

Европейски
съюз

ИНВЕСТИЦИИ
И
В ХОРАТА

Оперативна програма
“Административен
капацитет”

**"Гражданите
и администрацията –
от двете страни на закона"**

**Наръчник
за достъп до обществена
информация, защита на
класифицирана информация
и на личните данни.
Работа с нормативни актове.
Практически съвети.**

FORUM
ASSOCIATION

БЪЛГАРСКА НЕПРАВИТЕЛСТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЯ

**"Гражданите
и администрацията –
от двете страни на закона"**

**Наръчник
за достъп до обществена информация,
защита на класифицирана информация
и на личните данни.
Работа с нормативни актове.
Практически съвети.**

АВТОР: КРАСИМИР ДОБРЕВ

декември 2008г.

ПРЕДГОВОР

Години наред администрацията е най-недолюбваното нещо в държавата. Тя и гражданите често си играят на “котка и мишка” и постоянно са взаимно недоволни един от друг.

От една страна администрацията недоволства от отношението към нея, от ниско заплащане, от липса на база и средства. От друга, гражданите се оплакват от лошо отношение, от протакане на решаването на проблемите им или на услугите, които им се следват по закон.

В последно време определено се забелязва друга, нова, по-добра и определено положителна тенденция. И тя е свързана със законови, финансови и проектни промени в администрацията - и в централната, и в общинската. Постепенно вече навсякъде може да се видят дори държавни служители, които ходят с табелки, на които са написани техните имена. И те вече не са анонимни. Нещо, което само до преди няколко години беше мечта. Със законови регламенти бяха въведени и строги правила за йерархично и кадрово развитие, етични норми, възможности за тежки санкции при неизпълнение на задълженията от страна на държавните служители. Заговори се за промяна, при която вместо гражданите да се молят на администрацията чрез молби, то те вече да могат да сезират администрацията за съответната услуга или пък за решаване на проблем с искане. Първи пробив в тази посока бе Закона за достъп до обществената информация, в който получаването на съответните данни става именно с искане, а не с молба. Пробив е и обстоятелството, че се заговори за възможността от въвеждането на мълчаливо съгласие в административното право и процес вместо сегашния мълчалив отказ. В момента, ако съответната администрация не отговори на гражданин в определен срок, то това се счита за мълчалив отказ. Следва жалба до висшестоящ административен орган или съд срещу този отказ и тежки процедури. Предлага се да бъде обърната посоката, и ако съответната администрация и държавен служител не се произнесе в определения срок, то това да се счита за мълчаливо съгласие. И да означава, че гражданина получава утвърдителен отговор, съгласие, разрешение и т.н. Законодателят се изплаши да направи това с Административно-процесуалния кодекс с аргумента, че България още не е готова за това. Само въпрос на време е обаче въвеждането и на този принцип.

Така или иначе отношенията между администрацията и гражданите определено започнаха да се размразяват. Настоящият наръчник “Гражданите и администрацията - от двете страни на закона” си поставя като цел да даде своя скромнен принос именно в тази посока. И да намали поне още малко съществуващата негативна обществена нагласа към работата на администрацията.

Наръчникът си поставя като по-обща цели:

- повишаване прозрачността в администрациите и задоволяване нуждата от публична информация;
- създаване на възможности за публичност в управлението чрез въвеждането и работата по регламенти, показващи как точно се вземат решенията на всички нива;
- стимулиране гражданската активност в условията на членство на България в Европейския съюз;
- насърчаване на диалога и взаимодействието между граждани и администрация;
- даване на по-голямо самочувствие и подготовка на гражданите и администрацията при работа с закони, съдебни книжа, документи, информация;
- укрепване на доверието към администрацията;
- предоставяне на полезна информация във вид на наръчник, съвети, приложения;
- предизвикване на задълбочен интерес към работата на администрацията;
- промяна на тенденцията от негативно отношение спрямо администрацията към взаимноизгодно сътрудничество между нея и гражданите;
- ограничаване на усещането в гражданите за корупция в администрацията чрез увеличаване на публичността и прозрачността в работата на държавните служители, както и при вземане на решения на всички нива;
- намаляване на страха от администрацията в гражданите, превръщането ѝ в помощник и посредник, а не в плашило и в нещо, с което всеки не иска да си има работа.

С Наръчника от една страна се прави опит за систематизиране на законовата и подзаконова нормативна база за правото да се търси, получава и разпространява информация в един

продукт, представящ сложна юридическа материя по достъпен за неюристи начин. От друга пък иска да покаже как ръководителите на административните структури, спазвайки ограниченията на Закона за достъп до обществена информация, Закона за защита на класифицираната информация и Закона за защита на личните данни могат в максимална степен да повишат прозрачността в техните администрации.

Чрез Наръчника гражданите ще могат:

- да се запознаят с т.нар. информационни закони - за достъп до обществената информация, за защита на класифицираната информация и за защита на личните данни;
- да знаят каква информация може да се поиска, къде, по какви правила, както и основанията за отказ;
- да напишат заявление за достъп до обществена информация, както и жалба за съда ако такава им бъде отказана;
- да научат какво точно се има предвид под държавна тайна в България;
- да се запознаят с това какво законът и съдебната практика разбират под лични данни и тяхната защит;a
- да знаят какви са задълженията на администрацията по поддържане на прозрачност и публичност в дейността им;
- да разберат каква е съдебната практика по Закона за достъп до обществената информация и да я използват при решаване на своите проблеми, при желанието им да получат данни или документи, които ги интересуват или се отнасят до тях;
- да се защитят от действия или бездействия на централната и общинска администрации, включително по административен и съдебен път.

Наръчникът има за цел да се подпомогнат администрациите в следните няколко посоки:

- да се запознаят подробно с нормативната база, свързана с информацията - от достъпа до информация, през защитата на класифицираната информация до защитата на личните данни;
- да знаят в какви случаи могат да отказват достъп до обществена информация - лични данни, държавна тайна, служебна информация, данъчна и осигурителна тайна и т.н.;
- да си изготвят правила за достъп до информация, получавана от граждани;
- да се запознаят с възможните последици от действия или бездействия на техни служители, които ощетяват гражданите;
- да станат по-публични, прозрачни и по този начин да си спечелят и повече авторитет.

В края на Наръчника са предвидени множество приложения, които биха били от практическа полза за всеки гражданин и всяка администрация.

В тях са предложени примерни варианти на заявление за достъп до информация, както и как да се сезира съда и да се задейства съдебна процедура при отказ. Посочени са цените, които се плащат за разходи при предоставяне на обществена информация.

Като приложения са дадени и редица нормативни актове с разпоредбите в тях, които най-често се използват в “живия живот”. Дадени са дори и начините, по които може да се сезира например Европейския съд по правата на човека. Освен това е публикувани и законови разпоредби, които биха могли да бъдат използвани при евентуални действия и бездействия на администрацията, водещи до вреди на гражданите. Посочени са и редица полезни сайтове.

В приложенията може да се намерят закона за достъп до обществена информация и извадки от законите за защита на класифицираната информация и за защита на личните данни. Там може да се открият и всички неща, които държавата и законодателят считат за държавна тайна.

Могат да се видят и няколко подбрани съдебни решения по закона за достъп до обществената информация, които показват как действа съда в различни ситуации, свързани основно с откази за предоставяне на данни, документи. Избраната съдебна практика показва примери за:

- отмяна на мълчалив отказ с указания;
- искане за частичен достъп и проблеми със служебна тайна и поверителна информация;
- неоснователно прилагане на закон за достъп до обществена информация с цел ограничаване на законово регламентирана публичност;

- отказ заради търговска тайна и липса на съгласие на трето лице
- предоставяне на достъп до данъчна информация;
- преодоляване на лични данни като основание за отказ за предоставяне на информация;

В приложенията могат да бъдат видяни и използвани и варианти на правила за достъп до обществена информация и изобщо за прозрачност на администрации, които те е добре да имат.

Надеждата е наръчникът “Гражданите и администрацията - от двете страни на закона да е полезен и за граждани, и за държавни служители, и за администрациите - без значение дали те са общински или централни, както и за неправителствени организации.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Конституционни основи на гражданските права, достъпа до информация и свободата на словото	8
- за текстовете от конституцията - членове 39, 40, 41, свързани със свободата на словото и на достъпа до информация	
- за тълкувателното решение на конституционния съд от 4 юни 1996 г. на въпросните разпоредби от основния закон, разширяващо и обясняващо проблематиката, свързана с правото свободно да се изразява мнение и то да се разпространява, както и с правото да се търси, получава и разпространява информация	
- за обществения интерес и за публичната информация	
II “Информационните” закони	10
- за достъпа до обществената информация	
- за защитата на класифицираната информация	
- за защитата на личните данни	
III. За закона за достъпа до обществената информация	10
- за достъпа до информация и отказите - каква информация може да се поиска, къде, правила, основания за отказ	
- за административните и съдебни процедури, свързани с достъпа до информация	
- права и задължения на гражданите и администрацията по достъпа на информация	
- практически съвети	
IV. За закона за защита на личните данни	15
- регулация на материята, основни постановки	
- личните данни като основание за ограничаване на достъпа до информация	
- Комисия за защита на личните данни	
- практически съвети към гражданите и администрациите	
V. За закона за защита на класифицираната информация	17
- регулация	
- държавна тайна и служебна информация	
- класифицираната информация като основание за ограничаване на достъпа до определени данни и документи	
- Държавна комисия по сигурността на информацията	
VI. Как да се четат законите	21
VII. Достъп и работа с актовете на съдебната власт и на нейната администрация - как да се намерят, как да се четат, какви капани има	22
VIII. Приложения	
1. Конституция	25
Основни права и задължения на гражданите	
2. Решение 7 от 4 юни 1996 г. на Конституционния съд на България по Дело 1 от 1996 г.	27
3. Закон за достъп до обществена информация (пълен текст)	29
4. Примерно заявление за достъп до обществена информация	40

5. Заповед №10 на МФ от 10.I.2001 г. за определяне нормативи за разходите при предоставяне на обществена информация	40
6. Съдебни решения, свързани с прилагането на информационните закони	41
7. Правила за условията и реда за достъп до обществена информация в Комисията за регулиране на съобщенията	57
8. Закон за защита на личните данни (извадка)	66
9. Закон за защита на класифицираната информация (извадка)	68
10. Списък на категориите информация, подлежаща на класификация като държавна тайна (Приложение 1 към чл. 25 от закона за защита на класифицираната информация)	71
11. Из конвенция за защита на правата на човека и основните свободи - Европейски съд за правата на човека, обяснителни записки	75
12. Закона за задълженията и договорите (извадка)	78
13. Данъчно-осигурителен процесуален кодекс (извадка)	79
14. Административнопроцесуален кодекс (извадка)	82
15. Закон за отговорността на държавата и общините за вреди (извадка)	86
16. Кодекс за поведение на служителите в държавната администрация (извадка)	88
17. Наказателен кодекс (извадка)	91
18. Някои регистри, които трябва да се поддържат в общините. Подзаконови актове, които трябва да издадат местните власти, свързани със собствеността. Документи по линия на устройството на територията	95
19. Полезни Интернет адреси	97
20. Значение на някои често срещани абревиатури	99

ОСНОВНА ЧАСТ

I. Конституционни основи на гражданските права, достъпа до информация и свободата на словото

- за текстовете от конституцията - членове 39, 40, 41, свързани със свободата на словото и на достъпа до информация
- за тълкувателното решение на конституционния съд от 4 юни 1996 г. на въпросните разпоредби от основния закон, разширяващо и обясняващо проблематиката, свързана с правото свободно да се изразява мнение и то да се разпространява, както и с правото да се търси, получава и разпространява информация
- за обществения интерес и за публичната информация

Едно от най-големите достижения на българската демокрация след 1989 г. безспорно е прокламирането на конституционно ниво на свободата на изразяване на мнение и на разпространяването му чрез слово, на забраната за цензура и за държавна намеса в медиите, както и на правото на всеки да търси, получава и разпространява информация. Постепенното изпълване със съдържание на тези принципи категорично допринесе както за бурното развитие на медийната среда, така и за изграждането на пълноценно гражданско общество, а и в крайна сметка за укрепването на държавата като цяло. Всичко това се отрази и продължава да се отразява и на функционирането на трите власти в България - законодателна, съдебна, изпълнителна, както и за тяхното разделение. Просто защото тези принципи стоят в основата на демократичния процес и съдействат за неговото функциониране, както по отношение на демократичния способ за образуване на предвидените в конституцията органи, така и за осъществяването на контрол върху тяхната дейност.

След приемането на сега действащата българска Конституция от Великото народно събрание през юли 1991 г., за първи път от години бе направен опит за намирането на баланс между основните права и задължения на гражданите. В него са и трите текста в основния закон, които се опитват да намерят мярката между императива за свободен достъп до обществена информация, до свободата на изразяване на мнение и на неговото разпространение от една страна и от друга на държавните и лични интереси и права, които го ограничават. В тях се гарантира правото на мнение, включително и когато то е разпространявано чрез слово, звук и изображение, забраната за цензура и държавна намеса в медиите, както и правото на всеки да търси, получава и разпространява информация.

Чл.39. (1) Всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово - писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин.

(2) Това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на друго и за призоваване към насилствена промяна на конституционно установения ред, към извършване на престъпления, към разпалване на вражда или към насилие над личността.

Чл.40. (1) Печатът и другите средства за масова информация са свободни и не подлежат на цензура.

(2) Спирането и конфискацията на печатно издание или на друг носител на информация се допускат само въз основа на акт на съдебната власт, когато се накърняват добрите нрави или се съдържат призови за насилствена промяна на конституционно установения ред, за извършване на престъпление или за насилие над личността. Ако в срок от 24 часа не последва конфискация, спирането преустановява действието си.

Чл. 41. (1) Всеки има право да търси, получава и разпространява информация. Осъществяването на това право не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на другите граждани, както и срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала.

(2) Гражданите имат право на информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес, ако информацията не е държавна или друга защитена от закона тайна или не засяга чужди права.

Цитираните по-горе текстове обаче определено се оказаха недостатъчни, за дадат категоричен и ясен отговор на наистина един от най-важните въпроси за функционирането на демократичното общество, особено в посткомунистически период. Затова по искане на президента Конституционният съд изтълкува въпросните разпоредби. Тълкуване бе направено с Решение 7 от 4 юни 1996 г. (виж Приложение 2) и по действащото законодателство то има задължителен характер и най-общо казано се счита за част от самата конституция. Според този акт на Конституционния съд прокламирането на тези права от основния закон и тяхното пълноценно упражняване е във връзка с редица други основни права на личността и конституционни принципи, каквито са достойнството на човешката личност (чл. 4, ал. 2), свободата на мисълта и свободата на съвестта (чл. 37, ал. 1), политическият плурализъм (чл. 11, ал. 1) и други.

В своята съвкупност посочените три разпоредби защитават различни аспекти на правото свободно да се изразява и разпространява мнение и на правото да се търси, получава и разпространява информация. Те са и в пряка връзка. Защото наред с основното право свободно да се изразява и разпространява мнение, което е установено като право на всеки, в чл. 40, ал. 1 от Конституцията, е утвърден принципът, че печатът и другите средства за масова информация са свободни. Прокламирана е изрично и забраната на цензурата.

“Правото да се търси, получава и разпространява информация по чл. 41, ал. 1 от Конституцията принадлежи на всеки - физически и юридически лица, и защитава както интереса на личността, така и интереса на обществото да бъдат информирани”, казва в решението си Конституционният съд и продължава, че това право се отнася и за печата, и за другите средства за масова информация. И още - “от друга страна, чл. 41, ал. 2 от Конституцията гарантира на гражданите достъп до информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес”.

Отделно от това предоставените с вече цитираните конституционни текстове права, задължават държавата да се въздържа от намеса при тяхното упражняване.

Ограничаването на тези права е допустимо единствено с цел охраната на други, също конституционно защитими права и интереси, и може да става единствено на основанията, предвидени в конституцията. При налагането на тези ограничения органите на законодателната, изпълнителната и съдебната власт са длъжни да държат сметка за високата обществена значимост на правото да се изразява мнение, на свободата на средствата за масова информация и на правото на информация, поради което ограниченията (изключенията), на които тези права могат да бъдат подлагани, се прилагат ограничително и само, за да осигурят защита на конкуриращ интерес. Такъв най-често може да бъде накръняването на правата и доброто име на друг човек, тъй като по този начин се охраняват честта и достойнството и доброто име на личността съгласно чл. 4, ал. 2 и чл. 32, ал. 1, изр. 2 от Конституцията. Това конституционно ограничение не означава обаче, че не може да бъде осъществявана публична критика, особено на политически фигури, държавни служители и държавни органи.

Нещо повече. В мотивите към решението на Конституционния съд е записано буквално: “От гледна точка на ценността на правото да се изразява мнение за свободата на политическия дебат - като част от публичната дискусия, изказванията, които засягат дейността на държавните органи или съставляват критика на политически фигури, държавни служители или правителството, заслужават по-високо ниво на защита. Оттук може да се заключи, че държавната власт като цяло, както и политическите фигури и държавните служители могат да бъдат подложени на обществена критика на ниво, по-високо от това, на което са подложени частни лица”.

Наред с правото на всеки свободно да изразява мнение и да го разпространява чрез различни способности, в чл. 40, ал. 1 от Конституцията се прогласяват свободата на печата и другите средства за масова информация, както и забраната на цензурата. Последната е изрична и отразява принципа, според който е недопустима каквато и да е намеса в дейността на средствата за масова информация от страна на държавните органи - както чрез официално институционализиране на средствата за въздействие, така и чрез неформални способности.

Правото да се търси и получава информация по чл. 41, ал. 1 от Конституцията пък обхваща задължението на държавните органи да осигуряват достъп до общественозначима информация. Това право е предоставено на всички, включително и на средствата за масова ин-

формация. Неговото ограничаване на основанията, посочени в изр. 2, изисква установяване по законодателен път на обстоятелствата, които се отнасят до съображения за национална сигурност или защита на обществения ред.

Тук е мястото да се отбележи и още едно обстоятелство и то е, наличието на чл.10 от Европейската конвенция за правата на човека озаглавен “Свобода на изразяването на мнение”. И конвенцията като цяло и текстовете в нея са част от българското законодателство, когато е ратифицирана със закон и е обнародвана в Държавен вестник. Така според този текст от конвенцията:

1. Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти и независимо от границите;

2. Ползването на тези свободи, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност, териториалната цялост, за предотвратяване на безредици или на престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или на правата на другите, за предотвратяване на изтичането на секретна информация или за поддържане на авторитета и безпристрастността на правосъдието.

II “Информационните” закони

- *за достъпа до обществената информация*
- *за защитата на класифицираната информация*
- *за защитата на личните данни*

Едва ли може да има спор, че може да съществуват нормални обществени отношения и граждански оборот, да има ефективни проучвания, анализи, доклади, обективно отразяване на процесите в обществото и държавата като цяло без информация. Всекидневно всеки един от нас борави по един или друг начин с данни, документи. Информацията може да е необходима, за да се види дали човек или фирма, с която искаме да сключим договор е изрядна данъчно и осигурителна. Тя може да е нужна за най-обикновена имотна сделка - за да се види чия собственост е даден имот например. Информация се налага да се ползва при участие в дадена обществена поръчка - била тя на общината или пък на централната администрация. Тя е необходима и когато всеки един гражданин иска да види по един или друг повод примерно решение на кмет, общински съвет, министър, ръководител на агенция, институция. Затова и публичността и прозрачността на всяка администрация е от решаващо значение, както за нейния авторитет, така и за функционирането изобщо на обществото.

Както вече стана дума, конституционният принцип е, че всеки има право да търси, получава и разпространява информация. Осъществяването на това право не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на другите граждани, както и срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала. Пак Конституцията изрично е посочила, че гражданите имат право на информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес, ако информацията не е държавна или друга защитена от закона тайна или не засяга чужди права.

В последните години тези конституционни принципи бяха развити в един цял пакет закони, които често се наричат “информационни”.

III. За закона за достъпа до обществената информация

- *за достъпа до информация и отказите - каква информация може да се поиска, къде, правила, основания за отказ*
- *за административните и съдебни процедури, свързани с достъпа до информация*
- *права и задължения на гражданите и администрацията по достъпа на информация*
- *практически съвети*

1. Законът за достъп до обществената информация бе приет на 22 юни 2000 г. и бе обнародван в Държавен вестник на 7 юли същата година (виж Приложение 10). Той беше първият от т.нар. пакет информационни закони, последван от Закона за защита на личните данни и на Закона за защита на класифицираната информация.

За разлика от последните два обаче, а и както се вижда от заглавието му, законът за достъп до обществената информация трябваше да има за цел да дава достъп до информация, а не да определя ограничения за нейното разкриване и предоставяне. Дали той постигна тази цел, то шестгодишното му съществуване все още не е дало еднозначен отговор.

Засега преимуществено е мнението, че практиката около неговото прилагане ясно показва, че е необходимо той да бъде усъвършенстван, да се намалят ограниченията и забраните за достъп до информация, да се направи стройна система, която да определя още по-ясни правила и процедури.

Но нека видим действащите уредба и процедури, по които може да се достигне до информация.

Законът за достъп до обществена информация дава възможност на всеки български гражданин или юридическо лице да поиска и получи достъп до информация, без да е необходимо да доказва някакъв конкретен интерес.

Задължени да предоставят информация по смисъла на закона са:

- всички държавни органи
- органите на местното самоуправление - кметове, общински съвети
- публичноправните субекти - каквито са например здравната каса и нейните подразделения, осигурителния институт, Централната избирателна комисия и т.н.
- задължени да предоставят информация са и физическите и юридически лица, когато извършваната от тях дейност е финансирана от държавния бюджет - това може да са например фирми, изпълняващи обществени поръчки, може да са търговци, които са страни по договори, заплащани от бюджета

Като задължени лица по закона изрично са посочени и средствата за масова информация, но само за определени категории информации, сред които:

1. Лицата, които участват в управлението на съответната медия или осъществяват ефективен контрол върху управлението или върху дейността му;
2. Икономически свързани лица, които участват в управлението и на други средства за масова информация, което им позволява да осъществяват ефективен контрол върху тяхното управление или върху дейността им;
3. Лицата, които са непосредствено заети в средството за масова информация и участват във формирането на редакционната политика;
4. Направени изявления за обществените цели на съответната медия, както и принципите или вътрешните механизми, които прилага средството за масова информация за гарантиране на достоверността и обективността на изнасяната информация;
5. Финансовите резултати на собственика на средството за масова информация и разпространението на неговата продукция.

Тук стигаме и до въпроса каква информация може да се иска по закона.

Това е всяка информация, независимо от вида на нейния носител, която се създава или съхранява от държавни органи, от органи на местно самоуправление или пък от другите задължени по закона лица. Обикновено тази информация се съдържа в документите, които се създават - те могат да са заповеди на министри или кметове, решения на правителството или на общинските съвети, отчети за извършена дейност, статистически данни и т.н. Много често не е достатъчно да се прочете само съответния документ, затова винаги може да поискате и съпътстващата го информация - мнения по него, становища, препоръки, бележки. Законът задължава всеки ръководител на административна структура в изпълнителната власт периодично да публикува актуална информация. Освен това те са задължени и да държат на разположение на гражданите:

- описание на правомощията на органа и данни за организацията, функциите и отговорностите на администрацията;
- списък на издадените актове;
- описание на информационните масиви;

- наименование, адрес, телефон и работно време на звеното в съответната администрация, което отговаря за приемането на заявления за достъп до информация.

Това обаче не е направено навсякъде. Затова, когато се тържи да се иска достъп до информация, винаги е добре да се провери кое е звеното и лицето, което оторизирано да се занимава с тази материя.

Обикновено това са:

- приемни за гражданите;
- пресцентровете;
- деловодствата;
- или пък организирано специално звено за приемане на заявленията.

Законът позволява и устно и писмено искане на информация.

В първият вариант след като вече е установено звеното и лицата, които се занимават с достъпа до информация, се поставя и устното искане за съответната информация. В този случай служителът е длъжен да предостави информацията веднага. Ако се забави, ако информацията е недостатъчна, или пък започне да иска допълнителни неща, или пък започне да бави по някакви други причини, то е добре информацията да се поиска писмено.

Това става с писмено заявление (виж Приложение 4).

В заявлението задължително трябва да се посочи адрес за кореспонденция, имената на физическото лице или наименованието на юридическото лице, което е заявител. Пак задължително трябва да има описание на исканата информация, както и в каква форма да бъде предоставена. Дори липсата на един от тези атрибути може да доведе до трудно атакуем отказ за достъп, защото законът дава възможност искането да бъде оставено без разглеждане.

Тук е важно да се отбележи, че никой няма право да иска ЕГН и лична карта на физическо лице. Същото се отнася и до актуално състояние, данъчен номер или БУЛСТАТ на юридическо лице, което е направило заявление за достъп до информация.

За успешен достъп обаче е много важно да се опише точно и подробно каква информация се иска. Може да се опишат и самите търсени документи, ако се знае техния номер, дата на издаване, характер. Ако не знаете нищо конкретно то може да опишете поне кой е издал примерно искана заповед, или пък кой е адресатът на даден документ. По принцип не е необходимо да се знае нещо конкретно, за да бъде поискана съответната информация. Добре би било обаче да има някаква степен на сигурност, че такава все пак има, съществува създадена. Друго важно нещо е, че когато се подава заявлението си, то трябва задължително да бъде регистрирано и искащото лице да получи входящ номер. Ако бъде отказано да се регистрира заявлението, то е най-добре то да се пусне по пощата с обратна разписка. Последната играе ролята на входящ номер и в случай на отказ ще може да се използва, за да обжалва пред съда. Ако исканата информация е от ведомство, което позволява заявлението да се пуска чрез електронна поща, то винаги е добре да се използва този начин.

Законът определя и формата, в която може да се поиска и получи исканата информация:

Тя може да е:

- устна справка;
- преглед на информацията;
- копие на хартиен носител;
- или копие на технически носител - дискета, диск.

Може да се иска информацията във всички форми едновременно. Ако трябва достъп до огромно количество документация, то първо е добре тя да се прегледа, да се избере необходимото и тогава да се поиска копие. Най-малкото това ще спести средства.

Според закона отговор на заявление за достъп трябва да се получи задължително до 14 календарни дни от неговото подаване.

В най-добрия вариант следва решение на съответната институция, с което се предоставя исканата информация. В него трябва задължително да пише до каква информация се предоставя достъп, в какъв период може да се получи т.е. вземе, прочете - той не може да е по-късно от 30 дни, трябва да се посочи къде ще се предостави, в каква форма и каква сума следва да се заплати. В този случай правото на достъп трябва да се реализира поне в едномесечен срок, както и е необходимо да се заплатят разходите. Иначе се губи правото на достъп.

ЦЕНИ

Тук е мястото да се отбележи, че законът определя, че трябва да се заплащат разходите по предоставяне на информация. Има издадена специална заповед номер 10 на министъра на финансите от януари 2001 г., която определя нормативите.

Така ако се иска информацията на дискета, то за една бройка трябва да се платят 1,20 лв.

Ако е да CD - 5 лв. на бройка

Ако информацията се подава по електронна поща, то за 1 МВ се плаща 30 стотинки, като се заплаща всеки започнат мегабайт

Ако се разпечатва на А4 - 12 стотинки за една страница

Ако е ксерокопие - 9 стотинки на страница

Ако се получава по факс, тогава една страница струва 60 стотинки

Ако е на видеокасета - 4,9 лв. плюс стойността на записа, изчислена в минута запис --по 25 стотинки на минута

Ако е на аудиокасета - 1,60 и по 25 стотинки на минута

За устна справка - 1,50 лв за 15 минути

При писмена справка - за една страница А4 - 1,59 лв.

Всички стойности са без ДДС.

Възможно е да се получи уведомление, че искането трябва да се уточни. Това трябва да се направи в 30 дневен срок от уведомлението. Ако този срок се пропусне, искането ще бъде оставане без разглеждане. Може да се получи уведомление, че срокът за отговор ще бъде удължен:

- това може да стане, ако трябва да се иска съгласие на трето лице - тук удължаването може да е най-много 14 дни - или общо 28 дни;
- ако исканата информация е в голямо количество и е необходимо повече време - тук удължаването може да е до 10 дни или общо 24 дни.

В уведомлението за удължаване трябва изрично да са посочени причината за удължаване, както и крайният срок, в който ще бъде предоставена. Възможно е да се получи и уведомление, че искането е препратено на друга институция. В него трябва да се посочи изрично коя е тя и нейния адрес.

ОБЖАЛВАНЕ НА ОТКАЗ ЗА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ ПРЕД СЪД

Обжалва се пред съд. Това може да е окръжният съд - ако става дума за отказ например на кмет, и пред Върховния административен съд - ако например отказът идва от министър или изобщо от централен орган. Жалбата се подава в 14 дневен срок от получаване на отказа. Възможно е да се стигне до хипотезата на т.нар. мълчалив отказ. Когато просто никой не отговори и не се получи никакво уведомление или решение. В такъв случай трябва да се изпрати жалба в 28 дневен срок от подаването на заявлението.

Жалбата се адресира до съответния съд, но се изпраща през съответния орган, отказал достъпа. В нея се посочва, че на основание чл. 40, ал. 1 от Закона за достъп до обществената информация се обжалва отказа да бъде предоставена информацията. После се излагат кратко фактите, свързани с подаването на заявление - на коя дата, къде е подадено, входящият му номер, е поискано с него. След това се посочва кога и какъв отказ е получен, както и мотивите в него. Ако отказът е мълчалив, се посочва, че не е получен никакъв отговор. След това се пише, че отказът се счита за незаконосъобразен и че няма правно основание достъпа да бъде отказан.

Накрая може да се пише: "Въз основа на горесизложеното моля съда да отмени отказа ..... и да реши делото по същество като признае правото на достъп и осъди ответника да я предостави в поисканата форма".

Прилагат се

- 2 бр. Копия от подаденото заявление;
- 2 броя от отказа;
- препис от жалбата за ответника;
- копие от квитанцията за внесена държавна такса.

Накрая следва дата и подпис

Освен положителен отговор за достъп, обаче може да бъде получен и отказ. Това също става с решение, което се изпраща по пощата, или се получава срещу подпис. В него трябва изрично да е посочено защо се отказва, както и пред кого и в какъв срок може да се обжалва.

Причините за отказа може да са, че исканата информация е:

- класифицирана като държавна или пък служебна тайна
- засяга права на граждани и те не са съгласни тя да бъде предоставена
- засяга права на юридически лица - например представлява търговска тайна, и те не са съгласни
- свързана само с подготовката на актове на органите - мнения, препоръки, становища, консултации
- или че е свързана с настоящи или предстоящи преговори

Възможно е да се получи и решение, с което се предоставя частичен достъп и частичен отказ. Последният също може да се обжалва.

Съществуват и допълнителни проблеми пред достъпа на информация, които тепърва ще се изострят и ще предизвикват нуждата от решения. Сред тях са тези, свързани с публичните регистри. Макар и да се увеличи като брой, те все пак си остават като цяло недостъпни - например търговските регистри в съдилищата. Тук може да се посочи като пример и публичния регистър по Закона за публичност на лицата, заемащи висши държавни длъжности. С промени от преди няколко месеца бе решено, че в този регистър няма да има никакви лични данни освен името на деклараторите - фактически бяха заличени всички конкретни данни, свързани с местонахождението на имотите например. Друг пример е проблемът с публичността, относно конфликта на интереси на държавните служители. Те бяха задължени чрез Закона за държавния служител да подават декларации за възможен конфликт на интереси. Достъпът до този регистър обаче е забранен чрез използването на Закона за защита на личните данни. Подобен е проблемът и с достъпа до архивите на бившата Държавна сигурност. Разширява се и кръга на защитената класифицирана информация - например Министерство на отбраната е определило над 200 неща, които счита за служебна тайна - сред тях дори са резултати от социологически проучвания, разкриващи негативни тенденции в армията.

Други проблеми

- разширява се и кръга на защитените лични данни;
- често се използва като отказ за предоставяне на информацията търговската тайна. Не се предоставя достъп до подготвителните документи.

В България съществува Фондация Програма Достъп до информацията, която има заслуги и по приемането на закона, а и изобщо по популяризирането на тематиката през всичките последни години - www.aip-bg.org. Чрез нея много журналисти и граждани успяха по съдебен ред да отменят откази за достъп до информацията, издадени от администрацията. Много полезно е да се види нейния сайт, в който има много информация, както и да се търси нейната помощ, консултация и експертиза при проблеми с достъпа до информация. Тя и фондацията могат да бъдат полезни както за гражданите, така и за администрациите.

АДМИНИСТРАЦИЯ И ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ (практически бележки)

Достъпът до информация е една от сферите, на които определено администрацията трябва да обърне повече внимание. Защото именно тя е една от областите, които определено могат да повишат нейния авторитет чрез повече публичност и прозрачност. Затова и определено трябва да се отдели подобаващо място на тази тема и в структурата на съответната административна единица и като раздел на нейната Интернет страница. Има много положителни примери в тази посока. Два от тях са посочени и в приложенията към Наръчника. В единият случай са дадени ПРАВИЛА за условията и реда за достъп до обществена информация в Комисията за регулиране на съобщенията, които дори са обнародвани в Държавен вестник (вж Приложение 7). В другият са посочени Вътрешните правила за организация на административното обслужване в Министерство на регионалното развитие и благоустройството (вж Приложение 7.1). И двете могат да послужат и да се използват като положителни примери.

Необходимо е да се знае, че по закон всеки ръководител на административна структура в системата на изпълнителната власт трябва периодично да публикува актуална информация.

Под такава информация се има предвид:

- описание на правомощия и данни за организацията, функциите и отговорностите на ръководената от него администрация;
- списък на издадените актове в изпълнение на неговите правомощия;
- описание на информационните масиви и ресурси, използвани от съответната администрация;
- наименованието, адреса, телефона и работното време на звеното в съответната администрация, което отговаря за приемането на заявленията за предоставяне на достъп до информация.

Отделно всеки ръководител на такава административна единица е длъжен да изготвя годишен отчет за постъпилите заявления за достъп до обществена информация, който включва и данни за направените откази и причините за това.

Хубаво е да се поддържа добра Интернет страница, в която да има колкото се може повече информация. Отдавна това не струва много пари, а пък позитивите са големи.

Задължително е и публикуваната информация да е актуална - законът изрично посочва, че тя трябва периодично да се обновява. Лесно е да се нахвърлят много неща, а после изобщо да не се обновяват. Това обаче рано или късно ще бъде разкрито и неговите ще са много. Добре е да се пусне разнообразна и полезна информация, която ще спестява усилия и на администрацията да отговаря на въпроси, чиито отговори могат да се видят на Интернет страницата Хората, които се занимават с достъп до информация трябва да са вежливи и много издръжливи. Те са лицето на съответната администрация. В крайна сметка колкото повече публичност има, колкото по-вежливо е обслужването на гражданите в тази посока, то толкова по уважавана ще е и съответната администрация.

IV. За закона за защита на личните данни

- *регулация на материята, основни постановки*
- *личните данни като основание за ограничаване на достъпа до информация*
- *Комисия за защита на личните данни*
- *практически съвети към гражданите и администрациите*

Тук идваме до следващият информационен закон - този за защита на личните данни (виж Приложение 8). Той беше приет в края на 2001 г., по правило беше необходима стъпка от присъединяването на България към Европейския съюз и поставяше въпроса за ратифицирането на Конвенцията за защита на лицата във връзка с автоматичната обработка на личните данни.

Той съдържа следните постулати:

- личните данни на всяко физическо лице могат да бъдат обработвани - включително и събирани, само със съгласието му или ако това изрично е записано в закон;
- всяко физическо лице има право да знае кой, кога и какви негови лични данни обработва, както и с какви цели;
- всяко физическо лице има право да иска поправка на негови лични данни при грешки при тяхното обработване;
- лични данни могат да се предоставят на трето лице само ако това е предвидено в закон или пък е налице съгласие на съответното физическо лице.

Според закона лични данни са информация за физическо лице, която разкрива неговата физическа, психологическа, умствена, семейна, икономическа, културна или обществена идентичност, както и данните за човешкия геном. Разпоредбите на този закон се прилагат и по отношение на личните данни за физическите лица, свързани с участието им в граждански дружества или в органите за управление, контрол и надзор на юридическите лица, както и при изпълняването на функции на държавни органи.

Тук е важно да се знае кога може да има предоставяне на лични данни на трети лица.

Това става само по молба и когато:

1. Съответното физическо лице изрично е дало съгласието си;
2. Източниците на данни са публични регистри или документи, съдържащи обществена информация, за която е осигурен достъп, по ред, определен в закон;
3. Е във връзка със защитата на живота или здравето на съответното физическо лице, както и когато неговото състояние не му позволява да даде съгласие или съществуват законни пречки за това;
4. Е необходимо на органите на съдебната и изпълнителната власт и за защита на конкуренцията и потребителите и това е установено в закон;
5. Те са необходими за целите на научни изследвания или за статистически цели и данните са анонимни.

Отказът за предоставяне на лични данни може да се обжалва от заинтересуваните лица по реда на закона за личните данни.

За прилагането на закона за защита на личните данни бе избрана специална Комисия. Нейният Интернет адрес е - <http://www.cdpd.bg>

Комисията е петчленна и има председател и 4 членове. Те се избират от Народното събрание по предложение на Министерския съвет за срок 5 години и могат да бъдат преизбирани за още един мандат. Нейните правомощия са разписани в чл.10 от закона.

Сред тях са:

- анализира и осъществява цялостен контрол за спазването на нормативните актове в областта на защитата на лични данни;
- води регистър на администраторите на лични данни и на водените от тях регистри на лични данни;
- извършва проверки на администраторите на лични данни;
- изразява становища и дава разрешения в предвидените в този закон случаи;
- издава задължителни предписания до администраторите във връзка със защитата на личните данни;
- след предварително уведомяване налага временна забрана за обработването на лични данни, с които се нарушават нормите за защита на личните данни;
- разглежда жалби срещу актове и действия на администраторите, с които се нарушават правата на физическите лица по този закон, както и жалби на трети лица във връзка с правата им по този закон;
- осигурява прилагането на решенията на Европейската комисия в областта на защитата на личните данни.

Самата тя е посочила за контакти:

София 1431, бул. “Акад. Иван Евстратиев Гешов” 15

Дирекция “Правна и международна дейност”

Отдел “Жалби”

тел: 02/ 91-53-530, 91-53-535

Дирекция “Информационна”

Отдел “Регистър на администраторите”-

тел: 02/ 91-53-518, 91-53-584, 91-53-588

Деловодство

тел: 02/ 91-53-515, факс: 02/ 91-53-525

Приемна: 9:30-12:30 и 13:00 - 17:00

e-mail: kzld@cpdp.bg

Дирекция “Правна и международна дейност”

Сектор “Международна дейност”

тел: 02/ 91-53-531

e-mail: kzld@government.bg

Комисията може да бъде използвана за жалби, консултации и за искания за задължителни предписания. Така например преди няколко месеца тя издаде едно интересно предписание:

ДО
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО
1040 София,
ул. "Славянска" ¹ 1
ДО АГЕНЦИЯ ПО ВПИСВАНИЯТА
1309 София,
бул. "Александър Стамболийски" 239
ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ПРЕДПИСАНИЕ

На основание чл. 10, ал. 1, т. 5 от Закона за защита на личните данни (ЗЗЛД), по повод постъпили сигнали с вх. ¹ е-11/08.01.2008 г., вх. ¹ е-16/08.01.2008 г., вх. ¹ е-26/10.01.2008 г., вх. ¹ е-28/10.01.2008 г., вх. ¹ е-30/10.01.2008 г., вх. ¹ е-34/11.01.2008 г., вх. ¹ 28/10.01.2008 г. и решение на Комисията за защита на личните данни (КЗЛД) от редовно заседание, проведено на 16.01.2008 г., Комисията за защита на личните данни дава следното задължително предписание на Министерството на правосъдието в качеството му на администратор на лични данни, съгласно чл. 3, ал. 2 от ЗЗЛД и на Агенцията по вписванията в качеството ѝ на обработващ лични данни, съгласно чл. 24 и § 1, т. 3 от ДР на ЗЗЛД:

Да бъде преустановено сканирането на документи за самоличност, находящи се във фирмените дела, водени във фирмените отделения на окръжните съдилища на територията на Република България, извършвано при снемането на електронен образ на прономерованите фирмени дела в търговския регистър.

Задължителното предписание следва да бъде изпълнено незабавно след неговото получаване, като Комисията за защита на личните данни да бъде уведомена за предприетите организационни и технически мерки относно изпълнението му.

В случай на неизпълнение, ще бъде наложено административно наказание по реда на Глава VIII от Закона за защита на личните данни.

Председател: / п / Членове: / п /
/Венета Шопова/ /Красимир Димитров/
/ п /
/Валентин Енев/
/ п /
/Веселин Целков

V. За закона за защита на класифицираната информация

- *регулация*
- *държавна тайна и служебна информация*
- *класифицираната информация като основание за ограничаване на достъпа до определени данни и документи*
- *Държавна комисия по сигурността на информацията*

Третият информационен закон е този за защита на класифицираната информация, който бе приет през април 2002 г.

Той определя, че класифицирана информация е информацията, представляваща държавна или служебна тайна, както и чуждестранната класифицирана информация. Достъп до класифицирана информация се предоставя само на лица, получили разрешение за достъп, при спазване на принципа "необходимост да се знае", освен ако този закон предвижда друго.

Принципът "необходимост да се знае" се състои в ограничаване на достъпа само до определена класифицирана информация и само за лица, чиито служебни задължения или конкретно възложена задача налагат такъв достъп.

В закона са определени видовете класифицирана информация и нивата на класификация.

Държавна тайна е информацията, определена в списъка по приложение 1 към закона, не-регламентираният достъп до която би създал опасност за или би увредил интересите на Република България, свързани с националната сигурност, избраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред (виж Приложение 13).

Служебна тайна е информацията, създавана или съхранявана от държавните органи или органите на местното самоуправление, която не е държавна тайна, нерегламентираният достъп до която би се отразил неблагоприятно на интересите на държавата или би увредил друг правнозащитен интерес. Информацията, подлежаща на класификация като служебна тайна, се определя със закон. Ръководителят на съответната организационна единица в рамките на закона обявява списък на категориите информация по ал. 2 за сферата на дейност.

Законът определя и нивата на класификация за сигурност на информацията и техният гриф за сигурност

Те са:

1. "Строго секретно";
2. "Секретно";
3. "Поверително";
4. "За служебно ползване".

Информацията, класифицирана като държавна тайна, се маркира с гриф за сигурност:

1. "Строго секретно" - в случаите, когато нерегламентиран достъп би застрашил в изключително висока степен суверенитета, независимостта или териториалната цялост на Република България или нейната външна политика и международни отношения, свързани с националната сигурност, или би могъл да създаде опасност от възникване на непоправими или изключително големи вреди, или да причини такива вреди в областта на националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред;

2. "Секретно" - в случаите, когато нерегламентиран достъп би застрашил във висока степен суверенитета, независимостта или териториалната цялост на Република България или нейната външна политика и международни отношения, свързани с националната сигурност, или би могъл да създаде опасност от възникване на трудно поправими или големи вреди, или да причини такива вреди в областта на националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред;

3. "Поверително" - в случаите, когато нерегламентиран достъп би застрашил суверенитета, независимостта или териториалната цялост на Република България или нейната външна политика и международни отношения, свързани с националната сигурност, или би могъл да създаде опасност от възникване на вреди, или да причини такива вреди в областта на националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред.

Информацията, класифицирана като служебна тайна, се маркира с гриф за сигурност "За служебно ползване".

За осигуряване на допълнителна защита, когато това се налага от характера на информацията или когато е предвидено в международни договори, по които Република България е страна, ДКСИ по предложение на министъра на вътрешните работи, министъра на отбраната или директорите на службите за сигурност може да определи с решение:

1. Допълнителни маркировки на материали и документи с по-високо ниво на класификация от "Строго секретно";

2. Специален ред за създаване, ползване, размножаване, предоставяне и съхраняване на тези материали и документи;

3. Кръга на лицата с право на достъп до тези материали и документи.

За защита на класифицираната информация се определят следните срокове, считани от датата на създаването ѝ:

1. За информация, маркирана с гриф за сигурност "Строго секретно" - 30 години;

2. За информация, маркирана с гриф за сигурност "Секретно" - 15 години;

3. За информация, маркирана с гриф за сигурност "Поверително" - 5 години;

4. За информация, класифицирана като служебна тайна - 2 години.

Като цяло и Законът за защита на личните данни и този за защита на класифицираната информация силно ограничиха достъпа до информация и са чести основания за отказ за достъп.

Бе създадена и специална Държавна комисия по сигурността на информацията. Тя също е петчленна и се състои от председател, зам председател и трима членове. Те се определят с решение на Министерския съвет за срок 5 години по предложение на министър-председа-

теля. Материалите на комисията могат да се намерят и на Интернет адрес - <http://www.dksi.bg/bg/>.

Сред правомощията на ДКСИ са:

- осъществява общо ръководство на дейността по проучванията за надеждност на лицата, на които е необходимо да работят с класифицирана информация, и по издаването на разрешение за достъп до съответното ниво на класифицирана информация;
- осъществява общо ръководство на дейността по проучване на физически или юридически лица, кандидатстващи за сключването на договор или изпълняващи договор, свързан с достъп до класифицирана информация;
- извършва проучване съвместно със службите за сигурност и по тяхно предложение издава разрешение на лицата, предложени за назначаване като служители по сигурността на информацията;
- издава сертификати, потвърждаващи пред чуждестранни власти, че български физически или юридически лица притежават разрешение, съответно удостоверение; - извършва съвместно със службите за сигурност проучване на български граждани, които кандидатстват за заемане на длъжности или за изпълнение на конкретно възложени задачи, налагащи работа с класифицирана информация на друга държава или международна организация;
- води единни регистри на издадените, отнетите или прекратените разрешения, удостоверения, сертификати и потвърждения, на отказите за издаването или прекратяването на такива, както и регистър на материалите и документите, съдържащи класифицирана информация, представляваща държавна или служебна тайна;
- организира и координира обучението за работа с класифицирана информация;
- осъществява методическо ръководство спрямо служителите по сигурността на информацията;
- осъществява общ контрол по защитата на класифицираната информация, съхранявана, обработвана и предавана в автоматизирани информационни системи или мрежи;
- определя насоки и утвърждава планове за действие на организационните единици в случаи на възникване на опасност от увреждане на държавни интереси вследствие на нерегламентиран достъп до класифицирана информация;
- извършва анализ и оценка на готовността по защита на класифицираната информация за случаи на възникване на опасност от увреждане на защитените от закона интереси вследствие на нерегламентиран достъп до класифицирана информация и дава задължителни указания в тази област;
- организира и провежда превантивна дейност за предотвратяване и намаляване на вредните последици от нерегламентиран достъп до класифицирана информация.

Самата Комисия е посочила следните данни за контакти и приемно време:

София 1000

ул. "Ангел Кънчев" 1 А

тел.: 02 921 5911

факс: 02 987 3750

E-mail: dksi@government.bg

Държавната комисия по сигурността на информацията определя следните часове, в които ще приема граждани, желаещи да се консултират с експерти по дейности свързани със защитата на класифицираната информация:

Вторник - от 10.00 до 12.00 часа;

Сряда - от 14.00 до 16.00 часа;

Четвъртък - от 10.00 до 12.00 часа.

Консултациите се осъществяват след предварително записване на тел. 02/ 92 159 31, като се изискват име, длъжност, ведомство и кратко изложение на проблема.

Комисията е важна структура по отношение както на класифицираната информация, така и за достъпа до обществена информация. Така например тя е определила какво представлява служебната тайна, която е чест повод за отказ за достъп.

Един от важните и деликатни проблеми, свързани с класифицираната информация, е този за служебната тайна. Просто защото именно тя е най-често използвана за отказ за достъп до обществена информация.

На някои от въпросите, свързани със служебната тайна се е опитала да отговори и ДКСИ:

СЛУЖЕБНА ТАЙНА

Кои категории информация подлежат на класификация като служебна тайна?

Информацията, подлежаща на класификация като служебна тайна, се определя със специалните закони, които регулират сферата на дейност на организационната единица. На основание на специалните закони и в предвидените от тях рамки ръководителят на организационната единица обявява със заповед списък на категориите информация, подлежащи на класификация като служебна тайна за организационната единица. Обхватът на списъка може да е по-тесен от предвидения в специалните закони.

Кои са правните субекти, които могат да създават информация, представляваща служебна тайна?

Служебна тайна могат да създават държавните органи и органите на местното самоуправление (чл. 26, ал. 1 ЗЗКИ).

Според чл. 21, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗЗКИ служебна тайна могат да създават и търговски дружества с повече от 51 на сто държавно участие. За тези дружества списъкът на категориите информация, представляваща служебна тайна, се обявява от съответния ръководител на държавен орган, управляващ правата на собственост на държавата в организационните единици.

Пак ДКСИ определя и правилата за класифициране на информацията. Така според нейното становище тези правила са установени в глава пета, раздел II от Правилника за прилагане на Закона за защита на класифицираната информация. Информацията се класифицира според собственото си съдържание, а не според класификацията на информацията, на която се базира, или на информацията, за която се отнася. При преценката дали конкретната информация представлява класифицирана информация се вземат предвид следните обстоятелства:

- конкретната информация попада ли в списъка на категориите информация по Приложение ¹ 1 към чл. 25 ЗЗКИ за държавната тайна или в списъка по чл. 26, ал. 3 от ЗЗКИ, респ. чл. 21, ал. 1 ППЗЗКИ за служебната тайна;
- налици ли са обществените интереси, които подлежат на защита съгласно чл. 25 и 26 във връзка с § 1, т. 13 и 14 от допълнителните разпоредби на ЗЗКИ;
- съществува ли заплаха или опасност от увреждане на тези интереси;
- нерегламентираният достъп до интересите, подлежащи на защита, ще създаде ли опасност за тях.

След преценка на обстоятелствата по чл. 46 ППЗЗКИ авторът на информацията (лицето по чл. 31, ал. 1 ЗЗКИ) определя дали информацията е класифицирана, какво е нивото на класификация и маркира документа и/или материала със съответен на нивото на класификация гриф за сигурност. Лицето, което изготвя документ или материал, съдържащ класифицирана информация, което няма право да ги подписва, при същите предпоставки е длъжно да постави гриф за сигурност, валиден до окончателното му определяне от лицето по чл. 31, ал. 1 ЗЗКИ.

Възможно е да има и удължаването на сроковете за защита. То е уредено от чл. 34, ал. 2 от ЗЗКИ. Макар да не се съдържа изрична уредба относно реда за удължаване, в контекста на законовите принципи, че класифицирана информация се маркира от нейния автор, промяната и премахването на нивото на класификация за сигурност също се извършва от организационната единица, в която е създадена информацията, то аналогичен следва да бъде и редът за удължаване. В този смисъл удължаването следва да се извършва чрез мотивирано искане от лицето-автор на документа, отправено до ДКСИ относно необходимостта от защита на информацията като класифицирана, което съдържа оценка на информацията, извършена съобразно законовите критерии за класифициране, а именно попада ли в обхвата на съответната точка от Списъка на категориите информация, подлежаща на класификация като държавна

тайна. Само фактът, че дадена информация попада в Списъка не прави информацията класифицирана. Във всички случаи трябва да се направи и обща преценка за следното:

- налици ли са обществени интереси, които подлежат на защита по смисъла на ЗЗКИ (преценяват се конкретните интереси, подлежащи на защита, които са в зависимост от информацията, която се съдържа в документите и материалите);
- съществува ли заплаха или опасност от увреждане на тези интереси и в каква степен (в зависимост от характера на конкретните интересите се преценява заплахата за тях и съответно се определя нейната степен);
- нерегламентираният достъп до тази информация ще създаде ли опасност за посочените интереси (подлага се на преценка евентуалният нерегламентиран достъп до класифицираната информация в документа ще създаде ли опасност за конкретните интереси и до какви вредни последици за същите би се достигнало).

В искането следва да се посочи и конкретния срок на удължаване, който при всички случаи не може да бъде по-дълъг от първоначално определения.

Въз основа на искането и на основание чл. 34, ал. 2 от ЗЗКИ ДКСИ се произнася с решение, с което разрешава или отказва да разреши удължаването.

ДКСИ разполага с още много подобни становища. Тя може да бъде ползвана и от граждани и от администрации, както при неясноти, така и при спорове дали дадена информация е класифицирана. Съгласуването и получаването на експертно мнение и становище от комисията винаги би било от полза.

VI. Как да се четат законите

“Този закон цели да усъвършенствува подготовката, издаването и прилагането на нормативните актове, за да служи законодателството по-успешно на развитието на социалистическата демокрация и изграждането на зряло социалистическо общество”. Сигурно си мислите, че това е текст от някой отдавна отменен нормативен акт или пък част от тезиси на ЦК на БКП. Нищо подобно. Това съвсем до скоро беше чл. 1 на приетия през 1973 г., но действащ и в момента Закон за нормативните актове, призван да казва, показва и определя как трябва да се подготвят, обсъждат и приемат законите в България. Този пълен правен и законодателен абсурд е гарниран и със съдържащи се в същия този закон отдавна несъществуващи органи като например Държавен съвет или пък с изрази и думи като “правилата на социалистическия морал” и “Народна република България”. И всичко това 19 години след 10 ноември 1989 г. и 17 г. след приемането на действащата сега конституция.

Сегашното правителство предложи проект за промяна на закона, който изчисти горепосочените в Закона за нормативните актове. Но с кръпки в действащия закон едва ли ще се промени кой знае какво в законодателния процес, който по общо мнение не е на добро ниво. Така или иначе кабинетът се е опитал да пипне ЗНА и във връзка с членство в Европейския съюз, когато трябва вече да се следят и четат не само българските закони, обнародвани в “Държавен вестник, но и еврорегламентите, които макар и на български ще бъдат обнародвани в “Официален вестник” на Европейския съюз. В мотивите си към проекта правителството отбелязва и, че една група промени в Закона за нормативните актове “отразява необходимостта от осъвременяването му съобразно действащата конституция, включително съобразяването му с конституционно установената система от държавни органи и с видовете нормативни актове в Република България”. “Действащият Закон за нормативните актове е приет през 1973 г. и въпреки двете си досегашни изменения през 1995 и 2003 г. не е съобразен с конституционноправната уредба”, пишат още в мотивите министрите.

Така или иначе обаче проблемите пред законодателните процедури са повече от очевидно. Това създава проблем и пред натоварените с изпълнението на приеманите закони и пред тези, които ги прилагат, а пред всички граждани, които трябва да ги познават и да им се подчиняват.

И като се има предвид, че проблеми с четенето имат първите две категории, то какво ли остава и за третата.

А е старо и приложимо и днес правило, че непознаването, незнанието за даден закон, не

извинява никого. Затова е добре и доколкото може да се следят излизашите от парламента нормативни актове.

Едва ли е възможно всеки да се сдобие и купува всеки закон. Затова и в момента едно от добрите попадения е в Интернет, на адрес www.lex.bg, където могат да бъдат открити безплатно основните кодекси, закони. Или на адрес http://econ.bg/juridical_portal.html.

Колкото и да е странно на пръв поглед, то понякога е по-добре законите да се четат отзад напред, защото се засили порочната практика много важни промени, обяснения и текстове да се вкарват в преходните и заключителни разпоредби на съответния нормативен акт.

Сложният език на законите вероятно стресира и кара много хора да не посягат към тях. Това обаче може да се преодолее и нормативните актове да станат ако не приятно, то със сигурност много полезно четиво. Най-малкото защото тепърва ще се въвеждат нови и нови правила и стандарти.

Затова и никой не трябва да се подценява. Защото законите се пишат за хората, за бизнеса - не само да ги изпълняват, но и да се ползват от техните правила, справедливост и равнопоставеност.

VII. Достъп и работа с актовете на съдебната власт и на нейната администрация - как да се намерят, как да се четат, какви капани има

Много често при работа с информация, както и след срещи между граждани и администрация, се стига до съд. Било то заради отказ за достъп до информация, заради наложена глоба, отказ да бъде предоставена услуга, неплатени местни данъци и такси и много други.

Затова и изобщо не е за подценяване обстоятелството, че трябва много добре да се познава и работата на съдебната власт, когато се говори за отношения между граждани и администрация.

Трудно може да се оспори, че която и да е система в държавното управление може да има престиж само, ако тя и нейната дейност са прозрачни и публични. Никакво изключение от това правило не прави и съдебната система. Напротив. Поради своята специфика от една страна и консервативност от друга тя има дори и повече ползи от подобен подход. Така всяко нейно действие по посока повишаване на прозрачността и на достъпността, както до крайните актове така и до процедурите, чрез които се стига до тях, се адмирират от обществото и повишават общото доверие в съдебната власт.

Тук няма как да не се отбележи положителния опит и практика на Върховния административен съд (ВАС), който публикува на интернет страницата (www.sac.government.bg) си текстовете на постановените решенията по всички дела, с изключение на секретните. ВАС разполага с най-добре изградената система за достъп до съдебна информация в цялата страна като неговата страница в интернет функционира от началото на 2002 г. Освен, че дава възможност за справки по различни модули и практики, в страницата се поддържа едно изцяло завършено деловодство, което дава възможност за търсене по всички възможни критерии, като номер на делото, на подадена жалба или на съдебен акт, година, търсене по ключова дума и т.н.

Възможностите за получаване на информация по делата във ВАС са няколко. На първо място това е стандартната възможност за справка по делата на място в деловодствата на съда, което става в рамките на нормалните работни часове без прекъсване, като за целта се предвидени дежурства на служителите. На следващо място, в основните деловодства изрично е предвидена възможността за даване на справки по телефона, което твърде много улеснява потребители, които не ползват интернет и които искат да направят елементарна справка, свързана с дати на насрочване, гледане или решаване на делата, както и информация, свързана с общото движение на делата. Правилникът за организацията и дейността на ВАС определя специални служители, чиито функции са свързани с предоставянето на справки по делата. Това са съдебния информатор и служителите от служби “Регистратура” и “Съдебно деловодство”. В длъжностните задължения на съдебния информатор влиза предоставянето на информация и даването на справки, включително по телефона на страните и процесуалните им представители за движението на постъпилите в съда книжа и образуваните дела. Съдебните

служители от служби “Регистратура” и “Съдебно деловодство” са длъжни да дават справки на страните и на процесуалните им представители за движението на делата.

Най-лесният, бърз и съвременен начин за получаване на информация във ВАС е възможността за справки по делата и документите в интернет. Успешната работа на тази система е гарантирана от самостоятелни звена и отдели във ВАС и чрез задълженията за създаване на електронни папки и максимално бързо сканиране и качване на документите в интернет. Основно качество на информационната система е, че осигурява достъп до самите документи по делата пред ВАС - молби, протести, жалби, протоколи, решения и определения, които са дадени в сканиран вид. Достъпът е безплатен, като изисква елементарна първоначална регистрация на потребителя, която му осигурява възможност за неограничен брой влизания в деловодната система, копиране и сваляне на документите от страницата.

Наскоро бе обявено, че ВАС ще започне да качва и ще направи публични и секретните дела с изключение на материалите и страниците, които действително са секретни. Сега дори и един лист да е секретен, се засекретява цялото дело. И се стига до абсурда да са изцяло секретни и примерно делата срещу уволнения на служители на МВР или пък на Министерство на отбраната.

За съжаление обаче примерът на ВАС не е много “заразен” и почти никъде той не е последван.

Така на много места фактически служителите определят какво и кое е публично и съответно какво и кое - не. За това спомага и действащият Правилник за съдебната администрация в районните, окръжните, военните и апелативни съдилища. Той не обявява категорично и в прав текст за публични създаваните в съдебната система огромни бази данни от документи на електронен и хартиен носител. Нещо, което макар и постепенно, то категорично трябва да се промени.

Съгласно разпоредбата на чл. 33, ал. 1 от цитирания по горе Правилник в деловодствата на съдилищата се водят на електронен и/или хартиен носител следните книги и регистри:

- азбучен указател за образуваните граждански, фирмени, наказателни, изпълнителни, административни и дела по вписванията;
- описна книга;
- книга за открити заседания - осигурява информация за насрочените за определена дата дела: дата на заседанието, пореден номер, номер на делото, състав на съда, докладчик, прокурор, секретар, резултат от съдебното заседание;
- книга за закрити и разпоредителни заседания;
- книга за привеждане в изпълнение на влезли в сила присъди и определения по чл. 414ж от Наказателно-процесуалния кодекс;
- книга за веществените доказателства;
- книга за получените и върнати призовки и други съдебни книжа от други съдилища;
- разносна книга;
- книга по чл. 634в от Търговския закон (за актовете, свързани с производството по несъстоятелност);
- регистри за юридическите лица и едноличните търговци и специални регистри (например на политическите партии, на фондациите, по несъстоятелността).

СПРАВКИ И УСЛУГИ, ИЗВЪРШВАНИ В И ОТ СЪДИЛИЩАТА

Справки по граждански и наказателни дела:

- справки по входящия регистър - по него може да се намери номера на делото и състава на съда, да се види дали делото не е оставено без движение на някакво основание. В него се търси например по името на подалия жалбата или исковата молба.
- справки по азбучника - чрез него може да се намери номера на делото и състава, който го разглежда. Те се намират в деловодствата на съответните колегии и би трябвало да са на достъпно за всички място
- справки по срочни книги - чрез тях може да се разбере за кога е насрочено дадено дело
- справки за дела и преписи в архивата

При достъпа да информация и до документи в съдебната власт има много ограничения - свързани със спецификата на работа, с личните данни, с класифицираната информация, с това, че трябва да имаш законен интерес от това да научиш дадена информация, да видиш съответен материал.

И макар някои от тях да имат основания, то първа и самата съдебна система ще разбира, че за нея няма друг полезен ход, освен сама да се превръща в по-прозрачна.

Тенденция, която води началото си от повсеместното въвеждане на специализирани пресслужби и назначаване на професионални пресаташета и с изработването на страници в Интернет. Остава сега всички структури в съдебната система да станат като ВАС в това отношение. Както и в цялата администрация - и общинска и централна.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Из Конституцията

ОСНОВНИ ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ГРАЖДАНИТЕ

Чл. 30. (1) Всеки има право на лична свобода и неприкосновеност.

(2) Никой не може да бъде задържан, подлаган на оглед, обиск или на друго посегателство върху личната му неприкосновеност освен при условията и по реда, определени със закон.

(3) В изрично посочените от закона неотложни случаи компетентните държавни органи могат да задържат гражданин, за което незабавно уведомяват органите на съдебната власт. В срок от 24 часа от задържането органът на съдебната власт се произнася по неговата законосъобразност.

(4) Всеки има право на адвокатска защита от момента на задържането му или на привличането му като обвиняем.

(5) Всеки има право да се среща насаме с лицето, което го защитава. Тайната на техните съобщения е неприкосновена.

Чл. 31. (1) Всеки обвинен в престъпление следва да бъде предаден на съдебната власт в законно определения срок.

(2) Никой не може да бъде принуждаван да се признае за виновен, нито да бъде осъден само въз основа на неговото самопризнание.

(3) Обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното с влязла в сила присъда.

(4) Не се допускат ограничения на правата на обвиняемия, надхвърлящи необходимото за осъществяване на правосъдието.

(5) На лишените от свобода се създават условия за осъществяване на основните им права, които не са ограничени от действието на присъдата.

(6) Наказанието лишаване от свобода се изпълнява единствено в местата, определени със закон.

(7) Не се погасяват по давност наказателното преследване и изпълнението на наказанието за престъпления против мира и човечеството.

Чл. 32. (1) Личният живот на гражданите е неприкосновен. Всеки има право на защита срещу незаконна намеса в личния и семейния му живот и срещу посегателство върху неговата чест, достойнство и добро име.

(2) Никой не може да бъде следен, фотографиран, филмиран, записван или подлаган на други подобни действия без негово знание или въпреки неговото изрично несъгласие освен в предвидените от закона случаи.

Чл. 33. (1) Жилището е неприкосновено. Без съгласието на обитателя му никой не може да влиза или да остава в него освен в случаите, изрично посочени в закона.

(2) Влизане или оставане в жилището без съгласие на неговия обитател или без разрешение на съдебната власт се допуска само за предотвратяване на непосредствено предстоящо или започнало престъпление, за залавяне на извършителя му, както и в случаите на крайна необходимост.

Чл. 34. (1) Свободата и тайната на кореспонденцията и на другите съобщения са неприкосновени.

(2) Изключения от това правило се допускат само с разрешение на съдебната власт, когато това се налага за разкриване или предотвратяване на тежки престъпления.

...

Чл.37. (1) Свободата на съвестта, свободата на мисълта и изборът на вероизповедание и на религиозни или атеистични възгледи са ненакърними. Държавата съдейства за поддържане на търпимост и уважение между вярващите от различните вероизповедания, както и между вярващи и невярващи.

(2) Свободата на съвестта и на вероизповеданието не може да бъде насочена срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала или срещу правата и

свободите на други граждани.

Чл. 38. Никой не може да бъде преследван или ограничаван в правата си поради своите убеждения, нито да бъде задължаван или принуждаван да дава сведения за свои или чужди убеждения.

Чл.39. (1) Всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово - писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин.

(2) Това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на друго и за призоваване към насилствена промяна на конституционно установения ред, към извършване на престъпления, към разпалване на вражда или към насилие над личността.

Чл.40. (1) Печатът и другите средства за масова информация са свободни и не подлежат на цензура.

(2) Спирането и конфискацията на печатно издание или на друг носител на информация се допускат само въз основа на акт на съдебната власт, когато се накърняват добрите нрави или се съдържат призови за насилствена промяна на конституционно установения ред, за извършване на престъпление или за насилие над личността. Ако в срок от 24 часа не последва конфискация, спирането преустановява действието си.

Чл. 41. (1) Всеки има право да търси, получава и разпространява информация. Осъществяването на това право не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на другите граждани, както и срещу националната сигурност, общественения ред, народното здраве и морала.

(2) Гражданите имат право на информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес, ако информацията не е държавна или друга защитена от закона тайна или не засяга чужди права.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Из Решение 7 от 4 юни 1996 г. на Конституционния съд на България по Дело 1 от 1996 г. Държавен вестник, бр. 55/96 г.

чл. 39, чл. 40, чл. 41 Конституция на РБ

Конституционно дело 1 от 1996 г. е образувано по искане на президента на републиката за даване на задължително тълкуване на разпоредбите на чл. 39, 40 и 41 от Конституцията.

Трите конституционни разпоредби са обединени в обща проблематика с цел изясняване на съдържанието:

- а) на правото свободно да се изразява мнение и то да се разпространява;
- б) на правото да се търси, получава и разпространява информация;
- в) определяне смисъла на предвидените в конституционните текстове ограничения на тези права.

...

Конституционния съд реши:

1. Разпоредбите на чл. 39, 40 и 41 от Конституцията на Република България утвърждават като основни права на личността правото свободно да се изразява и разпространява мнение и правото да се търси, получава и разпространява информация.

Тези разпоредби защитават правото на личността на свободна изява на нейните същност и достойнство като равнопоставен участник в социалната общност. Същевременно те гарантират възможността на всеки да се информира за заобикалящата го действителност, а на обществото - условия за неговото съществуване и развитие в съответствие със създаденото вследствие свободната размяна на мнения обществено мнение.

Тези функции на правата по чл. 39, 40 и 41 от Конституцията ги определят като същностни за индивидуалното и общественото развитие. Те стоят в основата на демократичния процес и съдействат за неговото функциониране както по отношение на демократичния способ за образуване на предвидените в Конституцията органи, така и за осъществяването на контрол върху тяхната дейност.

Прокламирането на тези права от Конституцията и тяхното пълноценно упражняване е във връзка с редица други основни права на личността и конституционни принципи, каквито са достойнството на човешката личност (чл. 4, ал. 2), свободата на мисълта и свободата на съвестта (чл. 37, ал. 1), политическият плурализъм (чл. 11, ал. 1).

II. В своята съвкупност посочените три разпоредби защитават различни аспекти на правото свободно да се изразява и разпространява мнение и на правото да се търси, получава и разпространява информация. Трите разпоредби се намират в систематична и функционална връзка.

Наред с основното право свободно да се изразява и разпространява мнение, което е установено като право на всеки, в чл. 40, ал. 1 от Конституцията е утвърден принципът, че печатът и другите средства за масова информация са свободни. Прокламирана е изрично забраната на цензурата.

Правото да се търси, получава и разпространява информация по чл. 41, ал. 1 от Конституцията принадлежи на всеки - физически и юридически лица, и защитава както интереса на личността, така и интереса на обществото да бъдат информирани. То се отнася и за печата, и за другите средства за масова информация. От друга страна, чл. 41, ал. 2 от Конституцията гарантира на гражданите достъп до информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес.

III. Отделните права, предоставени от разпоредбите на чл. 39 - 41 от Конституцията, задължават държавата да се въздържа от намеса при тяхното упражняване.

Ограничаването на тези права е допустимо с цел охраната на други, също конституционно защитими права и интереси, и може да става единствено на основанията, предвидени

в Конституцията. Не се допуска ограничаването им със закон на други, извън посочените в Конституцията основания.

При налагането на тези ограничения органите на законодателната, изпълнителната и съдебната власт са длъжни да държат сметка за високата обществена значимост на правото да се изразява мнение, на свободата на средствата за масова информация и на правото на информация, поради което ограниченията (изключенията), на които тези права могат да бъдат подлагани, се прилагат ограничително и само за да осигурят защита на конкуриращ интерес.

Сред тези основания, възможността да се осъществи намеса в правото свободно да се изразява мнение, когато то се използва за накърняване на правата и доброто име на друго, е най-голяма, тъй като по този начин се охраняват честта и достойнството и доброто име на личността съгласно чл. 4, ал. 2 и чл. 32, ал. 1, изр. 2 от Конституцията. Това конституционно ограничение не означава, че не може да бъде осъществявана публична критика, особено на политически фигури, държавни служители и държавни органи.

Ограничението спрямо изказвания, които съставляват призови към разпалване на вражда, е основано на заложените в Конституцията ценности като търпимост, взаимно уважение, както и на забраната да се пропагандира омраза на расова, национална, етническа или религиозна основа. Това ограничение не отказва защита на многообразието от противопоставящи се едно на друго мнения. Самата същност на правото свободно да се изразява и разпространява мнение има за своя предпоставка ценността на конкуренцията на идеи и противопоставянето на различни гледни точки.

IV Наред с правото на всеки свободно да изразява мнение и да го разпространява чрез различни способи в чл. 40, ал. 1 от Конституцията се прогласяват свободата на печата и другите средства за масова информация, както и забраната на цензурата.

Изричната забрана на цензурата отразява принципа, според който е недопустима каквато и да е намеса в дейността на средствата за масова информация от страна на държавните органи - както чрез официално институционализиране на средствата за въздействие, така и чрез неформални способи.

...

Единствено допустимите средства за пряка намеса в дейността на средствата за масова информация са мерките по чл. 40, ал. 2 от Конституцията. Те са от компетентността на органите на съдебната власт и при условията, посочени в тази разпоредба. Сред тях на първо място се намират съображения, свързани със запазване на добрите нрави, разбирани като критерии за обществено благоприличие, установени в обществото с цел неговото съхраняване. Водещ в това отношение е интересът да се поддържа нравственият интегритет на обществото.

V. Правото да се търси и получава информация по чл. 41, ал. 1 от Конституцията обхваща задължението на държавните органи да осигуряват достъп до общественозначима информация. Съдържанието на това задължение подлежи на определяне по законодателен път. То включва задължение на държавните органи да публикуват официална информация, както и задължение да се осигурява достъп до източници на информация. Въпросът кои държавни органи, при какви обстоятелства и обем могат да имат гарантирано ефирно време по националните телевизия и радио трябва да намери законодателно решение, като се държи сметка за правомощията им и за принципа на разделението на властите, както и за свободата на средствата за масова информация и за правото да се получава и разпространява информация.

Правото по чл. 41, ал. 1 от Конституцията е предоставено на всички, включително и на средствата за масова информация. Неговото ограничаване на основанията, посочени в изр. 2, изисква установяване по законодателен път на обстоятелствата, които се отнасят до съображения за национална сигурност или защита на обществения ред.

Това се отнася и до основанията, на които може да бъде отказвана информация на гражданите от страна на държавни органи или учреждения съгласно чл. 41, ал. 2 от Конституцията. Правото, установено в тази разпоредба е лично. То се свързва с обоснован законен интерес на гражданите, а ограничаването му - със създаването на законова регламентация на хипотезите, в които информацията съставлява държавна тайна или друга тайна, за която съществуват предвидени от закона основания за опазването ѝ.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

ЗАКОН за достъп до обществена информация Обн., ДВ, бр. 55 от 7.07.2000 г

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Раздел I Предмет и обхват

Предмет на закона

Чл. 1. Този закон урежда обществените отношения, свързани с правото на достъп до обществена информация, както и с повторното използване на информация от обществения сектор.

Обществена информация и информация от обществения сектор

Чл. 2. (1) Обществена информация по смисъла на този закон е всяка информация, свързана с обществения живот в Република България и даваща възможност на гражданите да си съставят собствено мнение относно дейността на задължените по закона субекти.

(2) Информацията по ал. 1 е обществена независимо от вида на нейния материален носител.

(3) Информация от обществения сектор е всяка информация, обективизирана върху хартиен, електронен или друг носител, включително съхранена като звукозапис или видеозапис, и събрана или създадена от организация от обществения сектор.

(4) Този закон не се прилага за достъпа до лични данни.

Повторно използване на информация от обществения сектор

Чл. 2а. (1) Повторно използване на информация от обществения сектор е използването ѝ за търговски или нетърговски цели, различни от първоначалната цел, за която е била създадена в рамките на правомощията или функциите на организация от обществения сектор.

(2) Предоставянето на информация от обществения сектор на организация от обществения сектор във връзка с осъществяване на нейните правомощия или функции не е повторно използване по смисъла на този закон.

Задължени субекти

Чл. 3. (1) Този закон се прилага за достъп до обществената информация, която се създава или се съхранява от държавните органи или органите на местното самоуправление в Република България, наричани по-нататък "органите".

(2) Този закон се прилага и за достъп до обществена информация, която се създава и съхранява от:

1. публичноправни субекти, различни от тези по ал. 1;
2. физически и юридически лица само относно извършвана от тях дейност, финансирана със средства от консолидирания държавен бюджет;
3. средствата за масова информация и е свързана с прозрачността на тяхната дейност.

(3) Организациите от обществения сектор са длъжни да предоставят информация от обществения сектор за повторно използване, с изключение на предвидените в закон случаи.

(4) Организация от обществения сектор е държавен орган, орган на местно самоуправление и публичноправна организация, както и техните обединения.

Субекти на правото на достъп до обществена информация и на правото на повторно използване на информация от обществения сектор (Загл. доп. - ДВ, бр. 49 от 2007 г.)

Чл. 4. (1) Всеки гражданин на Република България има право на достъп до обществена информация при условията и по реда, определени в този закон, освен ако в друг закон е предвиден специален ред за търсене, получаване и разпространяване на такава информация.

(2) В Република България чужденците и лицата без гражданство се ползват с правото по ал. 1.

(3) От правото по ал. 1 се ползват и всички юридически лица.

(4) Лицата по ал. 1, 2 и 3 имат право на повторно използване на информация от общественния сектор.

Осъществяване на правото на достъп до обществена информация и повторно използване на информация от общественния сектор

Чл. 5. Осъществяването на правото на достъп до обществена информация и на повторно използване на информация от общественния сектор не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на други лица, както и срещу националната сигурност, общественния ред, здравето на гражданите и морала.

Основни принципи

Чл. 6. (1) Основните принципи при осъществяване правото на достъп до обществена информация са:

1. Откритост, достоверност и пълнота на информацията;
2. Осигуряване на еднакви условия за достъп до обществена информация;
3. Осигуряване на законност при търсенето и получаването на обществена информация;
4. Защита на правото на информация;
5. Защита на личната информация;
6. Гарантиране на сигурността на обществото и държавата.

(2) Основните принципи при предоставяне на информация от общественния сектор за повторно използване са:

1. Осигуряване на възможност за многократно повторно използване на информация от общественния сектор;
2. Прозрачност при предоставяне на информация от общественния сектор;
3. Забрана за дискриминация при предоставяне на информация от общественния сектор;
4. Забрана за ограничаване на свободната конкуренция.

Допустими ограничения на правото на достъп до обществена информация и на повторно използване на информация от общественния сектор

Чл. 7. (1) Не се допускат ограничения на правото на достъп до обществена информация и на повторно използване на информация от общественния сектор, освен когато тя е класифицирана информация или друга защитена тайна в случаите, предвидени със закон.

(2) Достъпът до обществена информация може да бъде пълен или частичен.

Изключение от приложното поле на закона

Чл. 8. Разпоредбите на закона относно достъпа до обществена информация не се прилагат за информация, която:

1. Се предоставя във връзка с административното обслужване на гражданите и юридическите лица;
2. Се съхранява в Националния архивен фонд на Република България.

Раздел II Официална и служебна обществена информация

Видове обществена информация

Чл. 9. (1) Обществената информация, създавана и съхранявана от органите и техните администрации, е официална и служебна.

(2) В случаите, предвидени със закон, определена официална или служебна информация може да бъде обявена за класифицирана информация, представляваща държавна или служебна тайна.

Официална обществена информация

Чл. 10. Официална е информацията, която се съдържа в актовете на държавните органи и на органите на местното самоуправление при осъществяване на техните правомощия.

Служебна обществена информация

Чл. 11. Служебна е информацията, която се събира, създава и съхранява във връзка с официалната информация, както и по повод дейността на органите и на техните администрации.

Глава втора

ДОСТЪП ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ

Раздел I Достъп до официална и служебна обществена информация

Достъп до официална обществена информация

Чл. 12. (1) Достъпът до официална информация, която се съдържа в нормативни актове, се осигурява чрез обнародването им.

(2) Достъпът до друга официална информация в случаите, когато това е предвидено със закон или по решение на органа, който я е създадал, се осигурява чрез обнародване.

(3) Достъпът до официална информация извън случаите по ал. 1 и 2 е свободен и се осъществява по реда на този закон.

(4) При искане на достъп до официална информация, която е обнародвана, съответният орган е длъжен да посочи изданието, в което тя е обнародвана, броя и датата на издаване.

Достъп до служебна обществена информация

Чл. 13. (1) Достъпът до служебна обществена информация е свободен.

(2) Достъпът до служебна обществена информация може да бъде ограничен, когато тя:

1. Е свързана с оперативната подготовка на актовете на органите и няма самостоятелно значение (мнения и препоръки, изготвени от или за органа, становища и консултации);

2. Съдържа мнения и позиции във връзка с настоящи или предстоящи преговори, водени от органа или от негово име, както и сведения, свързани с тях, и е подготвена от администрациите на съответните органи.

(3) Ограничението по ал. 2 не може да се прилага след изтичане на 2 години от създаването на такава информация.

Задължения за предоставяне на обществена информация

Чл. 14. (1) Органите информират за своята дейност чрез публикуване или съобщаване в друга форма.

(2) Органите са длъжни да съобщават информация, събрана или станала им известна при осъществяване на тяхната дейност, когато тази информация:

1. Може да предотврати заплаха за живота, здравето и безопасността на гражданите или на тяхното имущество;

2. Опровергава разпространена недостоверна информация, засягаща значими обществени интереси;

3. Представлява или би представлявала обществен интерес;

4. Следва да бъде изготвена или предоставена по силата на закон.

Публикуване на актуална обществена информация

Чл. 15. (1) С цел осигуряване на прозрачност в дейността на администрацията и за максимално улесняване на достъпа до обществена информация всеки ръководител на административна структура в системата на изпълнителната власт периодично публикува актуална информация, съдържаща:

1. Описание на неговите правомощия и данни за организацията, функциите и отговорностите на ръководената от него администрация;

2. Списък на издадените актове в изпълнение на неговите правомощия;

3. Описание на информационните масиви и ресурси, използвани от съответната администрация;

4. Наименованието, адреса, телефона и работното време на звеното в съответната администрация, което отговаря за приемането на заявленията за предоставяне на достъп до информация.

(2) Всеки ръководител по ал. 1 изготвя годишен отчет за постъпилите заявления за достъп до обществена информация, който включва и данни за направените откази и причините за това. Годишният отчет е част от ежегодните доклади по чл. 62, ал. 1 от Закона за администрацията.

Задължения за министъра на държавната администрация и административната реформа

Чл. 16. (1) Министърът на държавната администрация и административната реформа публикува ежегодно обобщена информация за органите и техните администрации, съдържаща данните по чл. 15, както и друга информация във връзка с прилагането на този закон.

(2) Министърът на държавната администрация и административната реформа отговаря за разпространяването на обобщената информация. Тази информация трябва да бъде на разположение за справка на гражданите във всяка администрация.

Раздел II Достъп до друга обществена информация

Достъп до обществена информация, свързана с дейността на други задължени за предоставянето ѝ субекти

Чл. 17. (1) Свободен е достъпът до обществена информация, свързана с дейността на задължените субекти по чл. 3, ал. 2.

(2) Информацията по ал. 1, която представлява търговска тайна или чието предоставяне или разпространяване би довело до нелоялна конкуренция между търговци, не подлежи на предоставяне.

Достъп до обществена информация за средствата за масова информация

Чл. 18. Обществената информация за средствата за масова информация е само информацията относно:

1. Лицата, които участват в управлението на съответното средство за масова информация или осъществяват ефективен контрол върху управлението или върху дейността му;

2. Икономически свързани лица, които участват в управлението и на други средства за масова информация, което им позволява да осъществяват ефективен контрол върху тяхното управление или върху дейността им;

3. Лицата, които са непосредствено заети в средството за масова информация и участват във формирането на редакционната политика;

4. Направени изявления за обществените цели на средството за масова информация, както и принципите или вътрешните механизми, които прилага средството за масова информация за гарантиране на достоверността и обективността на изнасяната информация;

5. Финансовите резултати на собственика на средството за масова информация и разпространението на неговата продукция.

Цел на достъпа до обществена информация за средствата за масова информация

Чл. 19. Достъпът до информацията по чл. 18 се осъществява при спазване и балансиране на принципите за прозрачност и икономическа свобода, а също така и за защита на личната информация, търговската тайна и тайната на източниците на средствата за масова информация, пожелали анонимност.

Раздел III Условия и ред за определяне на разходите за предоставяне на обществена информация

Безплатен достъп и разходи по предоставянето на обществена информация

Чл. 20. (1) Достъпът до обществена информация е безплатен.

(2) Разходите по предоставяне на обществена информация се заплащат по нормативи, определени от министъра на финансите, които не могат да превишават материалните разходи по предоставянето.

(3) При поискване от страна на заявител се представят сведения за определянето на разходите по ал. 2.

Задължение за информиране при подаване на заявление за достъп

Чл. 21. Субектите по чл. 3 са длъжни да обявяват на мястото, където се подават заявленията, възможните форми за предоставяне на достъп до обществена информация, дължимите разходи и начините за заплащането им.

Безплатни поправки и допълнения на предоставената информация

Чл. 22. Не се заплащат допълнителните разходи за поправяне и/или допълване на предоставената обществена информация в случаите, когато тя е неточна или непълна и това е поискано мотивирано от заявителя.

Приходи от предоставяне на достъп до обществена информация

Чл. 23. Приходите от предоставяне на достъп до обществена информация постъпват по бюджета на съответния орган.

Глава трета

ПРОЦЕДУРА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОСТЪП ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ

Раздел I Искане за предоставяне на достъп до обществена информация

Заявление или устно запитване за достъп

Чл. 24. (1) Достъп до обществена информация се предоставя въз основа на писмено заявление или устно запитване.

(2) Заявлението се счита за писмено и в случаите, когато е направено по електронен път при условия, определени от съответния орган.

(3) Когато заявителят не е получил достъп до искана обществена информация въз основа на устно запитване или счита предоставената му информация за недостатъчна, той може да подаде писмено заявление.

Съдържание на заявлението за достъп

Чл. 25. (1) Заявлението за предоставяне на достъп до обществена информация съдържа:

1. Трите имена, съответно наименованието и седалището на заявителя;
2. Описание на исканата информация;
3. Предпочитаната форма за предоставяне на достъп до исканата информация;
4. Адреса за кореспонденция със заявителя.

(2) Ако в заявлението не се съдържат данните по ал. 1, т. 1, 2 и 4, то се оставя без разглеждане.

(3) Заявленията за достъп до обществена информация подлежат на задължителна регистрация по ред, определен от съответния орган.

Форми за предоставяне на достъп до обществена информация

Чл. 26. (1) Формите за предоставяне на достъп до обществена информация са:

1. Преглед на информацията - оригинал или копие;
2. Устна справка;
3. Копия на хартиен носител;
4. Копия на технически носител.

(2) За достъп до обществена информация могат да се използват една или повече от формите по ал. 1.

(3) Когато предпочитаната форма за предоставяне на достъп до обществена информация е по ал. 1, т. 4, се определят и техническите параметри за запис на информацията.

(4) Лица, които имат зрителни увреждания или увреждания на слухово-говорния апарат, могат да поискат достъп във форма, отговаряща на техните комуникативни възможности.

Задължение за съобразяване с предпочитаната форма на достъп

Чл. 27. (1) Органите са длъжни да се съобразят с предпочитаната форма за предоставяне

на достъп до обществена информация, освен в случаите, когато:

1. За нея няма техническа възможност;
2. Е свързана с необосновано увеличаване на разходите по предоставянето;
3. Води до възможност за неправомерна обработка на тази информация или до нарушаване на авторски права.

(2) В случаите по ал. 1 достъп до информацията се предоставя във форма, която се определя от съответния орган.

Раздел II Разглеждане на заявленията и предоставяне на достъп до обществена информация

Разглеждане на заявленията за достъп

Чл. 28. (1) Заявленията за предоставяне на достъп до обществена информация се разглеждат във възможно най-кратък срок, но не по-късно от 14 дни след датата на регистриране.

(2) В срока по ал. 1 органите или изрично определени от тях лица вземат решение за предоставяне или за отказ от предоставяне на достъп до исканата обществена информация и уведомяват писмено заявителя за своето решение.

Уточняване на заявлението за достъп

Чл. 29. (1) В случай, че не е ясно точно каква информация се иска или когато тя е формулирана много общо, заявителят се уведомява за това и има право да уточни предмета на исканата обществена информация. Срокът по чл. 28, ал. 1 започва да тече от датата на уточняването на предмета на исканата обществена информация.

(2) Ако заявителят не уточни предмета на исканата обществена информация до 30 дни, заявлението се оставя без разглеждане.

Допустимо удължаване на срока за предоставяне на достъп

Чл. 30. (1) Срокът по чл. 28, ал. 1 може да бъде удължен, но с не повече от 10 дни, когато поисканата в заявлението информация е в голямо количество и е необходимо допълнително време за нейната подготовка.

(2) В уведомлението по чл. 29, ал. 1 се посочват причините за удължаване на срока, в който ще бъде предоставен достъп до исканата обществена информация.

Удължаване на срока във връзка със защита на интересите на трети лица

Чл. 31. (1) Срокът по чл. 28, ал. 1 може да бъде удължен, но с не повече от 14 дни и когато исканата обществена информация се отнася до трето лице и е необходимо неговото съгласие за предоставянето ѝ.

(2) В случаите по ал. 1 съответният орган е длъжен да поиска изричното писмено съгласие на третото лице в 7-дневен срок от регистриране на заявлението по чл. 24.

(3) В решението си по чл. 28, ал. 2 съответният орган е длъжен да спазва точно условията, при които третото лице е дало съгласие за предоставяне на отнасящата се до него информация.

(4) При неполучаване на съгласие от третото лице в срока по ал. 1 или при изричен отказ да се даде съгласие съответният орган може да предостави исканата обществена информация в обем и по начин, който да не разкрива информацията, отнасяща се до третото лице.

(5) Не е необходимо съгласие на третото лице в случаите, когато то е задължен субект и отнасящата се до него информация е обществена информация по смисъла на този закон.

Препращане на заявлението за достъп

Чл. 32. (1) Когато органът не разполага с исканата информация, но има данни за нейното местонахождение, в 14-дневен срок от получаване на заявлението той препраща съответно заявлението, като уведомява за това заявителя. В уведомлението задължително се посочват наименованието и адресът на съответния орган или юридическо лице.

(2) В случаите по ал. 1 срокът по чл. 28, ал. 1 започва да тече от момента на получаване на препратеното от съответния орган заявление.

Уведомяване на заявителя за липса на исканата обществена информация

Чл. 33. Когато органът не разполага с исканата информация и няма данни за нейното местонахождение, в 14-дневен срок той уведомява за това заявителя.

Решение за предоставяне на достъп до обществена информация

Чл. 34. (1) В решението по чл. 28, ал. 2, с което се предоставя достъп до исканата обществена информация, задължително се посочват:

1. Степента на осигурения достъп до исканата обществена информация;
2. Срокът, в който е осигурен достъп до исканата обществена информация;
3. Мястото, където ще бъде предоставен достъп до исканата обществена информация;
4. Формата, под която ще бъде предоставен достъп до исканата обществена информация;
5. Разходите по предоставянето на достъп до исканата обществена информация.

(2) В решението могат да бъдат посочени други органи, организации или лица, които разполагат с по-пълна информация.

(3) Решението за предоставяне на достъп до исканата обществена информация се връчва на заявителя срещу подпис или се изпраща по пощата с обратна разписка.

(4) Срокът по ал. 1, т. 2 не може да бъде по-кратък от 30 дни от датата на получаване на решението.

Предоставяне на достъп до исканата обществена информация

Чл. 35. (1) Достъп до обществена информация се предоставя след заплащане на определените разходи и представяне на платежен документ.

(2) За предоставянето на достъп до обществена информация се съставя протокол, който се подписва от заявителя и от съответния служител.

Отказ на заявителя от предоставения му достъп

Чл. 36. В случаите на невявяване на заявителя в определения по чл. 34, ал. 4 срок или когато не плати определените разходи, е налице отказ на заявителя от предоставения му достъп до исканата обществена информация.

Раздел III Отказ за предоставяне на достъп до обществена информация

Основания за отказ от предоставяне на достъп

Чл. 37. (1) Основание за отказ от предоставяне на достъп до обществена информация е налице, когато:

1. Исканата информация е класифицирана информация или друга защитена тайна в случаите, предвидени със закон, както и в случаите по чл. 13, ал. 2;
2. Достъпът засяга интересите на трето лице и няма негово изрично писмено съгласие за предоставяне на исканата обществена информация;
3. Исканата обществена информация е предоставена на заявителя през предходните 6 месеца.

(2) В случаите по ал. 1 може да бъде предоставен частичен достъп само до онази част от информацията, достъпът до която не е ограничен.

Съдържание на решението за отказ за предоставяне на достъп

Чл. 38. В решението за отказ за предоставяне на достъп до обществена информация се посочват правното и фактическото основание за отказ по този закон, датата на приемане на решението и редът за неговото обжалване.

Връчване на решението за отказ на достъп

Чл. 39. Решението за отказ за предоставяне на достъп до обществена информация се връчва на заявителя срещу подпис или се изпраща по пощата с обратна разписка.

Раздел IV Обжалване на решенията и отказите за предоставяне на достъп до обществена информация

Подсъдност при обжалване на решенията по достъпа или отказа от достъп

Чл. 40. (1) Решенията за предоставяне на достъп до обществена информация или за отказ за предоставяне на достъп до обществена информация се обжалват пред административните съдилища или пред Върховния административен съд в зависимост от органа, който е издал акта, по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(2) Решенията за предоставяне на достъп до обществена информация или за отказ за предоставяне на достъп до обществена информация на субектите по чл. 3, ал. 2 се обжалват пред окръжните съдилища по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Компетентност на съда по обжалваните решения

Чл. 41. (1) В случаите, когато съдът установи незаконосъобразност, той отменя изцяло или частично или изменя обжалваното решение, като задължава органа да предостави достъп до исканата обществена информация.

(2) В случаите по ал. 1 достъп до исканата обществена информация се предоставя по реда на този закон.

(3) При обжалване на отказ за предоставяне на достъп до обществена информация на основание чл. 37, ал. 1, т. 1 съдът в закрито заседание може да поиска от органа необходимите доказателства за това.

(4) В случаите по ал. 3 съдът се произнася по законосъобразността на отказа и маркирането с гриф за сигурност.

Глава четвърта

ПРОЦЕДУРА ЗА ПОВТОРНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР

Раздел I Предоставяне на информация от обществения сектор за повторно използване

Условия за предоставяне на информация от обществения сектор за повторно използване

Чл. 41а. (1) Информация от обществения сектор се предоставя във формат и на език, на които тя е събрана, съответно създадена, или в друг формат по преценка на организацията от обществения сектор.

(2) Организацията от обществения сектор не са длъжни да предоставят информация за повторно използване, когато това изисква нейното създаване, събиране или преработване или когато е свързано с предоставяне на части от документи или други материали, което изисква усилия, излизащи извън рамките на обичайната операция.

(3) Организацията от обществения сектор не са длъжни да продължават създаването или събирането на определен вид информация за нуждите на повторното ѝ използване.

(4) По искане на заявителя и при възможност исканата информация се предоставя по електронен път на посочен електронен пощенски адрес или по други подходящи начини за предоставяне на информацията в електронна форма.

Информация от обществения сектор, която не се предоставя за повторно използване

Чл. 41б. Не се предоставя за повторно използване информация от обществения сектор:

1. Чийто съдържание е свързано с дейност, попадаща извън правомощията и функциите на организацията от обществения сектор;

2. Която е обект на право на интелектуална собственост на трето лице;

3. Която е събрана или създадена от обществени радио- и телевизионни оператори или техни регионални центрове;

4. Която е събрана или създадена от училища, висши училища, научни и изследователски организации, Държавния архивен фонд, библиотеки, музеи, оркестри, опери, балети, театри и други научни и културни организации.

Предоставяне на информация от общественния сектор на организации от общественния сектор

Чл. 41в. (1) Информация от общественния сектор се предоставя за повторно използване и на организации от общественния сектор при условията и по реда на този закон.

(2) Ако информация от общественния сектор е поискана за повторно използване от организация по ал. 1 във връзка с осъществяване на дейности, които са извън нейните правомощия или функции, се прилагат същите условия и заплащане.

Улеснения за търсене на информация

Чл. 41г. Организациите от общественния сектор осигуряват условия за улеснено търсене на информация от общественния сектор чрез различни механизми за онлайн достъп или по друг подходящ начин.

Забрана за предоставяне на изключително право на повторно използване

Чл. 41д. (1) Забранява се сключването на договори за изключително предоставяне на информация от общественния сектор.

(2) Сключване на договор по ал. 1 е допустимо единствено в случаите, когато предоставянето на услуга от обществен интерес не може да се осигури по друг начин. Наличието на основание за сключване на такъв договор се преразглежда на всеки три години от организацията от общественния сектор, която е страна по него.

Раздел II Процедура за предоставяне на информация от общественния сектор за повторно използване

Искане за повторно използване на информация от общественния сектор

Чл. 41е. (1) Информация от общественния сектор се предоставя за повторно използване след отправяне на писмено искане.

(2) Когато искането е подадено по електронен път, организациите от общественния сектор са длъжни да отговорят също по електронен път. В този случай потвърждаване на получаването на отговора не се изисква.

Заплащане

Чл. 41ж. (1) Информация от общественния сектор се предоставя за повторно използване след заплащане на материалните разходи по предоставянето ѝ, определени с тарифа, приета от Министерския съвет.

(2) Заплащането по ал. 1 не трябва да превишава разходите по предоставянето на информацията от общественния сектор.

(3) При отправено искане организациите от общественния сектор предоставят данни за начина на определяне на разходите по ал. 1.

(4) Сумите по ал. 1 постъпват по бюджета на съответната организация от общественния сектор.

Срок за предоставяне на информация от общественния сектор

Чл. 41з. (1) Организациите от общественния сектор обработват постъпилото искане за повторно използване и отговарят на заявителя в срок до 14 дни от постъпването му.

(2) В случаите, когато поисканата информация има значение за определен период от време, организациите от общественния сектор трябва да я предоставят в разумен срок, в който информацията не е загубила своето актуално значение.

(3) В случаите, когато искането за повторно използване на информация от общественния сектор се характеризира със сложност и изисква повече време за предоставянето ѝ, срокът по ал. 1 може да бъде удължен до 14 дни. В този случай на заявителя се изпраща съобщение за необходимото време за предоставяне на информацията в срок до 14 дни от постъпване на искането.

Отказ за предоставяне на информация от общественния сектор за повторно използване

Чл. 41и. (1) Отказът за предоставяне на информация от общественния сектор за повторно използване се мотивира.

(2) Отказ може да се направи в случаите, когато:

1. Закон забранява предоставянето на поисканата информация;
2. Искането не отговаря на условията по чл. 41е.

(3) Отказът по ал. 1 съдържа фактическото и правното основание за отказ, датата на вземане на решението и реда за неговото обжалване. В случай на отказ поради наличие на права на интелектуална собственост, принадлежащи на трето лице, в решението за отказ се посочва името на носителя на правата или на лицето, от което организацията от общественния сектор е придобила тези права.

(4) Не може да е основание за отказ наличието на лични данни в информацията от общественния сектор, която е поискана за повторно използване, в случаите, когато тази информация съставлява или е част от публично достъпен регистър.

Подсъдност и обжалване

Чл. 41к. Отказите за предоставяне на информация от общественния сектор за повторно използване подлежат на обжалване пред административните съдилища или пред Върховния административен съд в зависимост от органа, издал акта, по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Глава пета

АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Административни нарушения и наказания

Чл. 42. (Изм. - ДВ, бр. 49 от 2007 г.) (1) Длъжностно лице, което без уважителна причина не се произнесе в срок по заявление за достъп до обществена информация, ако не подлежи на по-тежко наказание, се наказва с глоба от 50 до 100 лв.

(2) Длъжностно лице, което не изпълни предписание на съда да предостави достъп до искана обществена информация, ако не подлежи на по-тежко наказание, се наказва с глоба от 200 до 2000 лв.

(3) За неизпълнение на задълженията по чл. 31, ал. 3 се налага глоба от 50 до 100 лв. за физическите лица или имуществена санкция от 100 до 200 лв. за юридическите лица.

(4) За непредоставяне на достъп до обществена информация от субектите по чл. 3, ал. 2 им се налага имуществена санкция от 100 до 200 лв.

Административнонаказващ орган

Чл. 43. (1) Нарушенията по този закон се установяват от длъжностните лица, определени от министъра на правосъдието в случаите по чл. 3, ал. 2 или от съответния орган на власт в останалите случаи.

(2) Наказателните постановления се издават, както следва:

1. По чл. 42, ал. 1 - от съответния орган на власт по чл. 3, ал. 1 или от овластен от него служител;
2. По чл. 42, ал. 2 - от лицата и по реда на чл. 30б от Административнопроцесуалния кодекс;
3. По чл. 42, ал. 3 - от съответния орган, а в случаите, когато задълженият субект е от посочените в чл. 3, ал. 2 - от министъра на правосъдието или от овластен от него служител;
4. По чл. 42, ал. 4 - от министъра на правосъдието или от овластен от него служител.

Приложим закон

Чл. 44. Нарушенията се установяват, наказанията се налагат, обжалват и изпълняват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този закон:

1. “Материален носител на обществена информация” е текст, план, карта, фотография, изображение, дискета, аудио- или видеокасета и други подобни;
2. (Изм. - ДВ, бр. 1 от 2002 г., бр. 103 от 2005 г., отм., нова, бр. 49 от 2007 г.) “публично-правна организация” е юридическо лице, създадено за задоволяване на обществени интереси, което не осъществява търговска или производствена дейност и за което е изпълнено едно от следните условия:
  - а) повече от половината от приходите му се финансират от държавния бюджет, от бюджетите на Националния осигурителен институт или на Националната здравноосигурителна каса, от общинските бюджети или от други публичноправни организации;
  - б) обект е на управленски контрол от страна на лице по буква “а”;
  - в) повече от половината от членовете в негов административен, управителен или контролен орган са определени от лице по буква “а”.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 2. Този закон отменя:

1. Указ ¹ 1086 за работата с критичните публикации (ДВ, бр. 56 от 1977 г.);
2. Член 14, 19 и чл. 57, ал. 1, т. 2 от Закона за предложенията, сигналите, жалбите и молбите (обн., ДВ, бр. 52 от 1980 г.; изм., бр. 68 от 1988 г.).

ПРИЛОЖЕНИЕ 4**Примерно заявление за достъп до обществена информация**

До (наименование на институцията, от която
се иска информацията)

Заявление за достъп до информация

От ....(трите имена на искащият или наименованието на юридическото лице, от чието име се иска информацията)

(точен адрес, пощенски код, град - ако искате може да посочете електронен адрес, телефон или факс за връзка)

На основание Закона за достъп до обществената информация желая да ми бъде предоставена информацията относно ..... (и описвате необходимата ви информация)

(Възможен е и следният вариант - На основание закона за достъп до обществената информация желая да ми бъдат предоставени следните документи .... И ги изреждате).

След това пишете: Желая да получа исканата от мен информация (или желаните от мен документи) в следната форма:

- - преглед на информацията - оригинал или копие;
- - устна справка;
- - копие на хартиен носител;
- - копие на технически носител.

Дата ...

С уважение:

Град ...

* Забележка - задължително трябва да посочите адрес за кореспонденция, имената ви или наименованието на юридическото лице, което е заявител. Пак задължително трябва да има описание на исканата информация, както и в каква форма да бъде предоставена. Дори липсата на един от тези атрибути може да доведе до трудно атакуем отказ за достъп.

ПРИЛОЖЕНИЕ 5

Разходи за предоставяне на обществена информация, заплащани съгласно Заповед №10 на МФ от 10.I.2001 г. за определяне нормативи за разходите при предоставяне на обществена информация по Закона за достъп до обществената информация според вида на носителя. Посочените стойности на разходи са без ДДС и според вида на носителя са, както следва:

1. Дискета - един брой - 1,20 лв.;
2. CD - един брой - 5,00 лв.;
3. Електронна поща - 1 МВ - 0,30 лв.; заплаща се всеки започнат мегабайт и се използва за информация, съществуваща в електронен вид;
4. Разпечатване - една страница (А4) - 0,12 лв.;
5. Ксерокопие - една страница (А4) - 0,09 лв.;
6. Факс - една страница (А4) - 0,60 лв.;
7. Видеокасета - един брой плюс стойността на записа, изчислена в
8. минута запис - 4,90 лв. + 0,25 лв. на минута;
9. Аудиокасета - един брой плюс стойността на записа, изчислена в
10. Минута запис - 1,60 лв. + 0,25 лв. на минута;
11. Устна справка - за 15 минути - 1,50 лв.;
12. Писмена справка - една страница (А4) - 1,59 лв.

ПРИЛОЖЕНИЕ 6

Съдебни решения по ЗДОИ

ПРИЛОЖЕНИЕ 6.1

ОТМЯНА НА МЪЛЧАЛИВ ОТКАЗ С УКАЗАНИЕ

Решение №662 от 22.01.2007 г. на ВАС по адм. д. №6374/2006 г.,

Производството е по реда на чл. 12 и следв. от Закона за Върховния административен съд (ЗВАС).

Образувано е по жалба на Кин Димитров Стоянов от гр. София против мълчалив отказ на министъра на вътрешните работи да предостави достъп до обществена информация. Изложени са доводи за незаконосъобразност на мълчаливия отказ като постановен в противоречие със Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) - чл. 28, ал. 2, с искане да бъде отменен и бъде задължен министъра да предостави поисканата със заявление рег. ¹ 13862 от 26.04.2006 г. обществена информация.

Ответникът министърът на вътрешните работи, чрез процесуалния си представител юрк. Ситнилска оспорва жалбата.

Прокурорът от Върховната административна прокуратура дава мотивирано заключение за частична основателност на жалбата.

Върховният административен съд, за да се произнесе по жалбата, прие за установено следното:

На 26.04.2006 г. жалбоподателят е подал в МВР заявление за достъп до обществена информация, като е поискал да му бъдат предоставени на хартиен носител всички данни, отнасящи се до него и събрани в архива на МВР.

По делото е приложено писмо рег. №270585 без дата, с което министърът на вътрешните работи уведомява Кин Стоянов, че в дирекция “Информация и архив” - МВР не се съхраняват лични данни за него. Като се позовава на това писмо ответникът-министърът на вътрешните работи оспорва допустимостта на жалбата с твърдения, че с уведомлението е изпълнил задължението си по чл. 33 от ЗДОИ, поради което липсва годеен за обжалване административен акт.

Този довод е неоснователен и се опровергава на първо място от представените по делото копия от секретни и строго секретни материали от 1980 г., съдържащи сведения за жалбоподателя, за неговата личност в социално-политически, културен и философски аспект, и са изготвени за нуждите на бившата Държавна сигурност. Очевидно е при това положение, че жалбоподателят е бил разработван от органите на посочената институция, и за него е събрана информация през определен период от време. В подкрепа на изложеното е признанието на административния орган, направено чрез процесуалния представител юрк. Ситнилска, че посочените по-горе документи, представени от жалбоподателя са част от работни дела на секретни сътрудници на Държавна сигурност и в справочните масиви на дирекция “Информация и архив” към МВР се водят на името на съответния сътрудник, поради което не съществува възможност да бъде извършена проверка във всяко дело относно лицата, за които агентът е давал сведения. Дирекция “Информация и архив” е специализирана дирекция в структурата на Министерство на вътрешните работи съгласно разпоредбата на чл. 116 от ЗМВР, тя е съществувала като структура и по отменения ЗМВР (чл. 125б, ал. 3). Между нормативно определените задачи, които изпълнява е да приема, регистрира и обработва документи, създадени от службите на МВР, като създава фондове за временно и постоянно запазване. Не се оспорва обстоятелството, че в дирекцията се съдържат и информационните масиви на бившата Държавна сигурност, като бивша структура на министерство на вътрешните работи.

По определение от чл. 3, ал. 1 от ЗДОИ във връзка чл. 21 от ЗМВР министърът на вътрешните работи е задълженият субект, който е длъжен при поискване да осигури достъп до

обществената информация, която се създава и съхранява в МВР, освен при законово определени забрани. Съгласно чл. 28 ЗДОИ заявлението за предоставяне на достъп до търсената информация се разглежда в срок до 14 дни от датата на регистриране. Срокът по подаденото от Стоянов заявление е изтекъл на 10.05.2006 г. и при липса на изрично произнасяне от министъра е налице мълчалив отказ по смисъла на чл. 14, ал. 1 от ЗАП. Жалбоподателят е поискал достъп до всички данни, отнасящи се до него, намиращи се в архива на МВР. Тази информация безспорно е относима към личността му, поради което той има пряк и непосредствен интерес от достъп до нея. Правото да се търси и получава информация е конституционно скрепено (чл. 41 от Конституцията) и обхваща и задължението на държавните органи да осигурят достъп до общественозначима информация, изключая нормативно уредените ограничения на това право. Конкретният случай не попада сред тях. Данните, които Стоянов иска се съдържат в досие, създадено от службите на Държавна сигурност, като част от материалите с отбелязване за разсекретяването им от м. май 2006 г. неправомерно са станали обществено достояние. По дефиниция информацията, която се съдържа в досието съгласно чл. 11 от ЗДОИ е служебна обществена, създадена по повод дейността на органите и на техните администрации и се дължи на жалбоподателя. Освен по гореизложеното, отказът на министъра на вътрешните работи да предостави достъп до информация е незаконосъобразен и на следното основание: Във всички случаи, с оглед характера на уредените обществени отношения и целта на приложимия материален закон, при условие че разпоредбата на чл. 39 от ЗДОИ императивно задължава субектите по чл. 3 да се произнасят с мотивирано решение, особено в случаите на отказ да бъде предоставена исканата информация, министърът на вътрешните работи е бил длъжен изрично да се произнесе в законоустановения срок по чл. 28, ал. 2 ЗДОИ по така подаденото заявление. Както Върховният административен съд многократно е имал възможност да се произнесе, мълчалив отказ по ЗДОИ е недопустим, поради което същият само на това основание подлежи на отмяна. Настоящият съдебен състав на Върховния административен съд - пето отделение, счита, че в случая липсват основания за отклоняване от тази константна съдебна практика. Затова мълчаливият отказ на министъра на вътрешните работи да се произнесе по заявление ¹ 13862/26.04.2006 г. следва да бъде отменен като незаконосъобразен, а делото - изпратено на основание чл. 28 ЗВАС във връзка с чл. 42, ал. 3 ЗАП на министъра на вътрешните работи за произнасяне по същество.

При произнасянето административният орган следва да се съобрази и с междувременно влезият в сила Закон за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия (Обн., ДВ, бр. 102/19.12.2006 г.)

По изложените съображения и на основание чл. 28 от ЗВАС във връзка с чл. 42, ал. 1, пр. 1-во от ЗАП Върховният административен съд - пето отделение,

РЕШИ:

Отменя мълчаливия отказ на министъра на вътрешните работи да се произнесе по заявление за достъп до обществена информация ¹ 13862 от 26.04.2006 г.

Връща преписката на министъра на вътрешните работи, като го задължава да предостави достъп до търсената обществена информация на Кин Димитров Стоянов по реда на Закона за достъп до обществена информация.

ПРИЛОЖЕНИЕ 6.2

ИСКАНЕ ЗА ЧАСТИЧЕН ДОСТЪП И ПРОБЛЕМИ СЪС СЛУЖЕБНА ТАЙНА И ПОВЕРИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Решение №1554 от 13.02.2006 г. на ВАС по адм. д. №4596/2005 г.,

Производството е по реда на чл. 12 и сл. от Закона за Върховния административен съд.

Образувано е по жалба на Кирил Димитров Терзийски срещу Решение №33ДОИ-8/25.03.2004 г. на министъра на финансите, с което на основание чл. 28, ал. 2, вр. с чл. 37, ал. 1, т. 1 от ЗДОИ е отказано предоставянето на копие на хартиен носител на договор, сключен между министерството на финансите и британската консултантска фирма “Краун Ейджънтс” - “Мерки в помощ на реформата в българската митническа администрация”. Наведени са доводи за противоречия с материалноправните разпоредби и съществени нарушения на административнопроизводствените правила - отменителни основания по чл. 12, т. 4 и т. 3 от ЗВАС. Твърди се, че административния акт е издаден при липса на мотиви, конкретно относими към формирания краен извод на административния орган. В тази връзка се иска отмяна на постановения отказ със задължение за министъра на финансите да предостави исканата информация.

Ответникът, чрез процесуалния си представител оспорва жалбата.

Представителят на Върховната административна прокуратура дава мотивирано заключение за неоснователност на жалбата.

Върховният административен съд, пето отделение, като обсъди поотделно и в съвкупност представените доказателства и съобрази доводите на страните, намира жалбата за основателна по същество.

Жалбоподателят Кирил Димитров Терзийски е подал заявление №33ДОИ-8 от 1.10.2002 г. по ЗДОИ до министъра на финансите, с което е поискал да му бъде предоставено копие на хартиен носител от договора, сключен между българското правителство и британската консултантска фирма “Краун Ейджънтс”. Ако договорът съдържа засекретени части, моли да му се предостави частичен достъп до информация - копие от искания договор, като бъдат засекретени клаузите, представляващи защитена от закона тайна. След отмяна на първоначално поставен отказ за предоставяне на търсената обществена информация по съображения, че същата е с конфиденциален характер - решение ¹ 11682/15.12.2003 г. по адм. д. ¹ 3080/2003 г. на тричленен състав, потвърдено с Решение ¹ 2113/9.03.2004 г. по адм. д. ¹ 38/2004 г. на петчленен състав на ВАС, преписката е върната за ново произнасяне по заявлението за достъп. С атакуваното понастоящем решение на министъра на финансите жалбоподателят е уведомен, че договорът, обективиращ исканата информация, е маркиран с гриф за сигурност “секретно” и съдържа класифицирана информация - държавна тайна, с основание за класифициране - Списъка на категориите информация, подлежащи на класификация като държавна тайна, поради което и на основание чл. 37, ал. 1, т. 1 от ЗДОИ копие от този документ не може да бъде предоставено.

Субектите по чл. 3, ал. 1 от ЗДОИ са задължени да предоставят информация, която е създадена в кръга на тяхната компетентност и е налична. Обществената информация, която отговаря на първия критерий се категоризира в две групи - официална и служебна. Официална е информацията, която се съдържа в актовете на държавните органи и на органите на местното самоуправление при осъществяване на техните правомощия. Правните актове на държавните органи, в които по дефиницията следва да се приеме, че се съдържа официална информация са нормативни, общи и индивидуални. За първите от тях достъпът е осигурен чрез обнародването им Държавен вестник. За останалите достъпът се осъществява по реда на ЗДОИ, освен ако изрично не е предвиден друг начин. При тези законово разграничителни белези, описаната в заявлението на Кирил Терзийски информация не притежава елементите на официална обществена информация, след като не се касае за акт от категорията на изброените по-горе, а за договор, обективиращ възникнали гражданскоправни отношения между министерството на финансите и британска консултантска фирма.

Втората категория информация, съобразно дефиницията на чл. 11 от ЗДОИ е служебната, а това е информацията, която се събира, създава и съхранява във връзка с официалната информация, както и по повод дейността на органите и техните администрации. Според съдържанието на заявлението по чл. 25 от ЗДОИ търсената от жалбоподателя информация е относно

сключения на 29.11.2001 г. с британската консултантска фирма “Краун Ейджънтс” договор - “Мерки в помощ на реформата в българската митническа администрация”. Следователно жалбоподателят Терзийски търси да получи служебна информация, свързана с дейността на министерството и обективизирана в договор от 29.11.2001 г. За да откаже предоставяне на копие от договора, административният орган се е мотивирал, че същият е маркиран с гриф за сигурност и съдържа класифицирана информация - държавна тайна по смисъла на раздел II от Приложение №1 към чл. 25 към ЗЗКИ - информация, свързана с с външната политика и вътрешната сигурност на страната. В т. 14 са визирани сведения за организационно-техническата и програмната защита на автоматизираните информационни системи или мрежи на органите на държавна власт и местно самоуправление и техните администрации. В раздел III е включена информация, свързана с икономическата сигурност на страната, а според т. 2 и 3 това са изследователска работа с особено съществено значение за интересите на националната икономика, поръчана от държавни органи и информацията относно технически, технологични и организационни решения, чието разгласяване би заплашило с увреждане важни икономически интереси на държавата. В тази връзка и на основание чл. 37, ал. 1, т. 1 от ЗДОИ е отказан достъп на жалбоподателя до информацията, съдържаща се в този документ. В изпълнение на задължителните указания, дадени в мотивите на решението от 28.04.2005 год. по адм. д. ¹ 592/2005 год. на петчленен състав на ВАС и на основание чл. 41, ал. 3 от ЗДОИ съдът е задължил министъра на финансите да представи договора, сключен между Министерството на финансите и британската консултантска фирма; доказателства относно промяната (маркирането) на грифа за сигурност от “секретно” в “поверително”, както и доказателства за първоначалното маркиране, последващата промяна и акта, с който е извършена. Издателят на акта е предоставил оригиналния екземпляр на договора, както и заповед ¹ ЗИInf. 898/9.09.2004 за назначаване на комисия по § 9 от ПЗР на ЗЗКИ; протокол №ППП-48/29.10.2004 год. за резултатите от извършения преглед на материалите в министерството, съдържащи класифицирана информация. По реда на чл. 41, ал. 3 от ЗДОИ в закрито заседание от 22.12.2005 год. състав на пето отделение е констатирал, че върху договора от 29.11.2001 г., сключен между министерството на финансите и британската консултантска фирма “Краун Ейджънтс”, на заглавната страница е поставен гриф за сигурност “секретно” с отбелязан рег. №0101/18.12.2001 г., който е зачертан и е поставен нов гриф за секретност “поверително” на основание § 9 от ПДР на ЗЗКИ.

С изменението на разпоредбата на чл. 41, ал. 4 от ЗДОИ (ДВ, бр. 45 от 2002 г.), на съда е предоставено правото на контрол върху маркирането с гриф за сигурност.

Класифицирана информация по смисъла на ЗЗКИ е информацията, представляваща държавна или служебна тайна, както и чуждестранната класифицирана информация. Държавна тайна по смисъла на чл. 25 от ЗЗКИ е информацията, определена в списъка по приложение ¹ 1, нерегламентираният достъп до която би създал опасност за или би увредил интересите на Република България, свързани с националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред. С разпоредбата на § 1, т. 14 от ДР на ЗЗКИ е дадено определение на понятието “интереси на Република България, свързани с националната сигурност”, чиято защита е конституционен и законодателен приоритет, а със Списъка на категориите информация, подлежаща на класификация като държавна тайна изчерпателно са изброени категории факти и сведения, групирани в три раздела: 1). Информация, свързана с отбраната на страната; 2). Информация, свързана с външната политика и вътрешната сигурност на страната и 3). Информация, свързана с икономическата сигурност на страната. В случая първоначалното обозначение на грифа за сигурност “секретно” е поставен в съответствие със Списъка на фактите, сведенията и предметите, които съставляват държавна тайна на Република България (ДВ, бр. 31/1990 год.), действащ при първоначалната класификация на документа към датата на сключването му. Впоследствие е отбелязано ниво на класификация за сигурност “поверително” съгласно § 9 на ПЗР ЗЗКИ. Тази промяна е извършена след надлежна проверка на всички материали и документи в МФ от нарочна комисия. Предметът на договора е цитиран в наименованието му (и е публично достояние); посочено е, че в своята съвкупност съдържащата се в договора информация (клаузите му) има характер на класифи-

цирана информация, съставляваща държавна тайна, като това обстоятелство се установявало от грифа за сигурност, поставен върху заглавната страница.

Правото на всеки гражданин по чл. 41, ал. 1 от Конституцията да търси и получава информация “е гарантирано със задълженията на държавните органи да я предоставят”. Гражданин-те имат конституционно гарантирано право да търсят и получават информация и държавните органи имат задължението да осигуряват достъп до информация, като съдържанието на това задължение е определено по законодателен път. Според чл. 7 от ЗДОИ не се допускат ограничения на правото на достъп до обществена информация, освен когато тя е класифицирана информация, представляваща държавна или друга защитена тайна в случаите, предвидени със закон. Съгласно разпоредбата на чл. 9, ал. 2 от

ЗДОИ е предвидено, че определената със закон официална или служебна информация може да бъде обявена за класифицирана информация, когато представлява държавна или служебна тайна. Съгласно разпоредбите на чл. 24 и следващите от закона достъп до обществена информация се предоставя въз основа на писмено заявление или устно запитване, а необходимите реквизити са изброени в чл. 25, ал. 1 от ЗДОИ. В т. 3 на чл. 25, ал. 1 ЗДОИ е посочено, че заявлението следва да съдържа описание на исканата информация. Видно от съдържанието на заявлението по чл. 24 от ЗДОИ на жалбоподателя за достъп до обществена информация, в него липсва описание на исканата информация. Посочено е бланкетно, че се иска предоставянето на цитирания по-горе договор. Така формулирано, искането не може да се приеме, че отговаря на изискването по чл. 25, ал. 1, т. 3 от ЗДОИ, доколкото договорът е материалният носител, в който се обективира търсената обществена информация. Самият договор не може да се квалифицира като такава според легалната дефиниция, дадена в чл. 2 от ЗДОИ. Съгласно чл. 29 от ЗДОИ в случай, че исканата информация е формулирана много общо, заявителят се уведомява за това и има право да уточни предмета на исканата обществена информация, като неизпълнението на това задължение представлява основание за оставянето му без разглеждане. Ето защо е следвало да се проведе процедурата по чл. 29 от ЗДОИ с оглед заявителя да конкретизира предмета на търсената информация като съвкупност от данни, за които желае да бъде информиран, за да си състави собствено мнение относно дейността на органа. Доколкото това не е сторено, посочената неяснота на заявлението е рефлектирала в съдържанието на обжалваното решение за отказ. В мотивите на обжалвания акт е визирано, че договорът в своята съвкупност представлява класифицирана информация. След като съдът в закрито заседание се запозна с материалния носител на исканата информация и съобрази алтернативното искане на жалбоподателя в молбата до административния орган, намира за неоснователен неговия мотив, че договорът в своята съвкупност съдържа класифицирана информация, представляваща държавна тайна.

Атакуваното решение за отказ №ЗДОИ-8/25.03.2000 г. на министъра на финансите не отговаря на изискванията за дължимото съдържание, визирани в чл. 38 от ЗДОИ. В оспорения административен акт е отразено, че договорът е конфиденциален и съдържащата се в него информация има секретен характер и като цяло се явява класифицирана информация, представляваща държавна тайна. В решението липсват данни за вида и характера на информацията, квалифициращи я като държавна тайна и съответното законово основание за определянето ѝ като такава. Коя информация представлява държавна тайна е дефинирано в чл. 25 от Закона за защита на класифицираната информация. След като административният орган е преценил, че съдържащата се в процесния договор информация е от вида на визираната в списъка по приложение №1 към чл. 25 от ЗЗКИ, е следвало да посочи към коя от изброените категории в Списъка, цитиран по-горе, попада.

Според правилото на чл. 31 от ЗЗКИ маркирането на документа, съдържащ класифицираната информация, със съответния гриф за сигурност се определя от лицето, което има право да подписва документа. Следователно при хипотезата, че договорът е сключен и е бил в сила при действието на Списъка на фактите, сведенията и предметите, които съставляват държавна тайна на РБ, поставянето на гриф за сигурност “секретно” на договора със страните Министерство на финансите и британската фирма “Краун Ейджънтс”, констатирано от съда

по реда на чл. 41, ал. 3 от ЗДОИ, по силата на § 9, ал. 2 от ПЗР на ЗЗКИ също следва да бъде обосновано с принадлежност на съдържанието му към някоя от категориите, изброени в Списъка по Приложение ¹ 1 към чл. 25, ал. 1 от ЗЗКИ.

Мотивите на административния акт имат съществено значение, както с оглед упражняване правото на защита на молителя, така и за съда, за да вземе правилното решение по заявения спор. В случая такива на практика липсват в обжалваното решение. Чрез тълкуване на разпоредби от ЗДОИ и ЗЗКИ съдът не следва да търси и намира аргументите, довели до атакувания отказ за достъп до обществена информация, с което да “допълва” съдържанието на акта, макар и по специалния ред, предвиден в закона, да се е запознал с клаузите на договора. Тази дейност следва да извърши органът, който е задълженият публичноправен субект по ЗДОИ, в случая министърът на финансите. Липсата на мотивиране от административния орган по какви критерий и на какво основание е приел, че исканата обществена информация съставлява държавна тайна в своята съвкупност, както и съответно на отказа да я предостави на заявителя в цялост не позволява на съда да прецени правилността и упражни ефективен контрол за законосъобразност на обжалваното решение.

По тези съображения оспореното решение следва да се отмени като издадено при съществено нарушение на административнопроизводствените правила - чл. 12, т. 3 от ЗВАС във връзка с чл. 38 от ЗДОИ. На основание чл. 42, ал. 3 от ЗАП преписката следва да се върне на органа за ново произнасяне по заявлението на Кирил Димитров Терзийски, при съобразяване с указанията на съда.

Водим от горното и на основание чл. 41, ал. 3 от ЗАП, Върховният административен съд, състав на пето отделение,

РЕШИ:

Отменя решение ¹ ЗЗДОИ-8/25.03.2004 год. на министъра на финансите, с което на основание чл. 37, ал. 1, т. 1 от Закона за достъп до обществена информация е отказано предоставяне на копие на хартиен носител на договора, сключен между Министерството на финансите и британската консултантска фирма “Краун Ейджънтс”.

Връща преписката на министъра на финансите за ново произнасяне по заявление вх. №ЗЗДОИ-8/1.10.2002 г. по Закона за достъп до обществена информация от Кирил Димитров Терзийски.

ПРИЛОЖЕНИЕ 6.3

НЕОСНОВАТЕЛНО ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ДОСТЪП ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ С ЦЕЛ ОГРАНИЧАВАНЕ НА ПУБЛИЧНОСТ

Решение №9595 от 19.11.2004 г. на ВАС по адм. д. №7897/2004 г.,

Производството е по реда на раздел втори във връзка с чл. 5, т. 2 ЗВАС.

Образувано е по жалба от Васил Тодоров Чобанов - радио “Нова Европа” срещу мълчалив отказ на Висшия съдебен съвет по подадено искане за осигуряване на пълен достъп до следващите десет негови заседания. Релевират се доводи за противоречие с материалния закон и допуснати нарушения на административно-производствени правила - отменителни основания по смисъла на чл. 12, т. 3 и 4 ЗВАС.

Ответната страна изразява писмено становище за процесуална недопустимост на подадената жалба, поради липса на годин предмет на обжалване и на правен интерес у жалбоподателя. Алтернативно развива становище за нейната неоснователност.

Участвалият в настоящото производство прокурор от Върховната административна прокуратура дава заключение за процесуална недопустимост на жалбата. Мотивира се, че със свое решение ВСС е допуснал журналисти на заседанията си до окончателно приемане на дневния ред, поради което за жалбоподателя липсвал правен интерес от подаване на жалба. Счита, че мълчаливият отказ не съдържа белезите на административен акт.

Жалбата е подадена от надлежна страна в срока по чл. 13, ал. 2 ЗВАС. При преценка на процесуалната ѝ допустимост, съдът взе в предвид следното:

Производството пред ВСС е инициирано с искане вх. №94-00-266 от 4.05.2004 да се осигури пълен достъп до следващите десет заседания на съвета. Предложили са този достъп да бъде чрез включване на камера и микрофон поради ограничения капацитет на заседателната зала.

В искането се съдържа и мнение, че комисия на съвета трябва да предложи тълкуване на понятието “публичност”.

На проведено заседание на 5.05.2004 година административният орган не се произнесъл по искането на четиримата журналисти за осигуряване на достъп до заседанията. Взел е само решение, с което е приел вариант I-ви, предложен от Временната комисия за изработване на проект за Правилник за работата на ВСС и администрацията към него в смисъл допускане на журналисти и граждани в залата да става до окончателното приемане на дневния ред.

Липсата на произнасяне по отправеното искане, журналистът е възприел за мълчалив отказ, който е обжалвал с жалба на 19.05.2004 година. Жалбата му е допустима.

Съгласно разпоредбата на чл. 16, ал. 1 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) Висшият съдебен съвет определя състава и осъществява организацията на съдебната власт. Постановените от него решения при изпълнение на тези функции съдържат властнически волеизявления и като такива разкриват белезите на административни актове. Обжалваемостта им е въведена с изричната правна норма на чл. 5, т. 2 ЗВАС. Разпоредбата е ясна и недвусмислена - Върховният административен съд разглежда жалби и протести срещу решения на Висшия съдебен съвет. Широката компетентност на ВСС обуславя различни видове решения и е предмет на регулиране в чл. 27, ал. 1 ЗСВ. Не случайно, като алинея трета именно на чл. 27, законодателят е приел нова правна норма, обн. ДВ, бр. 29/2004 година, съгласно която заседанията на съвета са публични, с изключение на случаите по ал. 1, т. 6 и 7 от същия член. Тя е императивна. С приемането ѝ на законодателно ниво е приложен чл. 41, ал. 1 от Конституцията на Република България. Конституционният съд с решение №7 от 4.06.1996 година по конст. дело №1/1996 година е извършил тълкуване на конституционната разпоредба, в което е обосновал задължението на държавните органи да предоставят информация на всички средства за масова информация, защото по този начин се реализира правото на индивида и на обществото да бъдат информирани. Висшият съдебен съвет е единствено компетентният орган да осигури реализацията на публичността на провежданите от него заседания и решенията, които той взема в тази насока инкорпорират в себе си властнически елемент, поради което следва да се приемат за административни актове по смисъла на чл. 2 ЗАП. В конкретния случай ВСС е бил сезиран с искане да се произнесе с такова решение. Непроизнасянето му в законовия срок съставлява мълчалив отказ по смисъла на чл. 14, ал. 1 ЗАП и подлежи на съдебен контрол.

Спорен по делото е въпросът за наличието на правен интерес за жалбоподателя да го обжалва. Възраженията на ответната страна в тази връзка са в две насоки: първата е липсата на засягане на негови лични права и законни интереси и втората, че административният орган е взел решение да допуска журналисти само до окончателното приемане на дневния ред за заседанията. Доводите са неоснователни.

Безспорен факт по делото е, че жалбоподателят е журналист и представлява обществена

медия. Той попада сред кръга на правните субекти, за които Конституцията на Република България в своя чл. 41, ал. 1 е определила, като основно право да търсят, получават и разпространяват информация. В цитираното решение на Конституционния съд е посочено, че медиите имат и изпълняват една необходима обществена функция, да предоставят информация на обществото, като цяло. При осъществяването на техните специфични функции се реализира, както правото на личността, така и на социалната общност да бъдат информирани по въпроси, които представляват интерес.

Искането за осигуряване на достъп, журналистите са подали в качеството им на представители на средства за масова информация за осигуряване достъп до информация, формулиран от Конституционния съд, като “пасивна прозрачност”. Мълчаливият отказ за предоставянето му пряко и непосредствено рефлектира върху конституционно прогласено право, което е законодателно въведено в нормата на чл. 27, ал. 3 ЗСВ. От това произтича и правният интерес на жалбоподателя да го обжалва.

Неоснователни са твърденията на ответната страна, че административният орган с взетото от него решение по протокол №16 от 5.05.2003 година е осигурил достъп на журналисти и граждани до окончателното приемане на дневния ред на заседанието. Видно от редакцията му, с него единствено е приет вариант I-ви, предложен от Временната комисия за изработване на проект за Правилник за работата на ВСС и администрацията към него. Вариантът предвижда допускане на журналисти и граждани до окончателното приемане на дневния ред на заседанието. Касае се само за приета част от проект за устройствен правилник, а от проектите не произтичат каквито и да било правни последици.

По тези съображения съдът намира жалбата за процесуално допустима. Разгледана по същество е основателна.

Правото да се получава информация по чл. 41, ал. 1 от Конституцията обхваща задължението на държавните органи да осигурят достъп до обществеността информация. Както е приел Конституционният съд съдържанието на това задължение подлежи на определяне по законодателен път. Така по отношение дейността на Висшия съдебен съвет определянето е извършено в разпоредбата на чл. 27, ал. 3 ЗСВ, прогласяваща публичност на заседанията му с посочените две ограничения - при вземане на решения по чл. 27, ал. 1, т. 6 и 7. В закона не е дефинирано понятието “публичност” на заседанията на ВСС. В Конституцията то е употребено веднъж в глава шеста - “Съдебна власт” чл. 121, ал. 3, постановяващ, че разглеждането на делата във всички съдилища е публично, освен когато законът предвижда друго. Ето защо следва да се изхожда от общоприетото му съдържание - “достъпно за обществото”. Преценено на тази плоскост законовото задължение на Висшия съдебен съвет е да направи заседанията си достъпни за обществото, в това число и за средствата за масова информация, които изпълняват важната функция да информират по въпроси от обществен интерес. Изборът на конкретните информационни технологии, по които практически ще се осигури обществен достъп е правомощие на административния орган.

С подаването на искане до Висшия съдебен съвет, журналистите са упражнили конституционното си право, регламентирано в чл. 41 от Конституцията и в чл. 27, ал. 1 ЗСВ да им се осигури достъп до следващите десет заседания на административния орган. Постановеният мълчалив отказ противоречи на материалния закон, поради което е незаконосъобразен. Налице е отменително основание по смисъла на чл. 12, т. 4 ЗВАС. Поради това мълчаливият отказ следва да се отмени и на основание чл. 28 ЗВАС във връзка с чл. 42, ал. 3 ЗАП преписката се върне на Висшия съдебен съвет със задължителни указания по тълкуване и прилагане на закона.

Неоснователни са доводите на ответника, че при прилагане на публичността на заседанията в пълния ѝ обем е възможно да се стигне до нарушаване на служебната тайна и личните права на магистратите. Публичността на заседанията на ВСС е ограничена от една страна от

самата законова норма, която изключва тези по чл. 27, ал. 1, т. 6 и 7 ЗСВ. От друга страна Висшият съдебен съвет е длъжен да се съобразява и с разпоредбата на чл. 41, ал. 2 от Конституцията, която ограничава правото на информация в случаите на държавна или друга защитена от закона тайна или засягаща чужди права. Тя е намерила законодателен израз в Закона за защита на класифицираната информация и Закона за личните данни. Съотношението при прилагане на двата принципа намира разрешение в цитираното решение на Конституционния съд. Той е формулирал разбирането, че не става дума за избор между два противопоставящи се принципа, а за приложението на изключение от един принцип (правото да се търси и получава информация), което изключение подлежи на ограничително тълкуване и то само за да се осигури защита на конкуриращ интерес.

На последно място е неоснователно позоваването на разпоредбите, залегнали в Закона за достъп до обществената информация (ЗДОИ). Съгласно чл. 1 от него, той урежда обществените отношения, свързани с правото на достъп до обществената информация и има характер на общ закон. Нормата на чл. 27, ал. 3 ЗСВ постановява императивно, че заседанията на Висшия съдебен съвет са публични и има характер на специален закон. Публичността на заседанията, регламентирана в ЗСВ има различно правно съдържание от осигуряването на достъп до обществената информация по ред и начин, предвиден в ЗДОИ.

Водим от гореизложеното и на основание чл. 28 ЗВАС във връзка с чл. 42, ал. 3 ЗАП, Върховният административен съд, петчленен състав

РЕШИ:

Отменя мълчаливия отказ на Висшия съдебен съвет по искане вх. №94-00-266 от 4.05.2004 година да се осигури достъп до следващите десет заседания на Висшия съдебен съвет.

Връща делото, като преписка на Висшия съдебен съвет за прилагане на задължителните указания по тълкуване на закона.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРИЛОЖЕНИЕ 6.4

ОТКАЗ ЗАРАДИ ТЪРГОВСКА ТАЙНА И ЛИПСА НА СЪГЛАСИЕ НА ТРЕТО ЛИЦЕ

Решение №11884 от 28.11.2007 г. на ВАС по адм. д. №8716/2007 г.,

Производството е по реда на чл. 208 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс.

Образувано е по касационна жалба на адв. Катина Бончева и адв. Гинка Черничерска, в качеството им на процесуални представители на Фондация "Асоциация за европейска интеграция и права на човека", гр. Пловдив, срещу решение ¹ 6995 от 3.07.2007 г. по адм. дело ¹ 1890 по описа за 2007 г. на Върховния административен съд, трето отделение.

В касационната жалба са развити доводи за неправилност на съдебното решение, поради нарушаване на материалния закон, което съставлява отменително касационно основание съгласно чл. 209, т. 3 от Административнопроцесуалния кодекс.

Ответната страна по касационната жалба - Агенция за приватизация не ангажира становище по нея.

Представителят на Върховна административна прокуратура дава заключение за неоснователност на касационната жалба.

Върховният административен съд, I колегия, петчленен състав, след като прецени допустимостта на касационната жалба и наведените отменителни основания, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

Касационната жалба е процесуално допустима, като подадена в срок и от надлежна страна, а разгледана по същество е неоснователна.

Предмет на съдебния контрол в производството пред Върховния административен съд, първо отделение е бил мълчаливият отказ на Агенцията за приватизация за предоставяне на обществена информация по заявление вх. №48-00-1180-И от 21.12.2006 г. По делото не имало спор за факти, а именно че със заявление №48-00-1180 - И от 21.12.2006 г. фондация "Асоциация за европейска интеграция и права на човека" е поискала да ѝ бъде предоставен достъп до сключен между Агенцията за приватизация и "ЕВН" АГ (EVN АГ) договор за продажба на 67% от капитала на "Електроразпределение - Пловдив" ЕАД и 67% от капитала на "Електроразпределение - Стара Загора" ЕАД, чрез изпращане на копие от договора на хартиен носител, на адреса посочен в искането. Изпълнителният директор на Агенцията за приватизация е поискал съгласие на третото засегнато лице - "ЕВН" АГ (EVN АГ), Австрия с писмо изх. №92-00-10-5 от 10.01.2007 г., като такова съгласие не е дадено, съгласно факс от 23.01.2007 г., подписан от д-р Михаел Ленгле - Главен финансов директор и д-р Петер Леир - член на Управителния съвет на "ЕВН" АГ, Австрия. По заявлението изпълнителният директор не се е произнесъл в законоустановения срок, съгласно чл. 31, ал. 3 от Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), а именно до 18.01.2007 г. С протоколно решение №11264 от 31.01.2007 г. на Изпълнителния съвет на Агенцията за приватизация е постановил отказ да бъде предоставена исканата информация, понеже купувачът по сделката не е дал съгласие. Решаващият съд е приел, че е сезиран с допустима жалба, като предмет на същата не е мълчаливият отказ на административния орган, а цитираното протоколно решение, понеже в хипотезата на мълчалив отказ, последван от издаден акт, съдебният контрол за законосъобразност следва да се осъществи върху изричното волеизявление на административния орган (ПП на ВС №4 от 22.09.1976 г.), още повече че издателят на административния акт попада в кръга на органите, изрично изброени в чл. 5, т. 1 от ЗВАС (отм), чиито актове подлежат на обжалване пред Върховния административен съд.

При формиране на правните си изводи първоинстанционният съд се е позовал на легалното понятие "обществена информация", по смисъла на чл. 2, ал. 1 от Закон за достъпа до обществената информация и на задължените по този закон субекти по чл. 3 от него. За тях е регламентирано такова да предоставят информация, която да е създадена в кръга на тяхната компетентност и да е налична. Обществената информация, която отговаря на първото изискване е два вида - официална и служебна. В разпоредбата на чл. 10 от ЗДОИ е посочено, че официална е информацията, която се съдържа в актовете на държавните органи и на органите на местното самоуправление при осъществяване на техните правомощия. Правните актове на държавните органи, в които по дефиниция следва да се приеме, че се съдържа официална информация са нормативни, общи и индивидуални и достъпът е осигурен чрез обнародването им Държавен вестник. За останалите достъпът се осъществява по реда на ЗДОИ, освен ако изрично не е предвиден друг начин. Така решаващият съд е направил извода, че търсената информация, предмет на спора, не притежава характеристиката на официална обществена информация, понеже не се касае за акт от категорията на изброените по-горе, а за договор, в който са обективирани възникналите облигационни отношения между Агенцията за приватизация и търговското дружество. След това съдът е обсъдил служебната информация по смисъла на чл. 11 от ЗДОИ, която е тази която се събира, създава и съхранява във връзка с официалната информация, както и по повод дейността на органите и техните администрации. При преценяване на законосъобразността на административния акт, предмет на жалбата пред него, първоинстанционният съд е обсъдил принципът, че достъпът до служебна обществена информация е свободен с изключение на случаите, изрично уредени в чл. 13, ал. 2 от ЗДОИ. Съдът е обсъдил и другите ограничения, а именно тези които се съдържат в чл. 17 и чл. 31, ал. 4 от ЗДОИ, когато търсената информация представлява търговска тайна или засяга тре-

то лице. В процесния случай според него исканата информация касае търговските отношения между Агенцията за приватизация и търговското дружество, които са равнопоставени, като информацията засяга възникналите по силата на сключената сделка права и задължения, включително уговорените цени, конкретни условия, срокове за изпълнение и произтичащите от тях последици. Според него, а и според настоящият касационен състав правилно Агенцията за приватизация е поискала съгласието на контрахента си за предоставяне достъп до нея. Разпоредбата на чл. 37, ал. 1, т. 2 от ЗДОИ изрично предвижда, че основание за отказ от предоставяне на достъп до обществена информация е налице, когато достъпът засяга интересите на трето лице и няма негово изрично писмено съгласие за предоставяне на исканата обществена информация. В случая тази хипотеза на закона е налице, понеже засягането на интересите на третото лице - контрахент по договора е във връзка с търговските отношения, възникнали между страните по договора и правото му да откаже се обосновава с факта, че съдържанието е търговска тайна. Освен това отказът е обоснован и с предвиденото в приватизационния договор, а именно чл. 14 "Поверителност и публично оповестяване", взаимно задължение да не се извършва публично разкриване на информация, без предварително съгласие на другата страна.

Правилен е крайният извод на съда, че исканата информация не е свързана с обществения живот, а се отнася до търговскоправни отношения на конкретни правни субекти и има частен характер, поради което достъп до нея не се дължи. Съгласно чл. 37 от ЗДОИ несъгласието на третото лице е нормативно закрепено условие за отказ за предоставяне на исканата информация. В случая няма данни, че тези договори съдържат данни, които да са публично достъпни, за да се приложи изключението на чл. 31, ал. 4 от ЗДОИ. Освен това в случаите на несъгласие на третото лице за предоставяне на търсената обществена информация, разпоредбата на чл. 31, ал. 4 от ЗДОИ дава на административния орган правото на свободна преценка дали да откаже достъп до поисканата информация, или да го даде в обем и по начин, който да не разкрива информацията, отнасяща се до това лице. Тази преценка обаче е в сферата на оперативната самостоятелност на субекта по чл. 3 от ЗДОИ и представлява само правна възможност, без да бъде задължение за него, поради което не подлежи на съдебен контрол. Касационните възражения са неоснователни, като същите се свеждат до недопустимост административният орган да има право на преценка, която не подлежи на съдебен контрол, както и до противоречия с правозащитни стандарти, заложен в Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, които се възприемат от Европейския съд по правата на човека в цитиран негов съдебен акт. Обосновката за тази преценка от страна на настоящия съдебен състав се определя от въведеното със закон ограничение до достъп на определена категория информация и възражението е по-скоро към съответната законова разпоредба, което е извън съдебния контрол в настоящото производство. По отношение на втората група доводи следва да се има предвид, че същите са общо формулирани, няма изложени аргументи за цитираните нарушения, както и че конкретния съдебен акт не се явява задължителен за настоящия съдебен спор.

При този изход от спора на касатора не следва да се присъждат съдебни разноски.

Съобразно изложеното обжалваното решение като правилно следва да бъде оставено в сила, поради което и на основание чл. 221, ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс,

Върховният административен съд, I колегия, петчленен състав

РЕШИ:

Оставя в сила решение ¹ 6995 от 3.07.2007 г. по адм. дело ¹ 1890 по описа за 2007 г. на Върховния административен съд, трето отделение.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване.

ПРИЛОЖЕНИЕ 6.5

Предоставяне на достъп до данъчна информация

Решение №6017 от 21.06.2002 по адм. дело №10496 / 2001.

Производството е по реда на чл. 33 - чл. 40 от Закона за Върховния административен съд. Образувано е по касационна жалба подадена от Димитър Чавдаров Тотев чрез пълномощника му Александър Кашъмов, против решение на Софийски градски съд от 23.07.2001 г. постановено по адм. дело ¹ 2167 от 2000 г. с което е отхвърлена негова жалба срещу писмо ¹ МЛ-96-00-189 от 01.08.2000 г. на Главния данъчен директор, с което му е отказан достъп до обществена информация.

В касационната жалба са релевирани доводи за нарушение на материалния закон - касационно основание по смисъла на чл. 218б, б. "в" ГПК, във вр. с чл. 11 от ЗВАС. Жалбоподателят твърди, че незаконосъобразно градският съд е приел, че отказът на Главния данъчен директор е правилно мотивиран и че с предоставянето на исканата информация ще се разкрият лични данни. В писмото не са посочени никакви фактически основания за отказа, тъй като не е посочено кои точно категории информация попадаща в обхвата на пар. 1, т. 1 от ДР на ДПК, се съдържат в поискания документ, както и това, че правните основания не са прецизно посочени, като не е цитирана никоя от предвидените в пар. 1, т. 1 от ДПК букви.

Пълната липса на фактическа обосновка и липсата на точно посочено правно основание за отказ сочат на това, че волята на задължения субект не е била да изпълни задълженията си по ЗДОИ и ДПК, а да не уважи искането за достъп до информация по свои субективни съображения, което прави отказа незаконосъобразен. Иска се отмяна на обжалваното решение и уважаване на искането за предоставяне на достъп до исканата информация.

Отвечната по жалбата страна чрез процесуалния си представител в съдебно заседание оспорва касационната жалба, като неоснователна, тъй като исканата информация представлява служебна тайна по смисъла на пар. 1, т. 1, б. "е" ДПК.

Представителят на Върховната административна прокуратура заявява становище за основателност на касационната жалба. Решението на СГС е постановено в нарушение на материалния закон и следва да се отмени, като се отмени и отказа на административния орган.

Върховният административен съд, след като прецени допустимостта на жалбата и наведените в нея касационни основания съобразно разпоредбата на чл. 39 ЗВАС, приема за установено следното:

Касационната жалба е подадена от надлежна страна, в срока по чл. 33 от ЗВАС и е процесуално допустима. Разгледана по същество е основателна.

С обжалваното решение Софийски градски съд в производството по чл. 40 от ЗДОИ и чл. 33 от ЗАП е отхвърлил подадената от Димитър Чавдаров Тотев от гр. София жалба, срещу отказа на Главния данъчен директор за достъп до обществена информация, обективизиран в писмо ¹ 930072 от 20.02.2000 г на ГДД. За да постанови този резултат съдът е приел, че правилно Главният данъчен директор е постановил обжалваният отказ, тъй като с предоставянето на исканата информация, представляваща отговора на ГДД до трето лице относно направено запитване от негова страна за начина на приложение на ДПК, ще се наруши изричната забрана предвидена в пар. 1, т. 1 от ДР на ДПК. Приел е, че с това ще бъдат разкрити без съгласието на третото лице неучастващо в административното производство данни отнасящи се до него, а жалбоподателят искащ тази информация не е взел съгласието му.

Тези изводи на окръжния съд са неправилни, същите са в нарушение на материалния закон и в разрез с данните по делото. Безспорно се установява по делото, че с молбата си до Главна данъчна дирекция от 11.07.2000г. жалбоподателят Димитър Тотев е поискал на основание чл. 24, ал. 3 във вр. с ал. 1 от Закона за достъп до обществена информация да му бъде предоставено копие от писмо ¹ 930072 от 20.02.2000 г. на ГДД в частта, касаеща данъчното третиране на лихвите по ЗУНК. Изрично е посочено в писмото, че за удовлетворяване на искането му не е необходимо да се разкриват лични данни за лицето до което това писмо е адресирано. С обжалваното писмо на ГДД, което има характер на решение по смисъла на чл. 39 ЗДОП, е отказано предоставянето на такава информация. Мотивите на административния орган за това са, че исканата информация не е "обществена" по смисъла на чл. 2, ал. 1 и представлява

“служебна тайна” съгласно пар. 1, т. 1 от ДР на ДПК. Административния орган се е позовал и на разпоредбите на чл. 12 и чл. 242, ал. 1, т. 3 ДПК.

При така установената фактическа обстановка изводът на СГС, че отказът е законосъобразен, тъй като ако се предостави исканата информация административния орган ще наруши изричната забрана предвидена в пар. 1, т. 1 ДР на ДПК е неправилен и е постановен в нарушение на разпоредбите на ЗДОП. Едно от основни-те конституционни права на гражданите е правото на информация, прогласено с разпоредбата на чл. 41, ал. 2 от Конституцията на РБългария. Това конституционно признато право на информация, не-говото гарантиране и упражняване е уредено с новоприетия през 2000 г. Закон за достъп до обществена информация /Д.В.бр. 55 от 7.07.2000 г./. В чл. 2, ал. 1 от същия е дадено определение на понятието “Обществена информация” като е посочено, че по смисъла на този закон това е “всяка информация, свързана с общественния живот в Република България и даваща възможност на гражданите да си съставят собствено мнение относно дейността на задължените по закона субекти”. В случая Главния данъчен директор, който е орган на данъчната администрация съгласно чл. 235, ал. 1, т. 1 ДПК е задължен субект по смисъла на чл. 3, ал. 1 от ЗДОИ. Исканата информация касаеща даденото тълкуване на ГДД в посоченото писмо относно данъчното третиране на лихвите по ЗУНК е обществена по смисъла на даденото определение в чл. 2 ЗДОИ, тъй като съгласно чл. 238 от ДПК, главният данъчен директор дава становище и указания за единното прилагане на данъчните закони и нормативните актове по прилагането им. Ето защо в случая тази информация е с обществен характер, тъй като проблемите свързани с данъчното облагане са общи за всички данъчни субекти които са равни пред закона и с това какво тълкуване е дадено по даден данъчен проблем на един от данъчните субекти се дава възможност на лицето искащо съответната информация да си състави мнение относно дейността на данъчната администрация. Исканата информация така както е посочена в заявлението до ГДД за тълкуване по даден данъчен проблем в никакъв случай не попада в някоя от хипотезите на пар. 1, т. 1 от ДПК, посочващ данните които се считат за “служебна тайна”. Отказа не е мотивиран с липсата на такава информация в цитираното писмо за да се приеме, че това е причината за отказа. Следва да се има предвид също така, че поначало писмата на ГДД по прилагане на данъчните закони се публикуват редовно в редица печатни и електронни издания с оглед на значимостта и интереса на третираните в тях въпроси. Освен това административния орган е могъл да предостави исканата информация в такъв обем и по такъв начин, че да не се засягат лични данни за трети лица неучастващи в административното производство, още повече, че това изрично е посочено в искането. В този смисъл съвсем неоснователно СГС за да приеме, че е налице основание за отказ се позовава на разпоредбата на чл. 37, ал. 1 т. 2 ЗДОИ, която е неотнормирана за случая.

Предвид изложеното решението на СГС като неправилно следва да бъде отменено и тъй като делото е изяснено от фактическа страна се постанови друго по съществува на спора, с което се отмени обжалвания отказ като незаконосъобразен. Следва преписката да бъде върната на административния орган, който се задължи да предостави на жалбоподателя достъп до исканата информация, относно данъчното третиране на лихвите по ЗУНК дадени като отговор в писмо на ГДД ¹ 930072 от 20.02.2000 година.

Водим от горното и на основание чл. 40, ал. 1 и 2 ЗВАС и чл. 41, ал. 1 ЗДОИ, Върховният административен съд - първо отделение

РЕШИ:

Отменя решение от 23.07.2001 г. постановено по адм. дело №2167 по описа за 2000 г. на Софийски градски съд, с което е отхвърлена жалбата на Димитър Чавдаров срещу писмо ¹ МЛ-96-00-189 от 01.08.2000 г. на Главния данъчен директор гр. София и вместо него постановява:

Отменя решение на Главния данъчен директор гр. София обективизирано в писмо №МЛ-96-00-189 от 01.08.2000 г., с което е отказано достъп до обществена информация по негово заявление ¹ МЛ-96-00-189 от 11.07.2000 година.

Връща преписката на органа, като задължава същия да предостави исканата информация, като се съобрази с мотивите към настоящето решение.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРИЛОЖЕНИЕ 6.6

Преодоляване на лични данни като основание за отказ за предоставяне на информация
РЕШЕНИЕ №1474 НА Върховния административен съд, 02/19/2004

Производството е по чл. 12 и сл. от Закона за Върховния административен съд (ЗВАС), вр. с чл. с чл. 38 ал. 5 от Закона за защита на личните данни (ЗЗЛД).

Националният осигурителен институт (НОИ), бул. “Стамболийски”¹ 62-64 е обжалвал Решение¹ 5/12.02.2003 г. на Комисията за защита на личните данни (КЗЛД), с което на основание чл. 38 ал. 3 от ЗЗЛД, му е указано да предостави достъп на адвокат С.Р. до личните данни на Р. С., като в 7-дн. срок издаде удостоверение относно осигурителния доход и работодателя на лицето.

В жалбата и представените писмени бележки се поддържа, че описаното решение е незаконосъобразно, като постановено в нарушение на материалния закон и установените административно-производствени правила. Твърди се, че НОИ в качеството му на администратор на лични данни по смисъла на чл. 3 от ЗЗЛД, не е участвувал в производството пред комисията, т.к. отказът е разгледан в закрито заседание, с което са нарушени правата му на защита като ответник по жалбата. Развиват се доводи, че молбата на адв. Р. не е подадена по реда на глава V-та от закона, както и че личните данни не могат да бъдат предоставени на адвокат на страна по изпълнително дело, който не попада в кръга на лицата, визирани в чл. 35, ал. 1, т. 4 пр 1-во от ЗЗЛД. Административният орган поддържа становище за неоснователност на жалбата. Заинтересуваната страна - адвокат Р., счита жалбата за неоснователна. Заинтересуваната страна - Р. С. не се явява и не взема становище по жалбата. Прокурорът от Върховната административна прокуратура дава мотивирано становище за неоснователност на жалбата. Върховният административен съд, състав на пето отделение, като обсъди данните по делото и доводите на страните, намира жалбата за допустима, като подадена в срок от надлежна страна, имаща право и интерес от обжалването. Разгледана по същество - жалбата е неоснователна, при следните съображения:

С молба №66-21-7/8.01.2003 г. адвокат Р., на основание чл. 35, ал. 1, т. 4 от ЗЗЛД, вр. с чл. 148, изр. 2-ро от ГПК и чл. 155 ал. 2 от ЗСВ е поискал от НОИ да ѝ се издаде удостоверение, които да послужи като доказателство по изп.д. №4850/02 г., на СИС при СРС, IV отделение, VI участък. Представено е съдебно удостоверение изх. №3991, съгласно което за нуждите на цитираното изпълнително дело, следва да бъде предоставена информация за осигурителния доход и работодателя на длъжника Р.С.

С писмо рег. №66-21-7/8.01.2003 г. на ГД “Информационни системи” НОИ е отказано издаването на необходимата информация с мотива, че НОИ е задължен да предоставя информация за осигурените лица, която попада под защитата на ЗЗЛД, единствено на НЗОК, и на пенсионноосигурителните дружества за допълнително задължително пенсионно осигуряване. Посочено е още, че информация за факти и обстоятелства, станали им известни във връзка с изпълнение на служебните задължения, служителите на НОИ могат да предоставят само въз основа на съдебно удостоверение във връзка с образувано дело - чл. 148 от ГПК, както и по искане на органите на следствието и прокуратурата. Като е приел, че случая не попада в цитираните хипотези, администраторът е отказал да удовлетвори искането за достъп до лични данни.

Отказът е обоснован още с липсата на съгласие от страна на физическото лице, за което се отнасят (чл. 18 и 19 от закона).

С жалба вх. №1/13.01.2003 г. адвокат Р. по реда на чл. 38 ал. 1 от ЗЗЛД, е атакувала пред КЗЛД отказа на доверителката ѝ да бъде предоставен достъп до лични данни, касателно “икономическата идентичност” по смисъла на чл. 2 ал. 1 от ЗЗЛД, на лицето Р. С.. В обжалваното решение №5/12.02.2003 г., КЗЛД като независим държавен орган, комуто е възложена защитата на лицата при обработването на техните лични данни и осъществяване на достъпа до тези данни, както и контрола по спазването на закона (Арг.: чл. чл. 6 от ЗЗЛД) приема, че исканата информация относно икономическия статус на лицето Р. С. е необходима на орган на съдебната власт, във връзка с ефективно осъществяване на изпълнителния процес по влязло в сила съдебно решение за издръжка. Развити са съображения, че личните данни в случая са нужни с оглед определяне на способ за принудително изпълнение, като съгласието на длъж-

ника е ирелевантно, а отказът на администратора, обоснован с липсата на такова съгласие е незаконосъобразен. По изложените съображения, КЗЛД е указала на НОИ да предостави достъп на адвокат Р. в 7-дн. срок от получаване на решението.

Така постановеното решение е законосъобразно.

ЗЗЛД (Обн. ДВ бр. 1 от 4.01.2002 г., в сила от 1.01.2002 г.) урежда защитата на физическите лица при обработването на техните лични данни, както и достъпа до тези данни (Сравн.: чл. 1). Целта на закона е да се гарантира неприкосновеността на личността и личния живот, като се защитят физическите лица при неправомерно обработване на свързаните с тях лични данни и се регламентира правото на достъп до събираните и обработвани такива данни. Тази защита по принцип не е абсолютна и подлежи на ограничение в изрично предвидени в закона случаи. С разпоредбата на чл. 35, ал. 1 от ЗЗЛД е регламентирана възможността за предоставяне на лични данни от администратора по чл. 3, ал. 1, на трети лица, по тяхна молба, при наличие на някое от изчерпателно изброените условия. Нормативната установеност на изключенията е необходимо условие за съответствие с изискването за поверителност на личните данни (чл. 1 от ЗЗЛД), доколкото самите ограничения задоволяват съвместим с демократичните ценности интерес, от вида на изрично посочените в текста. В контекста на духа и целта на този специален закон, установените релевантни за спора юридически факти несъмнено попадат в приложното поле на чл. 35, ал. 1, т. 4 от ЗЗЛД.

Искането за достъп е направено от трето лице - адв. С. Р., действаща като пълномощник на В.С., на основание чл. 35, т. 4 от закона: личните данни относно имуществения статус на лицето Р. С. са необходими на съдия-изпълнител, който е орган на съдебната власт (глава XI от ЗСВ), по повод провеждани изпълнителни действия по конкретно посочено изпълнително дело с вискател - доверителката Й, и това е установено в закон - чл. 148 от ГПК. Т.е. - налице са и двете кумулативно предвидени предпоставки на сочения законов текст, чисто проявление допуска възможността за дерогиране на защитата над личните данни, чрез предоставянето им на трети лица, по тяхна молба. При тази фактическа обстановка, НОИ като администратор на лични данни по смисъла на чл. 3 от закона, е следвало да предостави достъп до исканите лични данни под формата на писмена справка, като дадените му в тази връзка указания от страна на административния орган - КЗЗЛ са правилни, поради което атакуваното решение не страда от порока материална незаконосъобразност.

Основното възражение на НОИ, поддържано в хода на административното и съдебно производство, се свежда до липсата на законова възможност личните данни да бъдат предоставяни на адвокат, който макар и да легитимира интереса си със съдебно удостоверение, не е орган на съдебната или изпълнителната власт по смисъла на чл. 35, ал. 1, т. 4, пр. 1-во от ЗЗЛД. Доводът не може да бъде споделен.

Законодателството на редица държави - Италия, Испания, Полша, Франция, признава адвокатите за администратори на лични данни, при което проблемът с разрешението им на достъп не стои. Предвид обстоятелството, че нашето законодателство не урежда изрично подобен статут на адвокатите в България, НОИ се позовава на това формално основание да откаже предоставянето на подобни данни, попадащи в приложното поле на специалния закон (ЗЗЛД), на представителя на страната по съответното изпълнително дело. С постановяването на атакуваното решение от КЗЛД съображението за поверителност, произтичаща "ex lege" е преодоляно. НОИ е могъл или да изпълни решението на КЗЛД, по силата на което му е разпоредено да предостави на адвокат Р. до конкретните лични данни за лицето С.; или да контактува директно със съдията-изпълнител, комуто да ги изпрати, без да ги предоставя на лично на адвоката. На практика последното е излишно, т.к. личните данни на страните по изпълнителното дело стават достояние на адвокатите - техни пълномощници, (Арг.: чл. 12 от Закона за адвокатурата), ето защо съображението, че не следва да бъдат предоставени на адвоката на вискателката е несъстоятелно. Самото качество на адвокат Р. на пълномощник на последната е отразено в съдебното удостоверение, което е официален свидетелстващ документ, ползващ се с материална доказателствена сила (Чл. 143 от ГПК), поради което не е необходимо да бъде повторно установявано пред администратора на лични данни.

На последно място - несъстоятелно е възражението на НОИ, че молбата за предоставяне на личните данни не е подадена по реда на глава V-та от ЗЗЛД. Цитираният раздел от закона

урежда достъпа до лични данни на самото физическо лице, за което те се отнасят; докато процесният казус очевидно попада в приложното поле на глава VI-та: предоставяне на лични данни на трети лица. Доколкото разпоредбата на чл. 35 ал. 1 от ЗЗЛД препраща към установения в глава V-та ред и процедура за сезиране на администратора, следва да се има предвид, че подадената до НОИ молба на адв. Р., действаща като пълномощник на В.С., отговаря на изискванията на чл. 30 от закона, и към нея е било приложено съдебно удостоверение, установяващо качеството на лицата и необходимостта от предоставяне на личните данни на Р.С.. След постановяване на отказа по чл. 37 ал. 1 от ЗЗЛД, актът е обжалван пред КЗЛД от надлежната страна - заявителка в производството пред администратора, поради което не е налице твърдяното недопустимо самосезиране на комисията.

В контекста на изложените разсъждения, обжалваното решение е постановено от компетентен орган, в предвидената от закона форма, при спазване на административно- производствените правила, (в т.ч. реда и процедурата, уредена с чл. 9, ал. 3 и 4 от ЗЗЛД и Правилника за дейността на КЗЛД, Обн. ДВ, бр. 9/31.01.2003 г.), при точно приложение на материалния закон и в съответствие с целта му.

Водим от изложеното и на основание чл. 28 от ЗВАС, вр. с чл. 42, ал. 1, пр. 4-то от ЗАП, Върховният административен съд, пето отделение

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ жалбата на Националния осигурителен институт, бул. "Стамболийски" ¹ 62-64 срещу Решение ¹ 5/12.02.2003 г. на Комисията за защита на личните данни..

Вярно с оригинала, ПРЕДСЕДАТЕЛ:/п/ Александър Еленков

секретар: ЧЛЕНОВЕ:/п/ Милка Панчева

/п/ Ваня Анчева В.А....

ПРИЛОЖЕНИЕ 7

ПРАВИЛА за условията и реда за достъп до обществена информация в Комисията за регулиране на съобщенията Приети с Решение №387 на Комисията за регулиране на съобщенията, от 17.04.2008 г., обн., ДВ, бр. 45 от 13.05.2008 г., в сила от 13.05.2008 г.

Чл. 1. С тези правила се определят условията и редът за достъп до обществена информация в Комисията за регулиране на съобщенията (комисията).

Чл. 2. (1) Обществена информация, независимо от вида на нейния материален носител, по смисъла на тези правила е всяка информация, свързана с общественния живот в Република България и даваща възможност на гражданите да си съставят собствено мнение относно дейността на комисията.

(2) Тези правила не се прилагат за достъпа до лични данни.

Чл. 3. (1) Всеки гражданин на Република България има право на достъп до обществена информация при условията и по реда, определени в тези правила, в Закона за достъп до обществена информация и в други закони, в които е предвиден специален ред за търсене, получаване и разпространяване на такава информация.

(2) От правото по ал. 1 се ползват всички юридически лица, както и чужденците и лицата без гражданство в Република България.

Чл. 4. (1) Обществената информация е официална и служебна.

(2) Не се допуска достъп до обществена информация, когато тя е класифицирана информация, представляваща държавна или друга защитена тайна в случаите, предвидени със закон, или търговска тайна, съгласно разпоредбите на чл. 40 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС) или обявена за такава от предоставящите я предприятия.

(3) Официална е информацията, която се съдържа в актовете на комисията при осъществяване на правомощията ѝ.

(4) Служебна е информацията, която се събира, създава и съхранява във връзка с официалната информация, както и по повод дейността на комисията и на нейната администрация. Служебна е и информацията, получена от предприятията, осъществяващи електронни съобщения по реда на чл. 40, ал. 1 и чл. 153 във връзка с чл. 150, ал. 2 и чл. 151, ал. 1 ЗЕС.

Чл. 5. (1) Достъпът до официална информация, съдържаща се в общи или нормативни административни актове на комисията, се осигурява чрез обнародването им в официалния раздел на "Държавен вестник" съгласно чл. 35, ал. 4 ЗЕС.

(2) При искане на достъп до вече обнародвана официална информация на заявителя се посочват изданието, в което тя е обнародвана, броят и датата на издаване. Достъпът до официална информация извън случаите по ал. 1 е свободен и се осъществява по реда на тези правила.

(3) Достъпът до официална информация, съдържаща се в индивидуални административни актове на комисията, се осигурява чрез публикуването на решенията на страницата на комисията в интернет, с изключение на информацията, съдържаща класифицирана информация, и информацията, определена от страните за търговска тайна.

Чл. 6. (1) Достъпът до служебна обществена информация е свободен.

(2) Достъпът по ал. 1 може да бъде ограничен, когато тя:

1. Е свързана с оперативната подготовка на актовете на комисията и няма самостоятелно значение (мнения и препоръки, изготвени от или за комисията, становища и консултации);

2. Съдържа мнения и позиции във връзка с настоящи или предстоящи преговори, водени от комисията, както и сведения, свързани с тях, и е подготвена от администрациите на съответните органи.

(3) Ограничението по ал. 2 не се прилага след изтичане на две години от създаването на такава информация.

Чл. 7. (1) Комисията информира за своята дейност чрез публикуване или съобщаване в друга форма.

(2) Задължително се съобщава информация, когато тази информация:

1. Може да предотврати заплахата за живота, здравето и безопасността на гражданите или на тяхното имущество;

2. Опровергава разпространена недостоверна информация, засягаща значими обществени интереси;
3. Представлява или би представлявала обществен интерес;
4. Следва да бъде изготвена или предоставена по силата на закон.

Чл. 8. (1) С цел осигуряване на прозрачност в дейността на комисията и за максимално улесняване на достъпа до обществена информация комисията периодично публикува на страницата си в интернет актуална информация, съдържаща:

1. Описание на нейните правомощия и данни за организацията, функциите и отговорностите на нейната администрация;
2. Списък на издадените актове в изпълнение на нейните правомощия;
3. Описание на информационните масиви и ресурси, използвани от администрацията на комисията;
4. Наименованието, адреса, телефона и работното време на деловодството на комисията, където се подават заявленията за предоставяне на достъп до информация.

(2) Комисията изготвя годишен отчет за постъпилите заявления за достъп до обществена информация, включващ и данни за направените откази и причините за това. Годишният отчет е част от ежегодните доклади по чл. 61, ал. 1 от Закона за администрацията.

Чл. 9. (1) Достъпът до обществена информация е безплатен.

(2) Разходите по предоставяне на обществена информация се заплащат от заявителя съгласно нормативи, определени от министъра на финансите, посочени в приложението, които не могат да превишават материалните разходи по предоставянето.

(3) Не се заплащат допълнителни разходи за поправка и/или допълване на предоставената обществена информация в случаите, когато тя е неточна или непълна, и това е поискано мотивирано от заявителя.

Чл. 10. Достъп до обществена информация се предоставя въз основа на писмено заявление.

Чл. 11. (1) Заявлението за предоставяне на достъп до обществена информация, постъпило в комисията, се адресира до председателя на комисията и съдържа:

1. Трите имена на заявителя, ако е физическо лице, съответно - наименованието и седалището му, ако е юридическо лице;
2. Описание на исканата информация;
3. Предпочитаната форма за предоставяне на достъп до исканата информация;
4. Адреса за кореспонденция със заявителя.

(2) Ако в заявлението не се съдържат данните по ал. 1, т. 1, 2 и 4, то се оставя без разглеждане.

(3) Заявленията за достъп до обществена информация подлежат на задължителна регистрация в деловодството на комисията по ред, определен за регистрация на входящи документи.

Чл. 12. (В сила от 1.10.2008 г. - ДВ, бр. 45 от 2008 г.) (1) Комисията осигурява възможност за подаване на заявления за достъп до обществена информация по електронен път.

(2) Комисията информира желаещите да ползват електронната административна услуга за достъп до обществена информация за техническите стъпки по предоставянето на услугата, тяхното правно значение и срока за предоставянето ѝ.

(3) Подателите на заявления по електронен път се идентифицират чрез електронен подпис, създаден съгласно Закона за електронния документ и електронния подпис, и при спазване на действащото законодателство.

(4) При подаване на заявлението по електронен път заявителят е длъжен да посочи адрес на електронна поща за получаване на електронни изявления от комисията.

(5) След получаване на заявлението комисията изпраща на заявителя потвърждение за получаването му.

(6) Компетентният служител извършва проверка на самоличността на заявителя и прави проверка за редовността на заявлението. При установяване на нередности на заявителя се изпраща електронно съобщение с указания и срок за отстраняването им.

Чл. 13. (1) Формите за предоставяне на достъп до обществена информация са:

1. Преглед на информацията - оригинал или копие;
2. Копия на хартиен носител;
3. Копия на технически носител;
4. (В сила от 1.10.2008 г. - ДВ, бр. 45 от 2008 г.) копия по електронен път.

(2) За достъп до обществена информация могат да се използват една или повече от формите по ал. 1. За лица с увреждания на зрителния и/или слухово-говорния апарат се предоставя достъп във форма, отговаряща на техните комуникативни възможности.

(3) Когато предпочитаната форма за предоставяне на достъп до обществена информация е по ал. 1, т. 3 и 4, информацията се записва, съответно изпраща на заявителя по реда на чл. 15, ал. 3 в общодостъпен технически формат.

Чл. 14. (1) Исканият от заявителя достъп до обществена информация се предоставя в предпочитаната от него форма, освен когато:

1. За нея няма техническа възможност;
2. Води до необосновано увеличаване на разходите по предоставянето;
3. Води до възможност за неправомерна обработка на тази информация или до нарушаване на авторски права.

(2) В случаите по ал. 1 достъп до информацията се предоставя във форма по преценка на комисията.

Чл. 15. (1) Заявленията за предоставяне на достъп до обществена информация се разглеждат в срок до 14 дни след датата на регистрирането им.

(2) В срока по ал. 1 комисията взема решение за предоставяне или за отказ от предоставяне на достъп до исканата обществена информация и уведомява заявителя за своето решение.

(3) Всички уведомления, решения или друга кореспонденция, изхождащи от комисията и адресирани до заявителя, са в писмена форма, като му се изпращат по пощата с обратна разписка или му се връчват лично срещу подпис, освен когато заявлението е подадено по електронен път по реда на чл. 12. В този случай всички уведомления или друга кореспонденция, изхождащи от комисията, се изпращат на заявителя по електронен път до адреса по чл. 12, ал. 4.

Чл. 16. (1) Когато не е ясно точно каква информация се иска или тя е формулирана много общо, в 7-дневен срок от постъпване на заявлението заявителят се уведомява за това и му се дава право да уточни предмета на исканата обществена информация в срок до 30 дни от получаване на уведомлението.

(2) Срокът по чл. 15, ал. 1 започва да тече от датата на уточняването (писмено) от заявителя на предмета на исканата обществена информация.

(3) Ако заявителят не уточни предмета на исканата обществена информация в 30-дневния срок, заявлението се оставя без разглеждане.

Чл. 17. (1) Срокът по чл. 15, ал. 1 може да бъде удължен с не повече от 10 дни, когато поисканата в заявлението информация е в голямо количество и е необходимо допълнително време за нейната подготовка.

(2) Комисията уведомява заявителя за удължаване на срока, в който ще бъде предоставен достъп до исканата обществена информация, както и за причините, които налагат това, в срока по чл. 16, ал. 1.

Чл. 18. (1) Срокът по чл. 15, ал. 1 може да бъде удължен, но с не повече от 14 дни и когато исканата обществена информация се отнася до трето лице и е необходимо съгласието му за предоставянето ѝ. Не е необходимо съгласие за предоставяне на искана обществена информация от трето лице - предприятие, когато е предоставена по реда на чл. 40 или чл. 153 ЗЕС, освен когато е определена при предоставянето от предприятието изрично и писмено като търговска тайна.

(2) В случаите по ал. 1 съответният орган е длъжен да поиска изричното писмено съгласие на третото лице в 7-дневен срок от регистриране на заявлението по чл. 10. Съгласието на третото лице, предвидено в ал. 1, ще е необходимо винаги, когато исканата обществена информация касае предоставянето на такава, съдържаща в себе си индивидуализираща информация относно предоставен индивидуално определен ограничен ресурс (с изключение на номерата), позиции и технически характеристики на електронно съобщително оборудва-

не, топология на електронна съобщителна мрежа и други, узнаването на които основателно може да се приеме, че би накърнило търговските интереси на третото лице.

(3) В решението си по чл. 15, ал. 2 комисията е длъжна да спази точно условията, при които третото лице е дало съгласие за предоставяне на отнасящата се до него информация.

(4) При неполучено съгласие от третото лице в срока по ал. 1 или при изричен отказ да се даде съгласие се предоставя исканата информация в обем и по начин, който не разкрива информацията, отнасяща се до третото лице.

Чл. 19. (1) Когато комисията не разполага с исканата информация, но има данни за местонахождението ѝ, в 14-дневен срок от получаване на заявлението то се препраща, за което заявителят се уведомява. В уведомлението задължително се посочват наименованието и адресът на съответния орган или юридическото лице, към които се препраща заявлението.

(2) В случаите по ал. 1 срокът по чл. 15, ал. 1 започва да тече от момента на получаване на препратеното от съответния орган заявление.

Чл. 20. Когато органът не разполага с исканата информация и няма данни за нейното местонахождение, в 14-дневен срок той уведомява за това заявителя.

Чл. 21. (1) В решението по чл. 15, ал. 2, с което се предоставя достъп до исканата обществена информация, задължително се посочват:

1. Степента на осигурения достъп до исканата информация;
2. Срокът, в който е осигурен достъпът, който не може да бъде по-кратък от 30 дни от датата на получаване на решението;
3. Мястото, където ще бъде предоставен достъпът;
4. Формата, под която ще бъде предоставен достъпът;
5. Разходите по предоставянето на достъпа.

(2) В решението могат да бъдат посочени други органи, организации, лица, които разполагат с по-пълна информация.

(3) Решението се връчва по реда на чл. 15, ал. 3.

Чл. 22. (1) Достъп до обществена информация се предоставя след заплащане от заявителя на определените разходи и представяне на платежен документ.

(2) За предоставянето на достъп до обществена информация се съставя протокол, който се подписва от заявителя и от съответния служител.

Чл. 23. В случаите на неявяване на заявителя в определения по чл. 21, ал. 1, т. 2 срок или когато не плати определените разходи, е налице отказ на заявителя от предоставения му достъп до исканата обществена информация.

Чл. 24. (1) Основание за отказ от предоставяне на достъп до обществена информация е налице, когато:

1. Исканата информация е класифицирана информация, представлява държавна, служебна тайна, както и в случаите по чл. 6, ал. 2;
2. Исканата информация е търговска тайна, включително определената като такава от предприятията, осъществяващи електронни съобщения, включително по реда на чл. 40, ал. 3 ЗЕС или предоставена като такава по чл. 153 във връзка с чл. 150, ал. 2 и чл. 151, ал. 1 ЗЕС;
3. Достъпът засяга интересите на трето лице и няма негово изрично писмено съгласие за предоставяне на исканата обществена информация, извън случаите по чл. 17, ал. 1, изречение последно;
4. Исканата обществена информация е предоставена на заявителя през предходните 6 месеца;
5. Разпространението и/или предоставянето на достъп до исканата информация би довело до наличие на нелоялна конкуренция между търговци или би застрашило добросъвестната търговска практика и/или лоялната конкуренция.

(2) В случаите по ал. 1 може да бъде предоставен частичен достъп само до онази част от информацията, достъпът до която не е ограничен.

Чл. 25. (1) В решението за отказ за предоставяне на достъп до обществена информация се посочват правното и фактическото основание за отказ съгласно ЗДОИ и тези правила, датата на приемане на решението и редът за неговото обжалване.

(2) Решението за отказ за предоставяне на достъп до обществена информация се връчва на заявителя по реда на чл. 15, ал. 3.

Чл. 26. Решенията на комисията за предоставяне на достъп до обществена информация или за отказ за предоставянето ѝ се обжалват пред Върховния административен съд.

Чл. 27. В деловодството на комисията на видно място се обявява приложението към тези правила.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Тези правила се издават на основание чл. 41, ал. 2 от Закона за електронните съобщения във връзка с чл. 21 от Закона за достъп до обществена информация.

§ 2. Неразделна част от тези правила е приложението (разходи за предоставяне на обществена информация).

§ 3. Тези правила влизат в сила от деня на обнародването им в “Държавен вестник”, с изключение на чл. 12 и чл. 13, ал. 1, т. 4, които влизат в сила от 1 октомври 2008 г.

Правилата са приети с Решение №387 от 17 април 2008 г. на Комисията за регулиране на съобщенията.

ПРИЛОЖЕНИЕ 7.1

МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

УТВЪРЖДАВАМ
ГЛАВЕН СЕКРЕТАР:

ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ НА АДМИНИСТРАТИВНОТО ОБСЛУЖВАНЕ

РАЗДЕЛ I Общи положения

Чл. 1. С тези правила се определят организацията, координацията и общото осигуряване на дейността по:

1. Регистриране на входящи, изходящи преписки и връчване на актове, свързани с административни услуги, предоставяни от Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ);

2. Регистриране на входящи и изходящи преписки, свързани с предоставянето на достъп до обществена информация;

3. Регистриране на входящи и изходящи преписки по искания, жалби и протести, сигнали и предложения.

Чл. 2. Дейностите по чл. 1 се осъществяват от дирекция “Административна”.

РАЗДЕЛ II

Приемане и регистриране на входящите документи за заявяване на административни услуги, необходими документи и отговорни за предоставянето им структурни звена

Чл. 3. Исканията за извършване на административна услуга и достъп до обществена информация се заявяват в Центъра за административно обслужване на МРРБ, на специализираното гише “Административно обслужване”, наричано за краткост “гишето”, всеки работен ден от 9.00 ч. до 17.30 ч., на адрес гр. София, ул. “Св. Св. Кирил и Методий”¹ 17-19.

Чл. 4. Искането може да бъде заявено лично или чрез нотариално упълномощен представител на заинтересованото лице на място - в Центъра по чл. 3, по пощата, по електронна поща, по факс или по друг начин, който дава възможност за установяване самоличността на заявителя.

Чл. 5. (1) На желасщите заявители се предоставя заявление - образец за исканата адми-

нистративна услуга, в който са изброени всички необходими документи, които следва да бъдат приложени. Потребителите на административните услуги се информират, че могат да се снабдят с информация за необходимите документи от интернет страницата на МРРБ.

(2) Служителят от “гишето”, проверява наличието на приложените документи за предоставянето на административната услуга и образува служебна преписка, като извършва регистрация в Единната информационна система за документооборота в министерството.

(3) За образуваната служебна преписка на вносителите на заявления се дава входящ номер и информация относно срока, в който следва да бъде извършена административната услуга.

(4) Не се образува служебна преписка по заявления, към които:

1. Не са приложени необходимите документи;

2. Нне е посочено пълното име и адреса на гражданина или организацията, от които изхожда, естеството на искането, дата и подпис.

(5) При желание заявителят посочва телефон, факс и/или адрес на електронна поща.

(6) Насочването на преписките по ал. 1 се извършва в деня на регистрирането им.

(7) Служителят от гишето насочва преписката по компетентност към звеното, отговорно за извършването на съответната административна услуга.

(8) Насочените от гишето преписки се получават от съответния ръководител на звено или от определен от него служител.

Чл. 6. Ръководителят на звеното, към което е насочена преписката, отговаря за изготвянето ѝ в нормативно определените срокове.

Чл. 7. В случаите, в които исканията на гражданите са неоснователни (незаконосъобразни) извършването на административната услуга се отказва с мотивиран акт, който се изготвя от отговорното звено и се предоставя на служителя от “гишето”.

Чл. 8. (1) Служителят от “гишето” предоставя на заявителя или на нотариално упълномощено от него лице срещу подпис на място в Центъра по чл. 3 или по пощата с обратна разписка, изготвения акт за административна услуга.

(2) Служителят от “гишето” се задължава в 3-дневен срок да съобщи на заинтересованите лица за издаването на мотивиран акт, с който се отказва извършване на административна услуга.

(3) Съобщаването може да се извърши чрез устно уведомяване за съдържанието на акта, което се удостоверява с подпис на извършилото го длъжностно лице в специален дневник, или чрез отправяне на писмено съобщение, включително чрез електронна поща или факс, ако страната е посочила такива.

(4) Когато някое от заинтересованите лица не е намерено на посочения от него адрес, съобщението се поставя на таблото за обявления, което се намира в Центъра по чл. 3.

Чл. 9. (1) Дирекция “Административна” организира поставянето на списък на видовете административните услуги и необходимите документи за извършването им на таблото по чл. 8, ал. 4.

(2) Дирекция “Административна” предоставя информацията по ал. 1 на дирекция “Европейска координация и връзки с обществеността” (ЕКВО) за публикуване на електронната страница на министерството. Дирекция “ЕКВО” е отговорна и за предварителното извършване на превод на английски език на предоставената от дирекция “Административна” информация по ал. 1.

(3) При промени, свързани с предоставянето на административните услуги, структурните звена, които са водещи за предоставянето на съответна услуга, са длъжни да информират дирекция “Административна” за настъпилите промени в 3-дневен срок от влизане в сила на акта, от който произтичат промените, с цел актуализиране на Списъка на унифицираните наименования на административните услуги и отразяването на актуализирания Списък на електронната страница и на таблото по чл. 8, ал. 4.

РАЗДЕЛ III

Приемане, регистриране и разпределяне на заявленията за достъп до обществена информация

Чл. 10. (1) Служителят от “гишето” приема и регистрира постъпилите по Закона за дос-

търсят до обществена информация (ЗДОИ) заявления за достъп до обществена информация със самостоятелен регистрационен индекс. На електронната страница на МРРБ се публикува примерен образец на заявление.

(2) Получените по пощата заявления се регистрират по реда на предходната алинея.

(3) Получените заявления по реда на ал. 2 се оставят без разглеждане, ако не съдържат данните по чл. 25, ал. 1, т.т. 1, 2 и 4 от Закона за достъп до обществена информация.

(4) Насочването на заявлението по ал. 1 се извършва в деня на регистрирането му.

(5) Служителят от “гишетото” насочва заявлението към дирекция “Правна”.

РАЗДЕЛ IV

Срокове, разглеждане и предоставяне на обществена информация на заявленията за достъп до обществена информация

Чл. 11. Заявленията за предоставяне на достъп до обществена информация се разглеждат във възможно най-кратък срок, но не по-късно от 14-дни след датата на регистриране.

Чл. 12. В случай, че не е ясно точно каква информация се иска или когато тя е формулирана много общо, заявителят се уведомява за това и има право да уточни предмета на исканата обществена информация.

Чл. 13. (1) Ако заявителят не уточни предмета на исканата информация в срок до 30 дни от узнаването на уведомлението по чл. 12, заявлението се оставя без разглеждане и се архивира.

(2) Срокът по чл. 11 започва да тече от датата на уточняването на предмета на исканата обществена информация.

Чл. 14. (1) Срокът по чл. 11 може да бъде удължен, но с не повече от 10 дни, когато поисканата в заявлението информация е в голямо количество и е необходимо допълнително време за нейната подготовка.

(2) За удължаването на срока по чл. 13, ал. 1, заявителят се уведомява писмено и се посочват причините за удължаване на срока, в който ще бъде предоставен достъп до исканата обществена информация.

Чл. 15. (1) Срокът по чл. 11 може да бъде удължен с не повече от 14 дни, когато исканата информация се отнася до трето лице и е необходимо неговото съгласие за предоставянето ѝ.

(2) В случаите по ал. 1 в 7-дневен срок от регистрирането на заявлението е необходимо да бъде поискано изричното писмено съгласие на третото лице за предоставяне на исканата информация.

(3) При неполучаване на съгласие от третото лице в срока по ал. 1 или при изричен отказ да се даде съгласие, исканата информация се предоставя в обем и по начин, който да не разкрива информацията, отнасяща се до третото лице.

(4) В решението е необходимо да бъдат спазени точно условията, при които третото лице е дало съгласие за предоставяне на отнасящата се до него обществена информация.

(5) Не е необходимо съгласие от третото лице, когато то е задължен субект по ЗДОИ и отнасящата се до него информация е обществена информация.

Чл. 16. Когато исканата от заявителя обществена информация се отнася до дейността на административни звена от структурата на министерството, се прави писмено искане до ръководителя на съответното административно звено за предоставяне на информацията.

Чл. 17. Ръководителят на административното звено следва да даде в 3-дневен срок от насочване на писмото по чл. 16 по деловодната система писмен отговор на дирекция “Правна” за предоставяне или мотивиран отказ от предоставяне на исканата информация, с приложения по опис.

Чл. 18. (1) Когато МРРБ не разполага с исканата от заявителя обществена информация, но има данни за нейното местонахождение заявлението се препраща в 14-дневен срок от получаването му към съответния орган.

(2) За препращане на заявлението заявителя се уведомява писмено. В уведомлението задължително се посочват наименованието и адресът на съответния орган или юридическо лице.

Чл. 19. Когато МРРБ не разполага с исканата обществена информация и няма данни за

нейното местонахождение, заявителят се уведомява за това в 14 - дневен срок от получаване на заявлението.

Чл. 20. Изготвените решения за предоставяне на достъп до обществена информация се подписват от министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Чл. 21. (1) В решението, с което се предоставя достъп до обществена информация, задължително се посочват:

1. Степента на осигурения достъп до исканата обществена информация;
2. Срокът, в който е осигурен достъп до исканата обществена информация;
3. Мястото, където ще бъде предоставен достъп до исканата обществена информация;
4. Формата, под която ще бъде предоставен достъп до исканата обществена информация;
5. Разходите по предоставянето на достъп до исканата обществена информация.

(2) В решението за достъп до обществена информация могат да бъдат посочени и други органи, организации или лица, които разполагат с по-пълна информация.

Чл. 22. Решението за достъп до обществена информация се връчва на заявителя срещу подпис или се изпраща по пощата с обратна разписка.

Чл. 23. Достъп до обществена информация се предоставя след заплащане на определените разходи и представяне на платежен документ.

Чл. 24. (1) Изготвените решенията за отказ от предоставяне на достъп до обществена информация се подписват от министъра на регионалното развитие и благоустройството.

(2) В решението задължително се посочват правното и фактическото основание за отказ по ЗДОИ, датата на приемане на решението и редът за неговото обжалване.

Чл. 25. Решенията за отказ от предоставяне на достъп до обществена информация се регистрират в Центъра за административно обслужване.

Чл. 26. Решенията за отказ от предоставяне на достъп до обществена информация се връчват срещу подпис на заявителя или се изпращат по пощата с обратна разписка.

РАЗДЕЛ V

Дължими разходи и начини за заплащането им при предоставяне на достъп до обществена информация

Чл. 27. (1) При предоставяне на обществена информация дължимите разходи се определят според вида на носителя, както следва:

- Дискета - 1,20 лв. (за един брой)
- CD - 5,00 лв. (за един брой)
- Електронна поща за 1 МВ - 0,30 лв
- Разпечатване на една страница (A4) - 0,12 лв
- Ксерокопие на една страница (A4) - 0,09 лв
- Факс за една страница (A4) - 0,60 лв
- Писмена справка за една страница (A4) - 1,59 лв

Посочените стойности не включват ДДС.

(2) Дължимите разходи за предоставяне на обществена информация са съобразени с определените от министъра на финансите нормативи.

(3) Директорът на дирекция "ФИНАНСИ" предлага актуализиране на дължимите разходи при определяне на нови нормативи от министъра на финансите.

Чл. 28. Заплащането на дължимите разходи се извършва в брой в касата на МРРБ или по банков път по сметка на МРРБ при БНБ - ЦУ:

IBAN: BG86 BNBG 9661 3000 166301

BIC: BNBGBGSD

РАЗДЕЛ VI

Регистриране на входящи и изходящи преписки по жалби и протести, сигнали и предложения

Чл. 29. Постъпилите в МРРБ жалби и протести, сигнали и предложения се регистрират в деня на постъпването им и се разглеждат по ред, установен с Административно-процесуалния кодекс, Устройствения правилник на Министерството на регионалното развитие и благо-

устройството и Правилника за документооборота.

РАЗДЕЛ VII

Задължения на служителите от звеното за административно обслужване

Чл. 30. (1) При изпълнение на служебните си задължения служителите от Центъра за административно обслужване са длъжни да:

1. Носят отличителни знаци със снимка и имената, длъжността, администрацията и звеното, към което принадлежат;
2. Се идентифицират със собствено и фамилно име при водене на телефонни разговори;
3. Обслужват потребителя на административните услуги, посетил Центъра за административно обслужване, за не повече от двадесет минути;
4. Канят потребителя на административните услуги да попълва анкетната карта за проучване на удовлетвореността като средство за осъществяване на обратна връзка;
5. Предоставят информация само относно:
  - a) движението на преписката;
  - b) установени непълноти в документацията;
  - c) срок за изпълнение;
  - d) причините, наложили забавянето.
6. Да спазват правилата на Етичния кодекс на служителите в МРРБ, утвърден от министъра на регионалното развитие и благоустройството със Заповед ¹ РД 02-14-435/01.06.2007г., и Хартата на клиента, утвърдена от министъра на регионалното развитие и благоустройството със Заповед ¹ РД 02-14-645/20.07.2007 г.

РАЗДЕЛ VIII

Заклучителни разпоредби

§ 1. Тези вътрешни правила се издават на основание чл. 5а, ал. 1 от Закона за администрацията и чл. 1, ал. 2 от Наредбата за общите правила за организацията на административното обслужване, обн. ДВ, бр. 78 от 26.09.2006 год.

§ 2. Всички служители писмено удостоверяват, че са запознати с настоящите правила.

§ 3. Вътрешните правила влизат в сила от деня на утвърждаването им.

§ 4. За неуредените в тези Правила случаи се прилагат разпоредбите на Правилника за документооборота на Министерството на регионалното развитие и благоустройството

ПРИЛОЖЕНИЕ 8**Из ЗАКОН за защита на личните данни
Обн., ДВ, бр. 1 от 4.януари 2002 г.**Глава първа
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Този закон урежда защитата на физическите лица при обработването на лични данни, както и достъпа до тези данни.

(2) Целта на закона е да се гарантира неприкосновеността на личността и личния живот, като се защитят физическите лица при неправомерно обработване на свързаните с тях лични данни и се регламентира правото на достъп до събираните и обработвани такива данни.

(3) Този закон не се прилага за обработването на лични данни от физическо лице, което не е администратор, на лични данни във връзка с лични интереси и за лично ползване.

(4) В специални закони може да се уредят обработването и достъпът до лични данни за целите на отбраната, националната сигурност и обществения ред, както и за функционирането на органите на изпълнителната и съдебната власт при прилагането на наказателното право.

Чл. 2. (1) Лични данни са информация за физическо лице, която разкрива неговата физическа, психологическа, умствена, семейна, икономическа, културна или обществена идентичност, както и данните за човешкия геном.

(2) Разпоредбите на този закон се прилагат и по отношение на личните данни за физическите лица, свързани с участието им в граждански дружества или в органите за управление, контрол и надзор на юридическите лица, както и при изпълняването на функции на държавни органи.

...

Глава втора
КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ

Чл. 6. (1) Комисията за защита на личните данни, наричана по-нататък “комисията”, е независим държавен орган, който осъществява защитата на лицата при обработването на техните лични данни и при осъществяването на достъпа до тези данни, както и контрола по спазването на този закон.

(2) Комисията е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София.

Чл. 7. (1) Комисията е колегиален орган и се състои от председател и 4 членове.

(2) Членовете на комисията и председателят ѝ се избират от Народното събрание по предложение на Министерския съвет за срок 5 години и могат да бъдат преизбирани за още един мандат. В решението се определя и размерът на тяхното възнаграждение.

...

Глава шеста
ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЛИЧНИ ДАННИ НА ТРЕТИ ЛИЦА

Чл. 35. (1) Предоставянето на лични данни от администратора на трети лица се допуска по тяхна молба, подадена по реда на глава пета, когато:

1. Съответното физическо лице изрично е дало съгласието си;
2. Източниците на данни са публични регистри или документи, съдържащи обществена информация, за която е осигурен достъп, по ред, определен в закон;
3. Е във връзка със защитата на живота или здравето на съответното физическо лице, както и когато неговото състояние не му позволява да даде съгласие или съществуват законни пречки за това;
4. Е необходимо на органите на съдебната и изпълнителната власт и за защита на конку-

ренцията и потребителите и това е установено в закон;

5. Те са необходими за целите на научни изследвания или за статистически цели и данните са анонимни.

(2) Забранява се предоставянето на лични данни на трети лица:

1. В нарушение на уведомлението по чл. 19, ал. 2, т. 1, 3 и 4;
2. За които е наредено унищожаване или за които срокът за обработване и съхраняване е изтекъл;

3. Отнасящи се към определено физическо лице или към кръг физически лица, когато това влиза в противоречие със значим обществен интерес.

Чл. 36. (1) Предоставянето на достъп до регистри на лични данни и прехвърлянето на лични данни от един администратор на друг се извършва при спазване изискванията на този закон и след разрешение на Комисията за защита на личните данни.

...

Чл. 37. (1) Администраторът в срок до 30 дни от подаването на молбата взема решение за предоставянето на лични данни на трето лице или на друг администратор на лични данни или мотивира отказ за предоставянето им.

(2) Уведомяването по ал. 1 е лично срещу подпис или по пощата с обратна разписка.

(3) Отказът за предоставяне на лични данни може да се обжалва от заинтересуваните лица по реда на този закон.

ПРИЛОЖЕНИЕ 9**Из ЗАКОН за защита на класифицираната информация
Обн., ДВ, бр. 45 от 30 април 2002 г**Глава първа
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Този закон урежда обществените отношения, свързани със създаването, обработването и съхраняването на класифицирана информация, както и условията и реда за предоставяне на достъп до нея.

(2) Цел на закона е защитата на класифицираната информация от нерегламентиран достъп.

(3) Класифицирана информация по смисъла на този закон е информацията, представляваща държавна или служебна тайна, както и чуждестранната класифицирана информация.

Чл. 2. Този закон се прилага и по отношение на чуждестранната класифицирана информация, предоставяна от друга държава или международна организация, доколкото влязъл в сила международен договор, по който Република България е страна, не предвижда друго.

Чл. 3. (1) Достъп до класифицирана информация се предоставя само на лица, получили разрешение за достъп, при спазване на принципа “необходимост да се знае”, освен ако този закон предвижда друго.

(2) Принципът “необходимост да се знае” се състои в ограничаване на достъпа само до определена класифицирана информация и само за лица, чиито служебни задължения или конкретно възложена задача налагат такъв достъп.

Глава втора
ОРГАНИ ЗА ЗАЩИТА НА КЛАСИФИЦИРАНАТА ИНФОРМАЦИЯРаздел I
Държавна комисия по сигурността на информацията

Чл. 4. (1) Държавната комисия по сигурността на информацията (ДКСИ) е държавен орган, който осъществява политиката на Република България за защита на класифицираната информация.

(2) Държавната комисия по сигурността на информацията е първостепенен разпоредител с бюджетни средства.

...

Чл. 6. (1) Държавната комисия по сигурността на информацията е колегиален орган и се състои от петима членове, включително председател и заместник-председател, които се определят с решение на Министерския съвет за срок 5 години по предложение на министър-председателя.

Глава трета
ВИДОВЕ КЛАСИФИЦИРАНА ИНФОРМАЦИЯ И НИВА НА КЛАСИФИКАЦИЯРаздел I
Класифицирана информация

Чл. 25. Държавна тайна е информацията, определена в списъка по приложение щ1, нерегламентираният достъп до която би създал опасност за или би увредил интересите на Република България, свързани с националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред.

Чл. 26. (1) Служебна тайна е информацията, създавана или съхранявана от държавните

органи или органите на местното самоуправление, която не е държавна тайна, нерегламентираният достъп до която би се отразил неблагоприятно на интересите на държавата или би увредил друг правнозащитен интерес.

(2) Информацията, подлежаща на класификация като служебна тайна, се определя със закон.

(3) Ръководителят на съответната организационна единица в рамките на закона обявява списък на категориите информация по ал. 2 за сферата на дейност на организационната единица. Редът и начинът за обявяване на списъка се определят в правилника за прилагане на закона.

...

Раздел II

Нива на класификация за сигурност на информацията

Чл. 28. (1) Нивата на класификация за сигурност на информацията и техният гриф за сигурност са:

1. “Строго секретно”;
2. “Секретно”;
3. “Поверително”;
4. “За служебно ползване”.

(2) Информацията, класифицирана като държавна тайна, се маркира с гриф за сигурност:

1. “Строго секретно” - в случаите, когато нерегламентиран достъп би застрашил в изключително висока степен суверенитета, независимостта или териториалната цялост на Република България или нейната външна политика и международни отношения, свързани с националната сигурност, или би могъл да създаде опасност от възникване на непоправими или изключително големи вреди, или да причини такива вреди в областта на националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред;

2. “Секретно” - в случаите, когато нерегламентиран достъп би застрашил във висока степен суверенитета, независимостта или териториалната цялост на Република България или нейната външна политика и международни отношения, свързани с националната сигурност, или би могъл да създаде опасност от възникване на труднопоправими или големи вреди, или да причини такива вреди в областта на националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред;

3. “Поверително” - в случаите, когато нерегламентиран достъп би застрашил суверенитета, независимостта или териториалната цялост на Република България или нейната външна политика и международни отношения, свързани с националната сигурност, или би могъл да създаде опасност от възникване на вреди, или да причини такива вреди в областта на националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред.

(3) Информацията, класифицирана като служебна тайна, се маркира с гриф за сигурност “За служебно ползване”.

(4) С цел осигуряване на допълнителна защита, когато това се налага от характера на информацията или когато е предвидено в международни договори, по които Република България е страна, ДКСИ по предложение на министъра на вътрешните работи, министъра на отбраната или директорите на службите за сигурност може да определи с решение:

1. Допълнителни маркировки на материали и документи с по-високо ниво на класификация от “Строго секретно”;
2. Специален ред за създаване, ползване, размножаване, предоставяне и съхраняване на тези материали и документи;
3. Кръга на лицата с право на достъп до тези материали и документи.

...

Глава четвърта МАРКИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА

Раздел I

Процедура по маркиране на класифицираната информация

Чл. 30. (1) Маркирането на класифицираната информация се извършва чрез поставянето на съответен гриф за сигурност.

(2) Грифът за сигурност съдържа:

1. Ниво на класификация;
2. Дата на класифициране;
3. Дата на изтичане на срока на класификация, когато е различна от датата на изтичане на сроковете по чл. 34, ал. 1;
4. Правното основание за класифициране.

...

Раздел II

Съхраняване на класифицираната информация

Чл. 33. (1) Класифицираната информация се създава, обработва, предоставя, съхранява и унищожава при условията и по реда на този закон и подзаконовите актове за прилагането му, както и в съответствие с предвидените видове защита, съответстващи на нивото на класификация, освен ако в международен договор, по който Република България е страна, е предвидено друго.

(2) В срок една година след изтичането срока за защита информацията се предоставя на Държавния архивен фонд, освен ако специален закон не предвижда друго.

(3) Унищожаване на информация се допуска само след изтичането на една година след срока за защитата ѝ.

(4) Държавната комисия по сигурността на информацията разрешава унищожаването на информация след предложение на комисия, съставена със заповед на ръководителя на съответната организационна единица. Комисията:

1. Дава заключение коя информация няма историческо, практическо или справочно значение;
2. Прави предложение за унищожаване на документи и материали.

(5) Решението на ДКСИ за унищожаване на информация подлежи на съдебно обжалване пред Върховния административен съд.

Раздел III

Срокове за защита на класифицираната информация

Чл. 34. (1) За защита на класифицираната информация се определят следните срокове, считани от датата на създаването ѝ:

1. За информация, маркирана с гриф за сигурност "Строго секретно" - 30 години;
2. За информация, маркирана с гриф за сигурност "Секретно" - 15 години;
3. За информация, маркирана с гриф за сигурност "Поверително" - 5 години;
4. За информация, класифицирана като служебна тайна - 2 години.

(2) С решение на ДКСИ, когато националните интереси налагат това, сроковете по ал. 1 могат да бъдат удължени, но с не повече от първоначално определените.

(3) След изтичане на сроковете по ал. 1 и 2 нивото на класификация се премахва и достъпът до тази информация се осъществява по реда на Закона за достъп до обществена информация.

...

ПРИЛОЖЕНИЕ 10

Списък на категориите информация, подлежаща на класификация като държавна тайна

Приложение 1 към чл. 25 от закона за защита на класифицираната информация

I. Информация, свързана с отбраната на страната

1. Структура, организация и функциониране на държавните органи и на Върховното главно командване на Въоръжените сили на Република България при положение на война, военно или друго извънредно положение.
2. Местоположение, оборудване, поддържане, експлоатация и организация на охраната на пунктовете за управление на централната и териториалната администрация на изпълнителната власт и на Въоръжените сили на Република България, предназначени за използване при положение на война, военно или друго извънредно положение.
3. Организация и функциониране на комуникационните и информационните системи за връзка на органите на държавно управление и на Въоръжените сили на Република България при различни състояния и степени на бойна готовност и война.
4. Сведения за привеждане на страната в по-високо състояние и степени на бойна готовност, военновременните планове и разчети, проекти и мероприятия, свързани с осигуряването на отбранителната способност на национално равнище на централната и териториалната администрация на изпълнителната власт и на търговските дружества, произвеждащи военна продукция. Информация относно планирането, организацията и функционирането на мобилизационното развърщане на Въоръжените сили на Република България.
5. Подробна структура на въоръжените сили, както и сведения за местата на разполагане (дислокация) и преместването им (предислокация), действителното наименование, организацията, щатната и списъчната численост на личния състав, въоръжението и системите за управление на Въоръжените сили на Република България, на отделните видове въоръжени сили, родове и специални войски, обединения, съединения, режимни поделения и обекти, невключени в официалния обмен на данни, произтичащ от международни задължения на страната.
6. Информация относно задачите и бойните възможности на Въоръжените сили на Република България, на отделните видове въоръжени сили, родове и специални войски, както и на потенциалния противник и предвижданите райони и направления на военните действия.
7. Организация, функциониране и технически средства за електронно разузнаване.
8. Организация и функциониране на системата на привеждане на въоръжените сили, на централната и териториалната администрация на изпълнителната власт и на задължените юридически лица в по-високи състояния и степени на бойна готовност.
9. Стратегически и оперативни документи, в които се излагат възприетите във въоръжените сили концепции за водене на войната и операциите.
10. Информация, отнасяща се до външни опасности и заплахи за сигурността на държавата от военен характер, отбранителни планове, анализи и прогнози, както и произтичащите от тях решения и задачи.
11. Сведения за проектирането, изпитанието, производството и постъпването на въоръжение на нови образци въоръжение, бойна техника и босприпаси и създадените мобилизационни мощности за тяхното производство.
12. Сведения за планирането и осигуряването на общия държавен военновременен план с материални, финансови и трудови ресурси, както и документите, регламентиращи тази дейност.
13. Организация, дислокация, въоръжение, задачи и възможности на поделенията и органите за разузнаване.
14. Сведения за свързочната система и разпределение на честотите на радиовръзките на Република България, които са свързани с отбраната и сигурността.
15. Планове и отчети за отпусканите и изразходваните материални средства, свързани с конкретни мисии и задачи по отбраната на страната, определени с акт на Министерския съвет.
16. Планове, сведения и обобщени данни за състоянието на оперативната подготовка на

територията на страната и строителството на нови обекти с военновременно предназначение.

17. Обобщена информация относно специалната продукция на отбранителната промишленост, както и прогнози за развитието, плановете, производствените мощности, научните и изследователските единици за реализация на поръчки за въоръжение, бойна техника, боеприпаси и военна апаратура.

18. Геодезични и картографски материали и данни, цифрови модели и данни, растерни изображения, аерофилми, аерофотоснимки и фотодокументи, които съдържат информация за местоположението, вида, характера, предназначението или инженерното оборудване на обектите и районите, имащи значение за отбраната и сигурността на държавата, с изключение на свързаните с безопасността на въздухоплаването в координатна система WGS-84.

19. Задачи на централната и териториалната администрация на изпълнителната власт и на задължените юридически лица при положение на война, военно или друго извънредно положение.

20. Организация, функциониране и управление на системата за снабдяване на Въоръжените сили на Република България с материални средства при положение на война, военно или друго извънредно положение.

21. Данни за стратегическите запаси от материални средства, създадени за военно време.

22. Обобщени сведения по вноса и износа на въоръжение, бойна техника и боеприпаси за нуждите на Въоръжените сили на Република България.

23. Планиране, реализация и резултати от научноизследователска дейност с особено значение за отбраната и сигурността на Република България.

24. Обобщени сведения за релефа и характера (структурата) на морското и речното дъно. Елементите, които определят хидрологичния режим на крайбрежните води в реално време (с изключение на фарватерите, които са обявени за международно корабоплаване). Данни за установените места за преминаване на войските през реките в Република България.

II. Информация, свързана с външната политика и вътрешната сигурност на страната

1. Информация от областта на външната политика, нерегламентиран достъп до която би застрашил сериозно националната сигурност или би могъл да увреди или да създаде опасност от възникване на значителни вреди на позициите на страната в преговори с друга държава.

2. Сведения и документи за вътрешнополитическото и военното състояние на други държави, основаващи се на непубликувани данни, чисто разгласяване може да застраши националната сигурност на страната.

3. Сведения за организацията, способите и средствата при изпълнение на специфични задачи, осъществявани чрез оперативно-издирвателната и оперативно-разузнавателната дейност на службите за сигурност и обществен ред, както и данни за специалните им съоръжения и получените в резултат на тези дейности информация и предмети, както и данни, позволяващи да се установят лица, оказали или оказващи им помощ в тези дейности.

4. Подробна организационна и щатна структура на службите за сигурност и службите за обществен ред, както и обобщени данни за личния състав.

5. Установъчни данни или данни, можещи да спомогнат за установяване на лица, които не са служители, но сътрудничат или са сътрудничили на службите за сигурност и на службите за обществен ред.

6. Информация относно използвани съгласно законовите разпоредби специални разузнавателни средства (технически средства и/или способите за тяхното прилагане).

7. Данни за вида, нивото на снабденост и качествата на специална техника, въоръжение, боеприпаси, защитни средства, уреди и материали, използвани от службите за сигурност и от службите за обществен ред.

8. Данни, получени в резултат на използване на специални разузнавателни средства, и данни относно контролирането на покупки и тайно наблюдавани пратки.

9. Доклади, отчети, информационни бюлетени, статистически и други данни относно оперативната работа на службите за сигурност и службите за обществен ред.

10. Информация за отпускани и използвани бюджетни средства и държавно имущество за специални цели, свързани с националната сигурност.

11. Единните регистри на разрешенията, удостоверенията, потвържденията или отказите за достъп до класифицирана информация и делата по проверките за надеждност, водени и съхранявани от ДКСИ.

12. Информацията, свързана с изработването и съхраняването на печатите с изображение на държавния герб, както и на печатите на органите на държавна власт.

13. Класифицирана информация, обменяна между Република България и международни организации или държави, маркирана с гриф за сигурност “Строго секретно”, “Секретно”, “Поверително” или равнозначни на него.

14. Сведения за организационно-техническата и програмната защита на автоматизираните информационни системи или мрежи на органите на държавна власт и местно самоуправление и техните администрации.

15. Информация относно проектиране, изграждане, снабдяване с оборудване и функциониране на телекомуникационни, телсинформационни и пощенски мрежи за предаване на класифицирана информация, представляваща държавна тайна, използвана за нуждите на въоръжените сили, службите за сигурност или организациите по обезпечаване на тези системи и мрежи.

16. Пароли и кодове за достъп до устройства, които създават, обработват, съхраняват и пренасят информация, маркирана с гриф “Строго секретно”, “Секретно” или “Поверително”.

17. Организация, методи и средства за криптографска защита на класифицирана информация, маркирана с гриф “Строго секретно”, “Секретно” или “Поверително”; описание и образци на разработвани или използвани средства за криптографска защита на така класифицираната информация; ключови материали и класифицираната информация, защитена с криптографски методи и средства.

18. Информация за преминаването на икономиката от мирно на военновременен положение при различните състояния и степени на бойна готовност на държавата и при положение на война.

19. Информация за подготовката, организацията и използването на железопътния, пътният и водният транспорт при привеждане на държавата и Въоръжените сили на Република България в по-високи състояния и степени на бойна готовност.

20. Информация за организацията, методите и средствата, служещи за опазване на класифицираната информация, представляваща държавна тайна.

21. Информация за месторазположението, предназначението, планирането и снабдяването на обекти със специално предназначение, както и планове за тяхната отбрана и охрана.

22. Информация за лица, подозирани в провеждане на подривна, терористична или друга противозаконна дейност срещу обществения ред, сигурността, отбраната, независимостта, целостта или международното положение на държавата, получавана, проверявана и анализирана от службите за сигурност и службите за обществен ред.

23. Системата от форми и методи на опазване, както и оперативните възможности за охраната на държавната граница, дейността на граничните контролно-пропускателни пунктове, както и информация за антитерористични и антисаботажни действия на държавната граница.

24. Обобщени данни, отнасящи се до функционирането на системата за опазване на класифицираната информация, съставляваща държавна тайна.

25. Електронни регистри и дневници за регистрация на документи, както и списъци за други материали, съдържащи класифицирана информация, съставляваща държавна тайна.

26. Материали на Министерския съвет, касаещи стратегическия потенциал на държавата, както и правителствени стратегически поръчки, свързани с националната сигурност, и тяхната реализация.

27. Информация за производствената технология, както и отделни начини за защита на документи за самоличност, банкноти и други ценни книжа и разплащателни средства, както и други защитавани (от фалшификация) документи, издавани от органите на държавна власт и техните администрации.

28. Информация относно планове и задачи на външната политика, чието разгласяване би увредило важни интереси на държавата до времето на официалното им обявяване.

29. Материали, документи, докладни записки от международни преговори и консултации,

както и международни договори или части от тях, ако са класифицирана информация.

30. Организация и функциониране на дипломатическата поща.

31. Системата за охрана на българските дипломатически и консулски представителства.

32. Задачите на българските дипломатически и консулски представителства по време на война.

33. Задачите по охраната на чуждестранни дипломатически и консулски представителства, както и представителства на международни организации в Република България по време на война.

III. Информация, свързана с икономическата сигурност на страната

1. Документи за преговори по сключване на финансови договори от общодържавно значение, чието разкриване би могло да увреди националната сигурност.

2. Изследователска работа с особено съществено значение за интересите на националната икономика, поръчана от държавни органи.

3. Информация относно технически, технологични и организационни решения, чието разгласяване би заплашило с увреждане важни икономически интереси на държавата.

4. Информация за начина на действие на контролно-сигнални устройства, алармени системи и режима на охрана, чието узнаване би могло да увреди националната сигурност.

5. Политическа, икономическа или военна информация, засягаща чужди държави, получена при условие, че ще се защитава като класифицирана информация.

6. Планове, прогнози и информация за развитието на оборота със специално оборудване, специални технологии и специални услуги с други държави.

7. Информация за изобретения или полезни модели, определени като касаещи сигурността и отбраната на страната, съгласно Закона за патентите.

ПРИЛОЖЕНИЕ 11

Из КОНВЕНЦИЯ за защита на правата на човека и основните свободи
Ратифицирана със закон, приет от Народното събрание на 31 юли 1992 г. - ДВ, бр. 66 от 14 август 1992 г

Член 6. Право на справедлив съдебен процес

1. Всяко лице при определянето на неговите граждански права и задължения или при наличието на каквото и да е наказателно обвинение срещу него има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона. Съдебното решение се обявява публично, но пресата и публиката могат да бъдат отстранявани по време на целия или на част от съдебния процес в интерес на нравствеността, обществената и националната сигурност в едно демократично общество, когато това се изисква от интересите на непълнолетните лица или за защита на личния живот на страните по делото или ако съдът счита това за извънредно необходимо в случаите, в които поради специални обстоятелства публичността би нанесла вреда на интересите на правосъдието.

2. Всяко лице, обвинено в криминално престъпление, се счита за невинно до доказване на вината му в съответствие със закона.

3. Всяко лице, обвинено в криминално престъпление, има в частност следните права:

- a) да бъде незабавно и в подробности информирано за характера и причините за обвинението срещу него на разбираем за него език;
- b) да има достатъчно време и възможности за подготовка на своята защита;
- c) да се защитава лично или да ползва адвокат по свой избор; ако не разполага със средства за заплащане на адвокат, да му бъде предоставена безплатно служебна защита, когато го изискват интересите на правосъдието;
- d) да участва в разпита или да изисква разпит на свидетелите на обвинението и да изисква призоваването и разпитът на свидетелите на защитата да се извършват при същите условия, както на свидетелите на обвинението;
- e) да ползва безплатно услугите на преводач, ако не разбира или не говори езика, използван в съда.

Член 7. Неналагане на наказание без закон

1. Никой не може да бъде осъден за действие или бездействие, което в момента на неговото извършване не е било определено като престъпление според националното или международното право. Не може да бъде налагано наказание, по-тежко от това, което е било предвидено за съответното престъпление в момента, когато то е било извършено.

2. Този член не изключва съденето и наказването на което и да е лице за действие или бездействие, което в момента на извършването му е представлявало престъпление в съответствие с общите принципи на правото, признати от цивилизованите народи.

Член 8. Право на зачитане на личния и семейния живот

1. Всеки има право на зачитане на неговия личен и семеен живот, на неговото жилище и тайната на неговата кореспонденция.

2. Намесата на държавните власти в ползването на това право е недопустима освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.

Член 9. Свобода на мисълта, съвестта и религията

1. Всеки има право на свобода на мисълта, съвестта и религията; това право включва свободата да променя своята религия или убеждения и свободата да изповядва своята религия или убеждения индивидуално или колективно, публично или частно, чрез богослужение, обучение, религиозни обреди и ритуали.

2. Свободата да се изповядва религия или убеждения подлежи само на такива ограниче-

ния, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на обществената сигурност, за защитата на обществения ред, здраве и морал или за защита на правата и свободите на другите.

Член 10. Свобода на изразяването на мнение

1. Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти и независимо от границите. Този член не забранява на държавите да въвеждат разрешителен режим за дейността на радио- и телевизионните компании и производителите на кинематографична продукция.

2. Ползването на тези свободи, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност, териториалната цялост, за предотвратяване на безредици или на престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или на правата на другите, за предотвратяване на изтичането на секретна информация или за поддържане на авторитета и безпристрастността на правосъдието.

...

Член 13. Право на ефективни правни средства за защита

Всеки, чиито права и свободи, предвидени в тази конвенция, са нарушени, трябва да разполага с ефикасни вътрешноправни средства за тяхната защита от съответна национална институция дори и нарушението да е извършено от лица, действащи в качеството си на представители на официалните власти.

...

Европейски съд за правата на човека, обяснителни записки

I. Какви дела може да разглежда Съдът?

1. Европейският съд по правата на човека е международен орган, който при определени условия може да разглежда жалби, подадени от лица, оплакващи се от нарушения на права, гарантирани от Европейската конвенция за защита на правата на човека. Тази конвенция е международен договор, по силата на който известен брой европейски държави са се задължили да спазват някои основни права на човека. Тези права са изброени в самата Конвенция в Допълнителния протокол и в Протоколите щ 4, 6 и 7, по които част от държавите са страна. Желателно е да се запознаете с тези текстове и с формулираните от държавите резерви.

2. Ако смятате, че някоя от изброените държави е нарушила във Ваша вреда някое от тези основни права, можете да се обърнете към Съда. Съдът може да разглежда единствено жалби, отнасящи се до признати от Конвенцията и от протоколите права, изключвайки всички останали.

Съдът не е апелативен съд по отношение на националните съдилища и не може нито да отменя, нито да изменя решенията им. Съдът също така не може да се застъпва във Ваша полза пряко пред органа, срещу който е насочена жалбата Ви.

3. Съдът може да разглежда единствено жалби, насочени срещу държава, включена в приложения списък, и само ако се отнасят до събития, настъпили след определена дата. Тази дата е различна в зависимост от това, срещу коя държава е насочена жалбата и дали се отнася до право, гарантирано от Конвенцията или от протоколите към нея.

4. Вие можете да отправяте жалби до Съда само срещу действия и решения на властите на някоя от тези държави (парламент, администрация, съдилища и т.н). Съдът не може да разглежда жалби, насочени срещу физически лица или частни обединения.

5. Преди да се обърнете с жалба към Съда, Вие трябва да сте използвали всички вътрешноправни средства за защита в държавата, срещу която отправяте жалбата, които биха могли да удовлетворят Вашите искания.

Например трябва да сте сезирали висшата съдебна инстанция, компетентна по делото (но ако жалбата се отнася до съдебно решение или присъда, не е необходимо да е правен опит за възобновяване на делото, след като са били използвани обикновените способи за обжалване и касация). При това трябва да сте спазили всички процедурни правила и по-специално определените от тях срокове.

Ако например Вашият иск или жалба са били отхвърлени поради неспазване на срокове или правила относно компетенцията на някой орган, то по всяка вероятност Съдът няма да може да се занимае с Вашата жалба.

6. След като висшата национална инстанция постанови решението си, Вие разполагате с шестмесечен срок за подаване на жалба до Съда. Ако жалбата Ви се отнася до осъдителна присъда, срокът тече от момента на постановяване на окончателното решение в рамките на обикновените способи за обжалване, а не от момента на последващото отхвърляне на искането за възобновяване на делото. Ако в рамките на шестмесечния срок Вие не изложите ясно своите оплаквания поне в съкратен вид, Съдът няма да може да разгледа жалбата Ви.

II. Как се подава жалба до Съда?

7. Ако считате, че някои от правата, гарантирани от Конвенцията или протоколите, са нарушени във Ваша вреда и че са налице изложените по-горе условия, приканваме Ви първо да изпратите писмо до Секретаря на Съда, съдържащо изброените по-долу сведения. Писмото трябва да бъде отправено на следния адрес:

Au Greffier de la
Cour Europeenne des Droits de l'Homme
Conseil de l'Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX, FRANCE

8. Писмото трябва да съдържа:

- a) кратко изложение на Вашата жалба;
- b) посочване на правото или правата, гарантирани от Конвенцията, които смятате, че са нарушени;
- c) сведения относно средствата за правна защита, които сте използвали;
- d) списък на постановените от органите на властта решения в рамките на Вашето дело, като уточнявате за всяко решение: датата, съдържанието в кратка форма и органа, който го е постановил. Приложете към писмото си копие от тези решения (Съдът не връща никакви документи и следователно във Ваш интерес е да изпращате единствено копия, а не оригинали).

9. Секретарят на Съда ще Ви отговори. Възможно е да Ви бъдат поискани допълнителни документи, сведения или обяснения относно жалбата. Може да бъдете осведомен/а за начина, по който Конвенцията е била тълкувана в подобни на Вашия случаи и ако съществува явна пречка относно допустимостта на жалбата Ви, тя ще Ви бъде посочена.

Секретарят обаче не може да ви дава сведения относно законодателните разпоредби на държавата, срещу която е насочена жалбата Ви.

10. Ако от кореспонденцията Ви със Секретаря следва, че жалбата Ви би могла да бъде регистрирана от Съда и ако вие желаете това, ще Ви бъде изпратен необходимият формуляр за официалното ѝ представяне. След като попълните формуляра и го отправите обратно до Секретаря, жалбата Ви ще бъде представена на вниманието на Съда.

11. Секретарят ще Ви държи в течение относно развитието на процедурата пред Съда. Тя протича, поне в началото, в писмена форма. Следователно не е необходимо да се явявате лично в седалището на Съда в Страсбург.

12. Ако имате възможност, обърнете се към адвокат, който да представи Вашата жалба. По-късно в течение на процедурата ще можете да получите безплатна правна помощ, в случай че не разполагате със средства за вознаграждение на адвокат. Но такава правна помощ не може да Ви бъде оказана още от момента на депозиране на жалбата.

ПРИЛОЖЕНИЕ 12

Из закона за задълженията и договорите

Непозволено увреждане

45. Всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму.

Във всички случаи на непозволено увреждане, вината се предполага до доказване на противното.

46. При неизбежна отбрана няма отговорност за вреди.

При крайна необходимост се дължи поправяне на причинените вреди.

47. Неспособният да разбира или да ръководи постъпките си не отговаря за вредите, които е причинил в това състояние, освен ако неспособността е причинена виновно от самия него.

За вредите, причинени от неспособен, отговаря лицето, което е задължено да упражнява надзор над него, освен ако то не е било в състояние да предотврати настъпването им.

48. Родителите и осиновителите, които упражняват родителските права, отговарят за вредите, причинени от децата им, които не са навършили пълнолетие и живеят при тях.

Настойникът отговаря за вредите, причинени от малолетния, който се намира под негово настойничество и живее при него.

Тия лица не отговарят, ако не са били в състояние да предотвратят настъпването на вредите.

49. Този, който е възложил на друго лице някаква работа, отговаря за вредите, причинени от него при или по повод изпълнението на тази работа.

50. За вредите, произлезли от каквито и да са вещи, отговарят солидарно собственикът и лицето, под чийто надзор те се намират. Ако вредите са причинени от животно, тези лица отговарят и когато животното е избягало или се е изгубило.

51. Обезщетение се дължи за всички вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането. То може да бъде платимо еднократно или периодически.

Ако увреденият е допринесъл за настъпването на вредите, обезщетението може да се намали.

Когато е присъдено обезщетение за изгубена работоспособност, то може да бъде намалено или увеличено, ако се промени работоспособността на увредения във връзка с причинените вреди.

52. Обезщетение за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост.

53. Ако увреждането е причинено от неколцина, те отговарят солидарно.

54. Лицето, което отговаря за вреди, причинени виновно от друго, има иск против него за това, което е платил.

ПРИЛОЖЕНИЕ 13**Из ДАНЪЧНО-ОСИГУРИТЕЛЕН ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС**
Обн., ДВ, бр. 105 от 29.12.2005 г., в сила от 1.01.2006 г.,

Чл. 12. (1) Органът по приходите при спазване на разпоредбите на този кодекс:

1. Извършва проверки и ревизии;
2. Установява административни нарушения;
3. Налага административни наказания;
4. Има право на достъп в подлежащите на контрол обекти;
5. Проверява отчетността на контролираните обекти;
6. Проверява счетоводни, търговски или други книжа, документи и носители на информация с оглед установяване на задължения и отговорности за данъци и задължителни осигурителни вноски, както и нарушения на данъчното и осигурителното законодателство;
7. Изисква и събира оригинални документи, данни, сведения, книжа, вещи, извлечения по сметки, справки и други носители на информация с цел установяването на задължения и отговорности за данъци и задължителни осигурителни вноски, както и нарушения на данъчното и осигурителното законодателство; изисква заверени копия на писмените документи и заверени разпечатки на данни от технически носители;
8. Изисква от контролираните лица да декларират банковите си сметки в страната и в чужбина;
9. Установява притежаваните имущества, парични средства и материални ценности, вземания и книжа;
10. Извършва предвидените от този кодекс действия за обезпечаване на доказателства, включително запечатва каси, складове, работилници, офиси, магазини и други подлежащи на контрол обекти;
11. Изисква от всички лица, държавни и общински органи данни, сведения, документи, книжа, материали, вещи, извлечения по сметки, справки и други носители на информация, необходими за осъществяване на контролната дейност;
12. Иска разкриване на служебна, банкова или застрахователна тайна по ред, предвиден в закон;
13. Получава безплатен достъп до публичните регистри и безплатно издаване на официално заверени извлечения на вписванията в тях или на копия на документите, въз основа на които са извършени;
14. Изисква писмени обяснения;
15. Възлага експертизи и ползва специалисти;
16. Изисква деклариране на определени факти и обстоятелства, когато това е предвидено със закон.

...

Глава девета

ДАНЪЧНА И ОСИГУРИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Обхват

Чл. 72. (1) Данъчна и осигурителна информация са конкретни индивидуализиращи данни за задължените лица и субекти относно:

1. Банковите сметки;
2. Размера на доходите;
3. Размера на начислените, установените или платените данъци и задължителни осигурителни вноски, ползваните намаления, освобождавания и преотстъпвания на данък, размера на данъчния кредит и данъка при източника на доходите, с изключение на размерите на данъчната оценка и дължимия данък по закона за местните данъци и такси;
4. Данните от търговска дейност, стойността и вида на отделните активи и пасиви или имущества, представляващи търговска тайна;

5. Всички други данни, получени, удостоверени, подготвени или събрани от орган по приходите или служител на националната агенция за приходите при осъществяване на правомощията му, съдържащи информация по т. 1 - 4.

(2) Данъчната и осигурителната информация се обработва, съхранява и унищожава по ред, определен от изпълнителния директор на Националната агенция за приходите, и се предоставя по реда на този кодекс.

Задължение за опазване на данъчната и осигурителната информация

Чл. 73. (1) Органите и служителите на Националната агенция за приходите, експертите и специалистите и всички други лица, на които е предоставена или им е станала известна данъчна и осигурителна информация, са длъжни да я пазят в тайна и да не я използват за други цели освен за прякото изпълнение на служебните си задължения.

(2) Не представлява нарушение на задълженията по ал. 1:

1. Предоставянето на данъчна и осигурителна информация, съдържаща се в публичните регистри, и при съдебен процес;

2. Оповестяването на информация по реда на чл. 182, Ал. 3;

3. (Доп. - Дв, бр. 105 От 2006 г., В сила от 1.01.2007 Г.) Предоставянето на данни при извършването на обмен на информация с други държави по силата на влезли в сила международни договори, по които република България е страна, или при условията на глава шестнадесета, раздел IV, V, VI и глава двадесет и седма "а".

Разкриване на данъчна и осигурителна информация

Чл. 74. (1) Данни, представляващи данъчна и осигурителна информация, се предоставят само по:

1. Писмено искане на Президента на Република България във връзка с правомощията му по чл. 98, т. 12 от Конституцията на Република България;

2. Искане на орган на Националната агенция за приходите във връзка с осъществяване на правомощията му при условия и по ред, определени от изпълнителния директор;

3. (Изм. - ДВ, бр. 33 от 2006 г., доп., бр. 73 от 2006 г., изм., бр. 109 от 2007 г.) писмено искане на Главния прокурор, управителя на Националния осигурителен институт или директора на съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт, директора на Агенция "Митници" или директора на съответното териториално поделение на Агенция "Митници", директора или съответния публичен изпълнител на Агенцията за държавни вземания, ръководителите на Държавна агенция "Национална сигурност", Агенцията за държавна финансова инспекция, Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност, председателя на Сметната палата - при необходимост във връзка с осъществяване на определените им в закона правомощия;

4. По писмено искане на съдебни изпълнители - във връзка с образувано пред тях дело.

(2) Извън случаите по ал. 1 данъчна и осигурителна информация може да се предоставя само:

1. с писмено съгласие на лицето, или

2. въз основа на акт на съда, или

3. по инициатива на орган на Националната агенция за приходите - в случаите, когато това е предвидено в закон.

(3) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2006 г.) Длъжностните лица от инспектората при министъра на финансите имат право на достъп до всички сведения и документи в приходната администрация във връзка с извършваните от тях проверки. Те са длъжни да пазят в тайна данните, представляващи данъчна и осигурителна информация, станали им известни във връзка с изпълнение на служебните им задължения, включително и след прекратяване на правоотношенията им с министерството.

Разкриване на данъчна и осигурителна информация от съда

Чл. 75. (1) Съдът, извън случаите на чл. 74, ал. 2, т. 2, може да постанови разкриване на данъчна и осигурителна информация по обосновано и мотивирано искане на:

1. (Доп. - ДВ, бр. 105 от 2006 г., изм., бр. 69 от 2008 г.) прокурора, разследващия полицаи

или следователя - във връзка с образувана предварителна проверка или наказателно производство;

2. (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2006 г., бр. 109 от 2007 г., бр. 69 от 2008 г.) министъра на вътрешните работи, генералния комисар на Министерството на вътрешните работи, директорите на главна дирекция "Криминална полиция" и главна дирекция "Досъдебно производство", директорите на областните дирекции на Министерството на вътрешните работи" - при необходимост във връзка с осъществяване на определените им в закона правомощия.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 1.03.2007 г.) Административният съд по местонахождението на компетентния орган по приходите се произнася по искането за разкриване на данъчна и осигурителна информация с мотивирано определение в закрито заседание не по-късно от 24 часа от постъпването му, като определя лицето, по отношение на което се разкрива данъчната и осигурителна информация, обхвата на конкретните индивидуализиращи данни за него съгласно чл. 72, ал. 1 и срока за разкриване на сведенията. Определението не подлежи на обжалване.

ПРИЛОЖЕНИЕ 14**Из АДМИНИСТРАТИВНОПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС****В сила от 12.07.2006 г.**

Дял първи.

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Глава първа.

ПРЕДМЕТ, ОБХВАТ И ДЕЙСТВИЕ**ПРЕДМЕТ**

Чл. 1. Този кодекс урежда:

1. Издаването, оспорването и изпълнението на административните актове, както и оспорването по съдебен ред на подзаконовни нормативни актове;
2. Разглеждането и решаването на сигналите и предложенията на гражданите и организациите;
3. Производството за обезщетение за вреди от незаконни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица;
4. Разглеждането на искания да се задължи административен орган да извърши или да се въздържа от определено действие;
5. Дейността по уеднаквяване на съдебната практика по административни дела;
6. Изпълнението на административните и на съдебните актове по административни дела.

ОБХВАТ И ДЕЙСТВИЕ ПО МЯСТО

Чл. 2. (1) Кодексът се прилага за административните производства пред всички органи на Република България, доколкото със закон не е установено друго.

(2) Разпоредбите на кодекса не се прилагат за актовете:

1. На Народното събрание и на Президента на Републиката;
2. С които се упражнява законодателна инициатива;
3. С които се създават права или задължения за органи или организации, подчинени на органа, издал акта, освен ако с тях се засягат права, свободи или законни интереси на граждани или юридически лица.

ДЕЙСТВИЕ СПРЯМО ЛИЦАТА

Чл. 3. Спрямо чужденците, които пребивават в Република България или са участници в административно производство пред български орган извън нея, кодексът се прилага, доколкото Конституцията и законите не изискват българско гражданство.

Глава втора.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ**ЗАКОННОСТ**

Чл. 4. (1) Административните органи действат в рамките на правомощията си, установени от закона.

(2) Административни актове се издават за целите, на основанията и по реда, установени от закона.

(3) Субектите на административния процес са длъжни да упражняват своите права и свободи, без да вредят на държавата и обществото и на правата, свободите и законните интереси на други лица.

ПРИЛАГАНЕ НА НОРМАТИВНИЯ АКТ ОТ ПО-ВИСОКА СТЕПЕН

Чл. 5. (1) Когато постановление, правилник, наредба, инструкция или друг подзаконов нормативен акт противоречи на нормативен акт от по-висока степен, прилага се по-високият по степен акт.

(2) Когато закон или подзаконов нормативен акт противоречи на международен договор, ратифициран по конституционен ред, обнародван и влязъл в сила за Република България, прилага се международният договор.

СЪРАЗМЕРНОСТ

Чл. 6. (1) Административните органи упражняват правомощията си по разумен начин, добросъвестно и справедливо.

(2) Административният акт и неговото изпълнение не могат да засягат права и законни интереси в по-голяма степен от най-необходимото за целта, за която актът се издава.

(3) Когато с административния акт се засягат права или се създават задължения за граждани или за организации, прилагат се онези мерки, които са по-благоприятни за тях, ако и по този начин се постига целта на закона.

(4) От две или повече законосъобразни възможности органът е длъжен при спазване на ал. 1, 2 и 3 да избере тази възможност, която е осъществима най-икономично и е най-благоприятна за държавата и обществото.

(5) Административните органи трябва да се въздържат от актове и действия, които могат да причинят вреди, явно несъизмерими с преследваната цел.

ИСТИННОСТ

Чл. 7. (1) Административните актове се основават на действителните факти от значение за случая.

(2) На преценка подлежат всички факти и доводи от значение за случая.

(3) Истината за фактите се установява по реда и със средствата, предвидени в този кодекс.

РАВЕНСТВО

Чл. 8. (1) Всички лица, които са заинтересовани от изхода на производствата по този кодекс, имат равни процесуални възможности да участват в тях за защита на своите права и законни интереси.

(2) В пределите на оперативната самостоятелност, при еднакви условия, сходните случаи се третираат еднакво.

СЛУЖЕБНО НАЧАЛО

Чл. 9. (1) При условията, посочени в закона, административният орган е длъжен да започне, да проведе и да приключи административното производство, освен ако издаването на акта е предоставено на свободната му преценка.

(2) Административният орган събира всички необходими доказателства и когато няма искане от заинтересованите лица.

(3) Съдът указва на страните, че за някои обстоятелства от значение за решаване на делото те не сочат доказателства.

(4) Административният орган и съдът осъществяват процесуално съдействие на страните за законосъобразно и справедливо решаване на въпроса - предмет на производството, включително със споразумение.

САМОСТОЯТЕЛНОСТ И БЕЗПРИСТРАСТНОСТ

Чл. 10. (1) Административният орган осъществява производството самостоятелно. По-горестоящ орган не може да иземе за решаване въпрос от компетентността му, освен ако това е предвидено със закон.

(2) Не може да участва в производството длъжностно лице, което е заинтересовано от изхода му или има с някои от заинтересованите лица отношения, пораждащи основателни съмнения в неговото безпристрастие. В тези случаи по свой почин или по искане на някой от заинтересованите то може да бъде отведено.

БЪРЗИНА И ПРОЦЕСУАЛНА ИКОНОМИЯ

Чл. 11. Процесуалните действия се извършват в сроковете, определени от закона, и за най-краткото време, необходимо според конкретните обстоятелства и целта на действието или на административния акт.

ДОСТЪПНОСТ, ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ

Чл. 12. (1) Органите са длъжни да осигуряват откритост, достоверност и пълнота на информацията в административното производство.

(2) Страните осъществяват правото си на достъп до информацията в производството по реда на този кодекс, а останалите лица - по реда на Закона за достъп до обществена информация.

(3) По производствата по този кодекс не се събират държавни такси и не се заплащат разходи, освен ако това е предвидено в него или в друг закон, както и в случаите на обжалване на административни актове по съдебен ред и при предявяване на иск по този кодекс.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ И ПРЕДВИДИМОСТ

Чл. 13. Административните органи своевременно огласяват публично критериите, вътрешните правила и установената практика при упражняване на своята оперативна самостоятелност по прилагане на закона и постигане на целите му.

...

Глава петнадесета.

ЗАЩИТА СРЕЩУ НЕОСНОВАТЕЛНИ ДЕЙСТВИЯ И БЕЗДЕЙСТВИЯ НА АДМИНИСТРАЦИЯТА

Раздел I.

Защита срещу неоснователни действия

Право на искане

Чл. 250. (1) Всеки, който има правен интерес, може да иска прекратяване на действия, извършвани от административен орган или длъжностно лице, които не се основават на административен акт или на закона.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 01.01.2009 г.)

Предявяване на искането

Чл. 251. (1) Искането се предявява писмено пред административния съд по местоизвършване на действията.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 01.01.2009 г.)

(3) Искането се вписва в специална книга, като се отбелязват точният час на постъпването

и подателят му.

Разглеждане на искането

Чл. 252. (1) Искането се разглежда незабавно от съдия.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 01.01.2009 г.) Съдът задължава административния орган или длъжностното лице, което извършва неоснователните действия, незабавно да предостави данни за основанието на извършените действия.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 01.01.2009 г.) Съдът може да провери чрез органите на полицията, както и по всички други начини, които не са забранени от закона, извършват ли се действията, от чие име и на какво основание.

(4) За извършената проверка проверяващите органи съставят протокол.

Произнасяне по искането

Чл. 253. (1) Веднага след приключване на проверката въз основа на данните, събрани от нея, и представените от страните доказателства, съдът се произнася с разпореждане.

(2) С разпореждането по ал. 1 се нарежда да бъдат прекратени безусловно действията, които не се извършват в изпълнение на представен при проверката административен акт или на закона, или се отхвърля искането. Разпореждането се изпълнява незабавно от органите на полицията.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 01.01.2009 г.)

Обжалване

Чл. 254. (1) (Изм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 01.01.2009 г.) Разпореждането може да се обжалва в тридневен срок от издаването му от органа или длъжностното лице, които са извършили действията, когато искането е уважено, и от всеки, който има правен интерес, когато искането е отхвърлено.

(2) Жалбата се разглежда по реда на глава тринадесета и не спира изпълнението.

Установителен иск

Чл. 255. Защитата по тази глава не е пречка за предявяване на иска по чл. 128, ал. 2 или по чл. 203.

Раздел II.

Защита срещу неоснователни бездействия

Предмет на оспорване

Чл. 256. Неизвършването на фактически действия, които административният орган е длъжен да извърши по силата на закона, подлежи на оспорване в 14-дневен срок от подаването на искане до органа за извършването му.

Ред за оспорване

Чл. 257. (1) Бездействието на административния орган по задължение, произтичащо пряко от нормативен акт, може да се оспори безсрочно, като се прилагат съответно разпоредбите за оспорване на индивидуалните административни актове.

(2) С решението си съдът осъжда административния орган да извърши действието, като определя срок за това или отхвърля искането.

ПРИЛОЖЕНИЕ 15**ЗАКОН ЗА ОТГОВОРНОСТТА НА ДЪРЖАВАТА И ОБЩИНИТЕ ЗА ВРЕДИ
В сила от 01.01.1989 г..**

Отговорност за дейност на администрацията

Чл. 1. (1) Държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност.

(2) Исковете по ал. 1 се разглеждат по реда, установен в Административнопроцесуалния кодекс.

Отговорност за дейност на правозащитните органи

Чл. 2. Държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от органите на дознанието, следствието, прокуратурата, съда и особените юрисдикции от незаконно:

1. Задържане под стража, включително и като мярка за неотклонение, когато то е отменено поради липса на законно основание;

2. Обвинение в извършване на престъпление, ако лицето бъде оправдано или ако образуваното наказателно производство бъде прекратено поради това, че деянието не е извършено от лицето или че извършеното деяние не е престъпление, или поради това, че наказателното производство е образувано, след като наказателното преследване е погасено по давност или деянието е амнистирано;

3. Осъждане на наказание по наказателния кодекс или налагане на административно наказание, когато лицето бъде оправдано или административното наказание отменено;

4. Прилагане от съда на принудително лечение или принудителни медицински мерки, когато те бъдат отменени поради липса на законно основание;

5. Прилагане от съда на административна мярка, когато решението му бъде отменено като незаконосъобразно;

6. Изпълнение на наложено наказание над определения срок или размер.

Задължение за разясняване

Чл. 3. Органът, който е отменил незаконния акт по чл. 2, е длъжен да разясни на гражданина или на представител на юридическото лице реда, по който могат да защитят правата си.

Обезщетение, дължимо от държавата

Чл. 4. Държавата дължи обезщетение за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането, независимо от това, дали са причинени виновно от длъжностното лице.

Освобождаване от отговорност

Чл. 5. (1) Ако увреждането е причинено поради изключителна вина на пострадалия, обезщетение не се дължи.

(2) Когато пострадалият виновно е допринесъл за увреждането, обезщетението се намалява.

Наследяване на правото на обезщетение

Чл. 6. (1) При смърт на увредения неговото право на обезщетение за имуществени вреди се наследява, а за неимуществени вреди - само ако е било предявено пред съд от увредения.

(2) Когато наследниците на лице, наказателното производство срещу което е прекратено поради смъртта му, предявят иск за обезщетение за вреди, ответникът може да се освободи от отговорност, ако докаже, че наследодателят им е извършил деяние, което съставлява престъпление.

Предявяване на иска

Чл. 7. Искът за обезщетение се предявява пред съда по мястото на увреждането или по местожителството на увредения срещу органите по чл. 1 и 2, от чиито незаконни актове, действия или бездействия са причинени вредите.

Приложим закон

Чл. 8. (1) Обезщетение за вреди, причинени при условията на чл. 1 и 2, може да се търси по този закон, а не по общия ред.

(2) Когато закон или указ е предвидил специален начин на обезщетение, този закон не се прилага.

Отговорност на виновните длъжностни лица спрямо държавата

Чл. 9. Отговорността на виновните длъжностни лица спрямо държавата за изплатените обезщетения по чл. 1 се осъществява при условията и по реда, предвидени в Кодекса на труда, Закона за държавния служител или в друг закон или указ.

(2) Длъжностните лица по чл. 2, органите по приходите и Агенцията за държавна финансова инспекция отговарят пред държавата за изплатените от нея обезщетения на увредени граждани и юридически лица само когато действията или бездействията им са признати за престъпление по съдебен ред. Отговорността е в пълен размер.

Производство пред съда

Чл. 10. (1) Делата по този закон пред съда се разглеждат със задължително участие на прокурор.

(2) Такси и разноски по делата по ал. 1 не се внасят предварително. Ако искът бъде отхвърлен изцяло или частично, съдът осъжда ищеца да заплати дължимите такси и разноски.

Съобщение чрез средствата за масова информация

Чл. 11. (1) Когато предварителното производство, образувано срещу задържан, е било прекратено или е постановена оправдателна присъда по обвинение за извършено престъпление поради това, че престъплението не е било извършено от гражданина или че деянието му не е престъпление, органът, който е прекратил производството или съдът, който е постановил оправдателната присъда, оповестява чрез средствата за масова информация, ако гражданинът или неговите наследници поискат това.

(2) Съобщение се прави задължително, когато средствата за масова информация са разгласили за случая.

Заклучителни разпоредби

§ 1. За неуредените в този закон въпроси се прилагат разпоредбите на гражданските и трудовите закони.

ПРИЛОЖЕНИЕ 16**КОДЕКС ЗА ПОВЕДЕНИЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ В ДЪРЖАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ**

Обн. ДВ. бр.53 от 22 Юни 2004г.

Глава първа.

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този кодекс определя правилата за поведение на служителите в държавната администрация и има за цел да повиши общественото доверие в техния професионализъм и морал, както и да издигне престижа на държавната служба.

Чл. 2. (1) Дейността на служителите се осъществява при спазване принципите на законност, лоялност, честност, безпристрастност, политическа неутралност, отговорност и отчетност.

(2) Служителят изпълнява служебните си задължения при строго спазване на законодателството в Република България, като съдейства за провеждането на държавна политика, основаваща се на принципите на правовата държава.

(3) Служителят в зависимост от функциите, които изпълнява, осъществява действия, предлага и взема решения, водещи до елиминиране на произвола и укрепване на доверието в държавните институции.

(4) Служителят извършва дейността си компетентно, обективно и добросъвестно, като се стреми непрекъснато да подобрява работата си в интерес на гражданите.

(5) Служителят следва поведение, което не накърнява престижа на държавната служба, не само при изпълнение на служебните си задължения, но и в своя обществен и личен живот.

(6) При изпълнение на служебните си задължения служителят се отнася любезно, възпитано и с уважение към всеки, като зачита правата и достойнството на личността и не допуска каквито и да са прояви на дискриминация.

Глава втора.

ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С ГРАЖДАНИТЕ

Чл. 3. (1) Служителят изпълнява задълженията си безпристрастно и непредубедено, като създава условия за равнопоставеност на разглежданите случаи и лица и прави всичко възможно, за да бъде обслужването достъпно за всеки.

(2) Служителят е длъжен да опазва данните и личната информация на гражданите, станали му известни при или по повод на изпълнението на служебните му задължения.

Чл. 4. (1) Служителят извършва административното обслужване законосъобразно, своевременно, точно, добросъвестно и безпристрастно. Той е длъжен да се произнася по исканията на гражданите и да им предоставя цялата необходима информация с оглед защитата на техните права и интереси при спазване изискванията на Закона за защита на класифицираната информация и Закона за защита на личните данни.

(2) Служителят отговаря на поставените въпроси съобразно функциите, които изпълнява, като при необходимост пренасочва гражданите към друг служител, притежаващ съответната компетентност.

(3) Служителят информира гражданите относно възможностите за обжалване в случаи на допуснати от администрацията нарушения или отказ за извършване на административна услуга.

Глава трета.

ПРОФЕСИОНАЛНО ПОВЕДЕНИЕ

Чл. 5. (1) Служителят подпомага органа на държавна власт с висок професионализъм, безпристрастност и активност при разработването и провеждането на държавната политика, както и при изпълнението на взетите решения и осъществяването на неговите правомощия.

(2) При изпълнение на служебните си задължения служителят следва поведение, което създава увереност у органите, чиято дейност подпомага, че могат да му се доверяват и да разчитат на него.

(3) Служителят изпълнява задълженията си честно и безпристрастно, като не допуска личните политически пристрастия да му влияят.

(4) Когато прави предложения пред органите на държавна власт, служителят предоставя цялата информация, отнасяща се до вземането на конкретно решение.

Чл. 6. (1) Служителят е длъжен да спазва служебната йерархия и стриктно да изпълнява актовете и заповедите на горестоящите органи и служители от администрацията.

(2) Служителят не е длъжен да изпълни неправомерна заповед, издадена по установения ред, когато тя съдържа очевидно за него правонарушение.

(3) Служителят може да поиска писмено потвърждаване на служебния акт, когато в отпратената до него устна заповед се съдържа очевидно за него правонарушение.

(4) Служителят не е длъжен да изпълни нареждане, което засяга неговите права, правата на неговата съпруга или съпруг, роднини по права линия без ограничения, по съребрена линия до четвърта степен и по сватовство до втора степен включително. В този случай той е длъжен незабавно да уведоми органа, от когото е получил нареждането.

Чл. 7. Служителят поставя пред своя ръководител открито и честно проблемите, с които се сблъсква в процеса на работата.

Чл. 8. (1) Служителят противодейства на корупционни прояви и на други неправомерни действия в държавната администрация.

(2) Служителят не допуска да бъде поставен във финансова зависимост или в друга обвързаност от външни лица или организации, както и да иска и да приема подаръци, услуги, пари, облаги или други ползи, които могат да повлияят на изпълнението на служебните му задължения, на неговите решения или да нарушат професионалния му подход по определени въпроси.

(3) Служителят не може да приема подаръци или облаги, които могат да бъдат възприети като награда за извършване на работа, която влиза в служебните му задължения.

Чл. 9. Служителят не трябва да изразява лични мнения по начин, който може да бъде тълкуван като официална позиция на администрацията, в която работи.

Чл. 10. (1) При изпълнение на служебните си задължения служителят опазва повереното му имущество с грижата на добър стопанин и не допуска използването му за лични цели. Служителят е длъжен своевременно да информира непосредствения си ръководител за загубата или повреждането на повереното му имущество.

(2) Документите и данните в държавната администрация могат да се използват от служителя само за изпълнение на служебните му задължения при спазване на правилата за защита на информацията.

Чл. 11. Служителят е длъжен да спазва установеното работно време за изпълнение на възложените му задължения.

Глава четвърта.

КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ

Чл. 12. (1) Служителят не може да участва при обсъждането, подготовката, вземането и изпълнението на решения, когато той или свързани с него лица по смисъла на § 1 от допълнителната разпоредба на Закона за държавния служител са заинтересувани от съответното решение или когато има със заинтересуваните лица отношения, пораждащи основателни съмнения в неговата безпристрастност.

(2) При възлагането на служебна задача, чисто изпълнение може да доведе до конфликт между служебните му задължения и неговите частни интереси, служителят следва своевременно да уведоми своя ръководител.

(3) Служител, на когото станат известни факти и обстоятелства за възникнал конфликт на интереси в администрацията, в която е назначен, предприема необходимите мерки за изясняване на въпроса.

(4) Когато служителят се съмнява дали дадена дейност е съвместима със служебните му задължения, той трябва да обсъди това със своя ръководител.

Чл. 13. (1) Служителят не може да използва служебното си положение за осъществяване на свои лични или на семейството си интереси.

(2) Служителят не участва в каквито и да са сделки, които са несъвместими с неговата длъжност, функции и задължения.

(3) Служителите, напуснали държавната администрация, не трябва да злоупотребяват с информацията, която им е станала известна във връзка с длъжността, която са заемали, или с функциите, които са изпълнявали.

Глава пета.

ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С КОЛЕГИТЕ

Чл. 14. (1) В отношенията с колегите си служителят проявява уважение и коректност, като не допуска поведение, което накърнява достойнството и правата на отделната личност.

(2) Служителят уважава мнението на колегите си и се съобразява с правото им на личен живот.

Чл. 15. Когато противоречията между колеги не могат да бъдат разрешени от самите тях, те търсят съдействието на непосредствения ръководител.

Чл. 16. Със своето лично поведение и чувство за отговорност служителят трябва да дава пример на другите служители, а служителите на ръководни длъжности - и по отношение на подчинените си.

Глава шеста.

ЛИЧНО ПОВЕДЕНИЕ

Чл. 17. (1) При изпълнение на служебните си задължения и в обществения си живот служителят следва поведение, което не уронва престижа на държавната служба.

(2) Служителят не допуска на работното си място поведение, несъвместимо с добрите нрави.

(3) Служителят се стреми да избягва в поведението си конфликтни ситуации, а при възникването им цели да ги преустанови, като запази спокойствие и контролира поведението си.

(4) Държавният служител спазва благоприличието и деловия вид в облеклото, съответстващи на служебното му положение и на институцията, която представлява.

Чл. 18. Служителят не може да участва в скандални прояви, с които би могъл да накърни престижа на държавната администрация.

Чл. 19. Служителят не може да упражнява дейности, посочени в законодателството като несъвместими с неговите задължения и отговорности, както и да получава доходи от такива дейности.

Чл. 20. Служителят придобива и управлява имуществото си по начин, който да не създава съмнение за злоупотреба със служебното му положение.

Чл. 21. При осъществяването на действия, несъвместими с поведението по този кодекс, служителят следва да се оттегли от служба.

Глава седма.

ДРУГИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 22. При неспазване нормите на поведение в този кодекс служителите носят дисциплинарна отговорност съгласно Закона за държавния служител и Кодекса на труда.

Чл. 23. При първоначално встъпване в длъжност непосредственият ръководител е длъжен да запознае служителя с разпоредбите на този кодекс.

ПРИЛОЖЕНИЕ 17

Из Наказателен кодекс

Допълнителна разпоредба

Обяснение на някои думи

Чл. 93. Указаните по-долу думи и изрази са употребени в този кодекс в следния смисъл:

1. “Длъжностно лице” е това, на което е възложено да изпълнява със заплата или безплатно, временно или постоянно:
  - а) служба в държавно учреждение, с изключение на извършващите дейност само на материално изпълнение;
  - б) ръководна работа или работа, свързана с пазене или управление на чуждо имущество в държавно предприятие, кооперация, обществена организация, друго юридическо лице или при едноличен търговец, както и на частен нотариус и помощник-нотариус.

Раздел VI

Издаване на чужда тайна

Чл. 145. (1) Който противозаконно открие чужда тайна, опасна за доброто име на някого, която му е поверена или му е станала известна във връзка с неговото занятие, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба от сто до триста лева.

(2) Който разгласи тайната на осиновяването с намерение да причини вредни последици на осиновения, на осиновителя или на семейството им, се наказва с лишаване от свобода до шест месеца или с пробация, а когато от деянието са настъпили тежки последици - с лишаване от свобода до една година.

Чл. 145а. (1) Който използва информация, събрана чрез използване на специални разузнавателни средства, извън нейното предназначение за опазване на националната сигурност или за целите на наказателното производство, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до петстотин лева.

(2) Когато деянието е извършено от длъжностно лице, което е придобило информацията или тя му е станала известна в кръга на неговата служба, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и глоба до пет хиляди лева.

Раздел VII

Обида и клевета

Чл. 146. (1) Който каже или извърши нещо унижително за честта или достойнството на друго в негово присъствие, се наказва за обида с глоба от хиляда до три хиляди лева. В този случай съдът може да наложи и наказание обществено порицание.

(2) Ако обиденият е отвърнал веднага с обида, съдът може да освободи и двамата от наказание.

Чл. 147. (1) Който разгласи позорно обстоятелство за друго или му припише престъпление, се наказва за клевета с глоба от три хиляди до седем хиляди лева и с обществено порицание.

(2) Деецът не се наказва, ако се докаже истинността на разгласените обстоятелства или на приписаните престъпления.

Чл. 148. (1) За обида:

1. Нанесена публично;
2. Разпространена чрез печатно произведение или по друг начин;
3. На длъжностно лице или на представител на обществеността при или по повод изпълнение на службата или функцията му и;
4. От длъжностно лице или от представител на обществеността при или по повод изпъл-

нение на службата или функцията му, наказанието е глоба от три хиляди до десет хиляди лева и обществено порицание.

(2) За клевета, извършена при условията на предходната алинея, както и за клевета, от която са настъпили тежки последици, наказанието е глоба от пет хиляди лева до петнадесет хиляди лева и обществено порицание.

(3) В случаите на ал. 1, точка 1 може да намери приложение ал. 2 на чл. 146.

Чл. 148а. Който разгласи устно, чрез печатни произведения или по друг начин данни, обстоятелства или твърдения за друго, основаващи се на неправомерно придобита информация от архива на Министерството на вътрешните работи, се наказва с глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева.

Раздел IV

Нарушаване неприкосновеността на жилище, помещение или превозно средство

Чл. 170. (1) Който влезе в чуждо жилище, като употреби за това сила, заплашване, хитрост, ловкост, злоупотреба с власт или специални технически средства, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация до шест месеца.

(2) Ако деянието по предходната алинея е извършено нощем или от въоръжено лице, или от две или повече лица, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.

(3) Ако деянията по предходните алинеи са насочени срещу жилище, превозно средство или служебно помещение на лице, което се ползува с международна защита, наказанието е: по ал. 1 - лишаване от свобода от една до пет години, а по ал. 2 - лишаване от свобода от две до осем години.

(4) Който противозаконно остане в чуждо жилище въпреки изричната покана да го напусне, се наказва с лишаване от свобода до една година.

Раздел V

Нарушаване неприкосновеността на кореспонденцията

Чл. 171. (1) Който противозаконно:

1. Отвори, подправи, скрие или унищожи чуждо писмо, телеграма, запечатани книжа, пакет или други подобни;

2. Вземе чуждо, макар и отворено, писмо или телеграма с цел да узнае тяхното съдържание или пък със същата цел предаде другиму чуждо писмо или телеграма;

3. Узнае неадресирано до него съобщение, изпратено по електронен път, или отклони от адресата му такова съобщение, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба от сто до триста лева.

(2) Ако деянието е извършено от длъжностно лице, което се е възползувало от служебното си положение, наказанието е лишаване от свобода до две години, като съдът може да постанови и лишаване от право по чл. 37, точка 6.

(3) Който чрез използване на специални технически средства противозаконно узнае неадресирано до него съобщение, предадено по телефон, телеграф, чрез компютърна мрежа или по друго далекосъобщително средство, се наказва с лишаване от свобода до две години.

...

Чл. 284. (1) Длъжностно лице, което във вреда на държавата, на предприятието, организацията или на частно лице съобщи другиму или обнародва информация, която му е поверена или достъпна по служба и за която знае, че представлява служебна тайна, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Наказанието за деяние по ал. 1 се налага и на недлъжностно лице, работещо в държавно учреждение, предприятие или обществена организация, на което във връзка с работата му е станала известна информация, представляваща служебна тайна.

(3) Ако деянието по ал. 1 е извършено от нещо лице, преводач или тълковник по отношение на информация, станала му известна във връзка с възложената му задача, която то е

длъжно да пази в тайна, наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация.

...

Чл. 290. (1) Който пред съд или пред друг надлежен орган на властта като свидетел устно или писмено съзнателно потвърди неистина или затаи истина, се наказва за лъжесвидетелствуване с лишаване от свобода до пет години.

(2) Същото наказание се налага и на преводач или тълковник, който пред съд или пред друг надлежен орган на властта писмено или устно съзнателно даде неверен превод или тълкуване.

Чл. 290а. Който потвърди неистина или затаи истина в писмена декларация, представена пред съд, се наказва с лишаване от свобода до три години.

...

Чл. 339а. (приет 1997 г.) (1) Който без надлежно разрешение, което се изисква по закон, произвежда, използва, продава или държи специално техническо средство, предназначено за негласно събиране на информация, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Специалното техническо средство се отнема в полза на държавата.

(3) Ако деянието по предходната алинея е извършено от длъжностно лице във връзка със

...

Глава дванадесета

Престъпления против отбранителната способност на Републиката, против информацията, представляваща държавна тайна, и против чуждестранната класифицирана информация

Раздел I

Престъпления против информацията, представляваща държавна тайна, и против чуждестранната класифицирана информация

Чл. 357. (1) Който разгласи информация, представляваща държавна тайна, която му е била поверена или станала известна по служба или работа, както и този, който разгласи такава информация, като съзнава, че от това може да последват вреди за интересите на Република България, ако не подлежи на по-тежко наказание, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Ако от деянието са настъпили или могат да настъпят особено тежки последици за сигурността на държавата, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

(3) С наказанието по ал. 1 и 2 се наказва и този, който разгласи чуждестранна класифицирана информация, получена по международен договор, по който Република България е страна.

...

Чл. 358. (1) Който загуби документи, издания или материали, съдържащи информация, представляваща държавна тайна, или чуждестранна класифицирана информация, получена по международен договор, по който Република България е страна, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Ако от деянието са настъпили или могат да настъпят особено тежки последици, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Чл. 359. (1) Който стане причина да бъде разкрита информация, представляваща държавна тайна, или чуждестранна класифицирана информация, получена по международен договор, по който Република България е страна, по непредпазливост, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Ако това е станало поради неспазване на нормативно установените изисквания за за-

щита на класифицирана информация, наказанието е лишаване от свобода до три години.

Чл. 360. Който разгласи сведения от военно, стопанско или друго естество, които не са държавна тайна, но чието разгласяване е забранено със закон, заповед или друго административно разпореждане, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

ПРИЛОЖЕНИЕ 18

Някои регистри, които трябва да се поддържат в общините. Подзаконови актове, които трябва да издадат местните власти, свързани със собствеността. Документи по линия на устройството на територията

- Регистър на населението - актове за граждански брак, за раждане или за смърт, удостоверения за наследници, за идентичност на имената, за родствени връзки, за семейно положение, уточнява и корекции на ЕГН
- Регистър за търговските обекти
- Регистър на имотите - общинска собственост
- Регистър на единния кадастър, който съдържа данни за граници и площ, сгради и съоръжения, собственост и други вещни права, стопанско предназначение. През него стават издаването на разрешение за ползване на строежи, за издаване на виза за проектиране и проучване, за издаване на скица за земеделски земи, определяне на строителна линия, откриване на строителна площадка и други
- Регистър на местата за настаняване
- Регистър за регистрирането на заведения за обществено хранене
Предвидено е общинските съвети да издадат свои наредби, свързани с общинската собственост, за:
  - Наредба за придобиване, управление и разпореждане с общинското имущество и конкретните правомощия на кмета. За градовете с районно деление в тази наредба се регламентират и правомощията на районните кметове
  - Наредба за търговете и конкурсите за разпореждане и отдаване под наем на общинско имущество
  - Наредба за управление на общинското имущество, включено в капитала на търговски дружества
  - Правилник за дейността на общинските предприятия
  - Наредба за разпореждане с общински имоти, извършвано по реда на Закона за приватизацията и следприватизационния контрол
  - Наредба за рекламната дейност - използване на части от тротоари, улични платна, паркове, зелени площи и други свободни обществени места за разполагане на съоръжения с рекламна цел
  - Наредба за опазване на общинските зелени площи
  - Наредба за базисните пазарни цени на общинските имоти

Общинските съвети имат правомощия и по устройство на територията на съответната община.

Те и кметовете изработването на общ устройствен план (ОУП. Проектът на ОУП подлежи на задължително обществено обсъждане и на съгласуване със заинтересуваните централни и териториални администрации След това проектът на ОУП се внася в общинския експертен съвет по устройство на територията за приемане. Приетият проект на ОУП се одобрява от общинския съвет по доклад на кмета на общината. Решението за одобряване на плана се обнародва в "Държавен вестник". То е окончателно и не подлежи на обжалване.

ПУП - Подробният устройствен план (ПУП) в обхват над 3 квартала се одобрява с решение на общинския съвет по доклад на кмета на общината в месечен срок след приемането на проекта за подробен устройствен план от общинския експертен съвет по устройство на територията. Решението се изпраща в 7-дневен срок за обнародване в "Държавен вестник".

Правомощията на общинския съвет, които имат отношение към устройството на територията, са: одобрява структурата на общинската администрация по предложение на кмета на общината; определя размера на местните такси; приема решения за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество и определя конкретните правомощия на кмета на общината и кметовете на райони и кметства; приема решения за създаване и одобряване на устройствени планове и техни изменения за територията на общината или за части от нея при условията и по реда на Закона за устройство на територията.

Кметът пък организира съставянето, поддържането, актуализиране и съхраняване на следните архиви и регистри:

- архив на одобрените устройствени планове и измененията им;
- регистър на всички решения за изработване на подробни устройствени планове и на измененията им
- архив на издадените строителни книжа;
- регистър на издадените разрешения за строеж;
- регистър на въведените в експлоатация строежи;
- архив и регистър на издадените технически паспорти на строежите
- публичен регистър на озеленените площи, на дълготрайните декоративни дървета и на дърветата с историческо значение в общината. В този регистър се вписват и вековни или забележителни дървета, които са обявени за защитени и вписани в регистъра по чл. 113, ал. 1 от Закона за биологичното разнообразие.

ПРИЛОЖЕНИЕ 19

Полезни Интернет адреси

www.constcourt.bg - Конституционен съд. Тук могат да се намерят решенията на КС, съставите на съда през годините, определенията, закона и правилника

www.mjeli.government.bg - Министерство на правосъдието. Тук могат да бъде открити линкове към регистрите на особените залози, на юридическите лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, на медиаторите. И още - нормативни актове, стратегии, доклади, решения на Европейския съд по правата на човека, законопроекти, условията за осиновявания и др.

www.parliament.bg - Народно събрание

www.government.bg - Министерски съвет - В правителствения сайт има опция интернет-връзки, от които може да се влезе в електронните адреси на всички министерства, държавни комисии, регистри, областни управи

www.bulnao.government.bg - Сметна палата. Освен нормативната уредба и одитната дейност, тук е и публичният регистър

www.sac.government.bg - Върховен административен съд. Тук могат да се направят справки в електронното деловодство на съда

www.namrb.org/?act=&sub= - Национално сдружение на общините в Република България

www.namrb.org/?act=cms&id=187 - електронни страници и адреси на общини в България

www.dksi.bg/bg/ - Държавна комисия по сигурността на информацията

www.cpdp.bg/ - Комисия за защита на личните данни

www.aip-bg.org - Програма достъп до информация

<http://www.nap.bg/> - Национална агенция за приходите

http://www.devco.government.bg/langbg/public/portal/about_part.php - от портала Информационна система за международно сътрудничество на Република България, има огромен брой връзки, сред които и за сайтовете на всички ОБЛАСТНИ УПРАВИ с адреси, контакти, документи

www.lex.bg - Тук могат да се намерят адреси и телефони на съдилища, прокуратури, следствени служби, нотариуси, адвокати. Има и нормативни актове - закони, кодекси

Регистър на обществените поръчки
www1.government.bg/rop

www.mvr.bg - Тук има линк “антикорупция”, в който може да се подаде сигнал срещу служител на МВР)

Горещ телефон за сигнали - 9822222

www.minfin.government.bg - Министерство на финансите

http://econ.bg/juridical_portal.html - тук може да се намерят закони, правилници, наредби, отменени актове

<http://www.registryagency.bg/bg/> - Агенция по вписванията към министерство на правосъдието

<http://ar2.government.bg/ras/> - Регистър на административните структури и на актовете на органите на изпълнителната власт

<http://nbds.mvr.bg/> - справка за валидност на документи за самоличност

<http://dictionary.law.com/default2.asp> - правни дефиниции на английски

<http://www.sofia.bg/naredbi1.asp> - Закони, Постановления, Укази, Наредби, Правилници, Европейски конвенции и други нормативни документи, свързани с дейността на административните структури на Столична община и районите

<http://www.blhr.org/bibl.htm> - Български адвокати за правата на човека

<http://www.juen.bg/> - Юридическа енциклопедия, множество удобни връзки. Оттам може да се влезе в сайтовете на всички съдилища, които поддържат такива - районни, окръжни, апелативни, върховни, в страницата на Националния институт по правосъдие, в тези на арбитражните съдилища и т.н. Има връзки към всички министерства, агенции.

<http://www.anticorruption.bg/> - място, в което може да се подадат сигнали за корупция, да се влезе в страницата на правителствената комисия за противодействие на корупцията

www.vss.justice.bg - Висш съдебен съвет. В този сайт могат да се открият решенията на Висшия съдебен съвет, дневният ред на предишни или предстоящи заседания, стратегии, концепции, конкурси. Подаване на онлайн сигнал за корупция - E-mail: VSS-Antikorupcia@delbg.com

www.vks.bg - Върховен касационен съд

www.scc.bg - Софийски градски съд

www.srs.justice.bg - Софийски районен съд

www.vasbg.com - Военно-апелативен съд

www.sofiadc.court-bg.org - Софийски окръжен съд

www.acs.court-bg.org - Софийски апелативен съд

www.vcourts.org - Варненски окръжен съд

www.os-plovdiv.com - Пловдивски окръжен съд

www.prb.bg - Прокуратура на Република България

www.vas.lex.bg - Висш адвокатски съвет

www.sak.applet-bg.com/ - Софийска адвокатска колегия

www.notary-chamber.org - Нотариална камара

www.bcpea.org - Камара на частните съдебни изпълнители

ПРИЛОЖЕНИЕ 20

Значение на някои често срещани абривиатури

Кодекси, закони, конвенции

АПК - Административнопроцесуален кодекс

ГПК - Граждански процесуален кодекс

ДОПК - Данъчно-осигурителен процесуален кодекс

ЕКПЧ - Европейска конвенция за правата на човека

ЗАНН - Закон за административните нарушения и наказания

ЗАПСП - Закон за авторското право и сродните им права

ЗДС - Закон за държавната собственост

ЗЗД - Закон за задълженията и договорите

ЗМДТ - Закон за местните данъци и такси

ЗНА - Закон за нормативните актове

ЗСРС - Закон за специалните разузнавателни средства

ЗОВС - Закон за за отбраната и въоръжените сили

ЗОДОВПГ- закон за отговорността на държавата и общините за вреди, причинени на граждани

ЗОП - Закон за обществените поръчки

ЗОС - Закон за общинската собственост

ЗОД - Закон за общинския дълг

ЗПП - Закон за политическите партии

ЗРТ - Закон за радио и телевизия

ЗС - Закон за собствеността

ЗСВ - Закон за съдебната власт

ЗУТ - Закон за устройство на територията

ЗХ - Закон за хазарта

КМЧП - Кодекс на международното частно право

КТ - Кодекс на труда

НПК - Наказателно-процесуален кодекс

НК - Наказателен кодекс

СК - Семейен кодекс

ТЗ - Търговски закон

Институции на съдебната власт

ВАдвС - Висш адвокатски съвет

ВАП - Върховна административна прокуратура

ВАС - Върховен административен съд

ВКП - Върховна касационна прокуратура

ВКС - Върховен касационен съд

ВОС - Варненски окръжен съд

ВСС - Висш съдебен съвет

НСлС - Национална следствена служба

САС - Софийски апелативен съд

САК - Софийска адвокатска колегия

СВС - Софийски военен съд

СПП - Софийска градска прокуратура

СГС - Софийски градски съд

СОВП - Софийска окръжна военна прокуратура

СОС - Софийски окръжен съд

СРС - Софийски районен съд
СРП - Софийска районна прокуратура

Други

АДВ - Агенция за държавни вземания
БНБ - Българска народна банка
ЕК - Европейска комисия
ЕС - Европейски съюз
КС - Конституционен съд
МП - Министерство на правосъдието
МС - Министерски съвет
НС - Народно събрание
НАП - Национална агенция за приходите
ОЛАФ - Европейската служба за борба с измамите

Изданието се реализира по проект на НПО Асоциация “Форум”, осъществен с финансовата подкрепа на Оперативна програма “Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.
www.opac.government.bg

Приоритетна ос “Добро управление”: Гражданското общество – повече идеи за прозрачност и достъпност на държавната администрация
Бюджетна линия: BG051PO002/08/1.2-02

ASSOCIATION

БЪЛГАРСКА НЕПРАВИТЕЛСТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЯ

Адрес: София 1113, ул. “Коста Лулчев” 3, e-mail: forum.a@abv.bg